

T.C.
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İşletme Yönetimi Anabilim Dalı

YÖRE DEĞERLERİ MERKEZLİ TURİZM POLİTİKALARININ
GELİŞTİRİLMESİ: EDİRNE İLİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS
Gizem ÇAKMAK
135200154

Danışman: Prof. Dr. Ali AKDEMİR

İSTANBUL, 2015

T.C.

İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İşletme Yönetimi Anabilim Dalı

**DEĞERLERİ MERKEZLİ TURİZM
POLİTİKALARININ GELİŞTİRİLMESİ: EDİRNE
İLİ ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans

Tezi Hazırlayan: **Gizem ÇAKMAK**

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Yöre Değerleri Merkezli Turizm Politikalarının Geliştirilmesi: Edirne İli Örneği” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullanıldııkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

___/___/2015

İmza

Gizem ÇAKMAK

ONAY

Tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece İstanbul Arel yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin 5 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

___/___/2015

İmza

Gizem ÇAKMAK

ÖZET

YÖRE DEĞERLERİ MERKEZLİ TURİZM POLİTİKALARININ GELİŞTİRİLMESİ: EDİRNE İLİ ÖRNEĞİ

Gizem ÇAKMAK

Yüksek Lisans Tezi, İşletme Yönetimi Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Ali AKDEMİR

Haziran, 2015 – 137 Sayfa

Turizm'in geçmişten günümüze kadar gelen tüm ülkelerin gelişmesinde en önemli faktör olduğu bilinen bir gerçektir. Turizm sayesinde ülkelere sağlanan ekonomik katkılar ülkelerin kalkınması amacıyla önemli bir faktör olmuştur. Dünya'daki diğer ülkelere göre medeniyetler diyarı olan Türkiye turizm konusunda daha fazla kaynağa sahip bir ülkedir. Türkiye'de bu zamana kadar yaşamış olan birçok medeniyete ait tarihi yapılar, yemekler, zanaatlar günümüze kadar gelmeyi başarmıştır. Tarihi geçmişi nedeniyle ülkemizin her ilinde farklılıklar bulunmaktadır. Bu farklılıklar birçok araştırmaya konu olmuş ve coğrafi işaret olarak adlandırılmıştır. Yapılan bu çalışmada da coğrafi işaretler yöresel değer olarak adlandırılmaktadır. Yöresel değerler bir bölgede bulunan o bölgeye özgün özelliğine sahip yapılar, yiyecekler ve ürünler olarak belirtilmektedir.

Bu çalışmada turizm faktörünün ortaya çıkmasına en büyük etken olan turist kavramı işlenmiş ve insanların turizme katılmasına etki eden faktörlere yer verilmiştir. Turizmin dünyadaki ve Türkiye'deki gelişmeleri ve turist yoğunlukları incelenerek yıllar içerisindeki değişimleri ortaya konmuştur. İnsanların zaman içinde çeşitli istek ve beklentilerinden doğan farklı turizm faaliyetlerine yer verilmiştir. Değer kavramının günümüze kadar gelen farklı tanımlarıyla ve oluşmasına neden olan unsurları ile birlikte yöresel değerler kavramı ortaya çıkartılmıştır.

Yöresel değerler kavramı kapsamında çeşitli illere ait değerlere yer verilerek, çeşitli politikalar ve bu politikaları geliştirmek amaçlı kurum ve kuruluşların üzerlerine düşen görevler belirtilmiştir. Turizm sektörü içerisinde yöresel değerler konusunda zengin bir yapıya sahip olan Edirne ili incelenerek turizmle ilişkisi ortaya konulmuştur. Edirne ilinde en önemli değerler olarak gösterilen şehrin simgesi haline gelmiş Selimiye Camii, Kırkpınar Yağlı Güreşleri, Edirne Tava Ciğeri, Mis Sabunu ve Badem Ezmesi gibi değerleri ele alınarak değerlerin turizme kazandırılması ve ekonomik açıdan faydalanabilmesi amacıyla başta Edirne Belediye Başkanı ve ilgili kişilerle derinlemesine mülakat yapılarak, değerler envanteri oluşturulmuştur.

Anahtar Kelime: Turizm, Yöresel Değerler, Yapılan Politik Düzenlemeler, Edirne.

ABSTRACT

THE DEVELOPMENT OF TOURISM POLICY BASED ON LOCAL VALUES: AS EXAMPLE EDİRNE

Gizem ÇAKMAK

Master Thesis, Business Management Department

Supervisor: Prof. Dr. Ali AKDEMİR

June, 2015 – 137 Pages

It is a known fact that; the tourism is the important factor of the development of the whole country from the past up to the present. By the tourism, provided the economic contribution of tourism has become an important factor for the development of the country. Turkey has more tourism resources than the other countries in the world. In Turkey a lot of civilizations food, crafts, historical places has managed of our country, there are differences in each province. These differences have been the subject of much research and so-called geographical indications. The geographical indications in this study is called local values. Food and products are referred as local values that have made the region as traditional.

This study which is the biggest factor in the emergence of the concept tourism factor processed and incorporated into the factors that influence people to participate in tourism. Examining the development of tourism and tourist density in the world and in Turkey in the years that change has revealed. Value concept with different definitions of extant and local values with elements that have emerged the concept of cause.

Various policies and duties on institutions and organizations aimed at improving these policies under local values are reported. Edirne by examining a structure rich in values in local tourism sector it has demonstrated the relationship between tourism. The most important values as shown in the province of Edirne, which has become the symbol of the city, Selimiye

Mosque, Kırkpınar Oil Wrestling, Edirne Fried Liver, Nice Soap and Almand Butter, the calculated values in order to develop tourism and to benefit economically, especially with the contacts Edirne Mayor and other depth interview with key individuals, values inventory was created.

Key Words: Tourism, Local Values, Political Regulation, Edirne.

ÖNSÖZ

“Yöre Değerleri Merkezli Turizm Politikalarının Geliştirilmesi: Edirne İli Örneği” adlı çalışmamızda Türkiye’deki illerin yöresel değerleri ve bu değerlerin turizm amaçlı geliştirilmesi için yapılması gerekenler açıklanmıştır. Aynı konunun geliştirilmesi amaçlı Edirne ili değerler envanteri işlenmiştir. Bu çalışmam boyunca bana konumu belirlememde ve izlemem gerek yol konusunda, yardım ve bilgisini eksik etmeyen Tez Danışmanım Sayın Prof. Dr. Ali AKDEMİR hocama sonsuz saygı ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Tez çalışması esnasında kendisiyle röportaj yapma imkânı bulduğum Edirne Belediye Başkanı Sayın Recep Gürkan’a teşekkürü ediyorum. Ayrıca öğrenim yaşamım boyunca hep yanımda olan ve bana güvenen Babam Erdoğan ÇAKMAK ve Annem Çiğdem ÇAKMAK’ a minnettarlarımı ifade etmek istiyorum.

Çalışmamın yararlı olmasını temenni ediyorum.

İSTANBUL, 2015

Gizem ÇAKMAK

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
ABSTRACT	III
ÖNSOZ	V
KISALTMALAR LİSTESİ	XI
TABLolar LİSTESİ.....	XII
GİRİŞ	1

1.BÖLÜM

TURİZM VE BENZERİ KAVRAMLAR, TURİZMİN TARİHSEL GELİŞİMİ, TURİZMİN GELİŞİMİNİ ETKİLEYEN UNSURLAR

1.1.Turizm Kavramı	3
1.2.Turizm Benzeri Kavramları	5
1.3.Turizmin Tarihsel Gelişimi	6
1.4. Turizmin Gelişmesine Etki Eden Unsurlar	9
1.4.1.Boş Zamanın Artması.....	9
1.4.2.Ücretli Tatil Hakkı.....	10
1.4.3.Teknolojik Gelişmeler	10
1.4.4.Gelir Düzeyini Artması	11
1.4.5.Ketleşme ve Nüfus Artışı	11
1.4.6.İnsan Ömrünün Uzaması	12
1.4.7.Sosyal Güvenlik	12
1.4.8.Seyahat Özgürlüğü	13
1.4.9.Turizm Bilincinin Oluşması	13
1.4.10.Kültür ve Eğitim Düzeyinin Artması	13

2.BÖLÜM

DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE TURİZM, SAYISAL ANALİZLER

2.1. Dünyada Turizm	15
2.1.1. Dünya Turizm Gelirleri	17

2.1.2. Dünya Turizminde Ülkelere Göre Turist Sayıları	20
2.2. Türkiye’de Turizm.....	23
2.2.1. Türkiye’de Turizm Gelirleri	26
2.2.2. Türkiye Turizminde Turist Sayısı	32

3.BÖLÜM

TURİZM KATEGORİLERİ

3.1. Ziyaret Edilen Yere Göre Turizm Türleri.....	38
3.1.1. İç Turizm	38
3.1.2.Dış Turizm.....	38
3.2. Katılanların Yaşlarına Göre Turizm Türleri.....	39
3.2.1.Gençlik Turizmi	39
3.2.2. Yetişkin (Orta Yaş) Turizmi.....	39
3.2.3. Üçüncü Yaş Turizmi	40
3.3. Katılanların Sosya-Ekonomik Durumlarına Göre Turizm Türleri.....	40
3.3.1. Sosyal Turizm.....	40
3.3.2. Lüks Turizm	41
3.4. Katılan Kişi Sayısına Göre Turizm Türleri.....	41
3.4.1. Bireysel Turizm.....	41
3.4.2.Kitle Turizmi	41
3.4.3.Grup Turizmi.....	42
3.5. Kültür, Tarih, Bilim ve Sağlık Taleplerine Göre Turizm Türleri.....	42
3.5.1. Alternatif Turizm.....	42
3.5.1.1. Sağlık Turizmi.....	43
3.5.1.2. Termal Turizm.....	43
3.5.1.3. Kış Turizmi.....	44
3.5.1.4. Kongre Turizmi	44
3.5.1.5.Golf Turizmi.....	45
3.5.1.6.Yat Turizmi	45
3.5.1.7. İpek Yolu Turizm	46
3.5.1.8. İnanç Turizmi	46
3.5.1.9. Müze Turizmi	47
3.5.1.10. Gastronomi Turizmi	47

3.5.1.11. Ekolojik (Eko) Turizm	49
3.5.1.11.1 Hava Turizm	50
3.5.1.11.2. Dağcılık Turizmi	50
3.5.1.11.3 Yayla Turizm	51
3.5.1.11.4. Mağara Turizmi	51
3.5.1.11.5. Av Turizmi	52
3.5.1.11.6.Akarasu Turizmi	52
3.5.1.11.7.Su Altı Turizmi	53
3.5.1.11.8. Kuş Gözlemciliği Turizmi	53
3.5.1.11.9. Bisiklet Turizmi	53
3.5.1.11.10. Doğa Yürüyüşü	54
3.5.1.11.11. Kamp Karavan Turizmi	54
3.5.1.11.12. Botanik Turizm	55
3.5.1.11.13. Tarım ve Çiflik (Agra)Turizmi	55
3.5.1.11.14.Aborjin Turizm	56

4.BÖLÜM

YÖRE DEĞERLERİ MERKEZLİ TURİZM POLİTİKALARININ GELİŞTİRİLMESİ

4.1.Değer Kavramı	57
4.2. Değer Kategorileri.....	59
4.3. Yöre Değerleri Kavramı	61
4.4. Yöre Değeri Unsurlarının Belirlenmesi ve Turizm Kategorileri.....	61
4.5. Yöre Değerleri Üzerine Yapılan Yasal Düzenlemeler	64
4.6. Türkiye’de Bulunan Bazı İlere Göre Yöre Değerleri	65
4.6.1.İzmit Pişmaniyesi	66
4.6.2.Balıkesir Ayvalık Zeytin Yağı	67
4.6.3.Bartın İşi Tel Kırma	68
4.6.4.Afyon Bayat Türkmen Kilimi	69
4.6.5.Adana Kebabı	70
4.6.6.Gaziantep Antep Baklavası	71
4.6.7.Zonguldak Devrek Bastonu.....	72
4.6.8.Edirne Kırkpınar Yağlı Güreşleri	73

4.6.9.Erzincan Bakır İşçiliği.....	75
4.6.10.Kütahya Çinisi.....	76
4.6.11.Kayseri Soğanlı Bez Bebekleri.....	78
4.6.12. Çanakkale El Halı.....	79
4.7. Yöre Değerleri Üzerine Yapılan Politikaların Geliştirilmesi.....	80
4.7.1.Yerel Yöneticilerin ve Yönetimin Görevleri.....	80
4.7.2.Özel Sektör ve Yatırımcılara Düşen Görevler	82
4.7.3. Üniversitelerin Görevleri.....	82

5.BÖLÜM

EDİRNE İLİ YÖRE DEĞERLERİ MERKEZLİ TURİZM POLİTİKALARI GELİŞTİRİLMESİ

5.1. Edirne'nin Tarihi	84
5.2.Edirne'nin Turizm Bakımından Önemi	85
5.2.1.Tarihsel -Kültürel ve Mitolojik Açıdan Önemi.....	86
5.2.2.Ekonomik Açıdan Önemi.....	91
5.2.3.Sanatsal- Mimari ve Zanaatsal Açıdan Önemi.....	92
5.2.4. Gastronomi Açısından Önemi	96
5.2.5.Tarım, Sanayi ve Ulaşım açıısından Önemi	97
5.2.6.Politik ve Liderleri Açısından Önemi	98
5.2.7.Coğrafik Açıdan Önemi	99
5.2.8.Sportif Açıdan Önemi	100
5.3. Edirne İlin Yöresel Değerleri Üzerine Derinlemesine Mülakat	101
5.3.1.Genel ve bir bütün olarak Edirne'yi nasıl tanımlarsınız.....	102
5.3.2.Edirne'ye ait yöresel değerlerinizin kategorize envanteri mevcut mudur?.....	103
5.3.3.Bu envanterlerin daha gelişmiş olanını yapmayın planlıyor musunuz?...103	
5.3.4.İlinizin gelişmesinde yöresel değerlerin yeri nedir?.....	103
5.3.5.Edirne'de yöresel değerlerin tanıtılabilmesi için ne gibi çalışmalar yapılmaktadır?	104
5.3.6.Bu değerlerin tanıtımında yeni projeleriniz var mıdır? Nelerdir?	105
5.3.7.Yöre değerlerinizi tanıtmak amacıyla kentinizde bulunan Valilik, Sivil Toplum Kuruluşları, Üniversite gibi kurum ve kuruluşlarla işbirliğiniz var mı? Bir proje geliştirmeyi düşünüyor musunuz?	105

5.3.8.Belediye olarak halkınıza yöresel değerleri turizme kazandırmak amacıyla ne gibi teşviklerde bulunuyor musunuz?	107
5.3.9.Yöresel değerlerinizin tamamı veya bir kısmı ekonomiye konu edilmekte mi?	107
5.3.10.Bu değerlerinizden turizm ve ekonomik açıdan getirisi olan 5 tanesi nelerdir?.....	108
5.4. Değerlerin Kategorik Envanterinin Oluşturulması.....	108
SONUÇ VE ÖNERİLER	127
KAYNAKÇA.....	129
ÖZGEÇMİŞ	137

KISALTMALAR LİSTESİ

MÖ	: Milattan Önce
Yy.	: Yüz Yıl
WTO	: Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü
GSMH	: Gayri Safi Milli Hâsıla
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
TÜRSAB	: Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği
3S	: Deniz-Kum_Güneş Üçlüsü
EKO	: Ekolojik
WWF	: Doğa İçin Dünya Fonu
Vb.	: Ve Benzeri
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
Km	: Kilometre
IFLA	: Uluslararası Kütüphane Dernekleri ve Kurumları Federasyonu
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 2.1. Dünya Turizm Gelirleri ve Turist Sayısı Tablosu.....	18
Tablo 2.2. Turizmden en fazla kazanan ülkelerin Tablosu.....	19
Tablo 2.3. Turistlerin Yıllara Göre Yüzde (%) Artışları ve Toplam Turist Sayıları Tablosu.....	21
Tablo 2.4. Dünya Turizminde Ükelere Göre Turist Sayıları Tablosu.....	22
Tablo 2.5. Yıllara Göre Türkiye Turizm Geliri, Ziyaretçi Sayısı ve Ortalama Harcamaları Tablosu.....	28
Tablo 2.6. Yıllara Göre Türkiye Turizm Gelirlerinde Kişi Başı Ziyaretçi Ortalama Harcamaları Tablosu.....	29
Tablo 2.7. Türkiye’de Aylara Göre Turizm Gelirleri ve Değişim Oranları Tablosu.....	30
Tablo 2.8. Turizm Gelirlerinin GSMH İçindeki Payı Ve İhracata Oranı Tablosu	31
Tablo 2.9. Türkiye’ye Gelen Turistlerin Yıllara ve Aylara Göre Dağılımı Tablosu.....	33
Tablo 2.10. 2012-2014 Yılları Arasında Türkiye’ye Gelen Yabancıların Milliyetlerine Göre Karşılaştırması Tablosu.....	35
Tablo 2.11. Yabancı Ziyaretçilerin Bölgelere Göre Dağılımı Tablosu.....	36
Tablo 5.1. Edirne İli Değerleri Envanteri Tablosu.....	109

GİRİŞ

Turizm çeşitli kişiler tarafından farklı tanımlarla ifade edilmiştir. Genel olarak Turizm sürekli ikamet edilen yerden başka bir yere çeşitli nedenler ile yapılan, 24 saatten uzun süreli bir yıldan kısa süreli, kişilerin para kazanma amacı olmaksızın çeşitli motivasyonlarla gerçekleştirdiği seyahatler (Albayrak, 2013: 31) olarak nitelendirilebilir.

Turizmin ortaya çıkmasına neden olan en büyük faktör insandır. İnsanlar var oluşlarından bu yana çeşitli sebeplerle seyahatler etmişlerdir. Bu seyahatler 1905 yılından itibaren turizm kavramı olarak kabul edilmeye başlanmıştır.

Birinci bölümde turizmin günümüze kadar gelen birçok tanımına ve turizmle ilgili kavramlara yer verilerek turizmin tarihine değinilmiştir. Turizmin var olma sebebi olan insan faktörü tanımlanarak günümüzde seyahat etme nedenlerindeki yaşanan değişikliklere yer verilmiştir. Yaşanan bu değişimler boş zamanın artması, gelir düzeyinin artması, sosyal güvenlik, seyahat özgürlüğü ve turizm bilincinin gelişmesi gibi nedenler olarak belirtilmiştir.

İkinci bölümde turizmin dünyada ve Türkiye'deki her geçen gün yaşanan artışlarına bakılarak geçmiş 10 yıllık veriler sonucunda dünyada ve Türkiye'deki turizm faaliyetlerinin gelir ve yoğunluğuna yer verilmiştir.

Üçüncü bölümde turizmdeki çeşitli gelişmeler sonucunda Deniz-Kum ve Güneş üçlüsünün dışında gelişen turizm çeşitleri belirtilmiştir. Bu çeşitlerin başında alternatif turizm olarak, inanç, sağlık, termal, kış, kongre, golf, yat, ipek yolu, müze, gastronomi turizmi ve ekolojik turizm olarak da hava sporları, dağcılık, yayla, mağara, av, akarsu, su altı dalışı, kuş gözlemciliği, bisiklet, doğa yürüyüşü, kamp-karavan, botanik, tarım-çiftlik ve aborjin turizm türleri incelenmiştir.

Ülkemizin tarihi zenginliği ve konumundan dolayı her bölgesinde kendine özgün bir yapısı bulunmaktadır. Bu yapılar değer kavramı olarak tanımlanmaktadır.

Dördüncü bölümde değer kavramına, bir toplumun kültürünü diğer toplumların kültürlerinden ayıran ve millî sınırlar içindeki cemiyetin dağılmasını önleyen, pekiştirici ve kaynaştırıcı faktörler (eprints.sdu.edu.tr) olarak değinilmiştir. Değer kavramları sonucunda yöre değerleri kavramı ortaya çıkartılmıştır. Yöre değerleri, tarihi bir derinliği olan ve varlıklarını belirli bir süredir buldukları yerde sürdüren, yerel kültürün önemli bir parçasını oluşturan yöresel ürünlerin paylaşılan ortak becerilerine dayanarak ve üretildikleri yöre ile aralarında çok güçlü bir bağ bulunduran değerler şeklinde tanımlanabilmektedir.

Ülkemizde başta İzmit pişmaniyesi, Balıkesir ayvalık zeytinyağı, Bartın işi tel kırma, Adana Kebabı, Gaziantep baklavası, Edirne Kırkpınar yağlı güreşleri, Kütahya çinisi gibi yöresel değerler olarak görülebilecek birçok değer bulunmaktadır.

Bu yöre değerlerinin geliştirilmesi amaçlı çeşitli politikalar yapılmıştır. Yapılan bu politikaların dışında kamu- özel sektör ve üniversitelerin üzerine düşen çeşitli görevlere yer verilerek yeni politikaların geliştirilmesi amaçlı kararlara varılmıştır.

Beşinci bölümde yöresel değerler bakımından zengin bir yapıya sahip olan Edirne ili ile ilgili çalışma yapılmıştır. Binlerce yıllık bir geçmişe sahip yerleşim merkezi Edirne Osmanlının başkenti olma unvan'ından dolayı tarihi bakımında oldukça zengindir. Yöresel değerlerin Edirne'deki önemi ve geliştirmesi amacıyla yapılan çalışmalar hakkında görüşler alınmıştır. Çalışmada başlıca yöresel değerlerinin korunması amacıyla yapılan politik düzenlemelerin geliştirilmesi ve bilinen değerler dışında bilinmeyenlerin ortaya çıkarılması amacıyla yol gösterilmiştir. Örnek olması amaçlı Edirne iline ait yöresel değerler envanteri oluşturulmuştur.

Yöre değerlerinin envanteri Çanakkale ili değerleri sempozyumunda kullanılan yöntemden yararlanılmıştır. Bu yöntemde her değer envanterinin, “değer adı, değer kategorisi, değer öyküsü, değeri geliştirme politikası ve değeri geliştirecek kurum” şeklinde kısa açıklamalar yapılmıştır.

1.BÖLÜM

TURİZM VE BENZERİ KAVRAMLAR, TURİZMİN TARİHSEL GELİŞİMİ, TURİZMİN GELİŞİMİNİ ETKİLEYEN UNSURLAR

1.1.Turizm Kavramı

İnsanlar var oluşlarından buyana hayatlarını sürdürebilmek amacıyla çeşitli yerlerde bulunmuşlardır. İkinci dünya savaşından sonra ise binlerce, günümüzde ise milyonlarca insan günlük yaşamlarında yaşadıkları yerden geçici süreliğine başka yerlere seyahat etmektedir.

İnsanların değişik yerler görme ihtiyaçları turizm kavramının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu ihtiyaçlar başta bir kavram olarak açıklanmasa da daha sonrası bu hareketler turizm kavramı olmuştur. Turizm'in kelime olarak kökeni, Latince'de "tornus" sözcüğünden, gelmektedir. "Tornus" sözcüğü, bir dönme hareketini ifade etmektedir. İngilizcede; "touring" deyimini ile "tour" deyimleri bu sözcükten çıkmıştır. "Tour" (tur); dairesel bir hareket olarak ifade edilir ve bu hareketler bazı, site ve yörelerin ziyaret iş ve eğlence amacı ile yapılan yer değiştirme hareketi olarak ifade edilmektedir. (agri.ankara.edu.tr)

Turizmin ilk tanımı, 1905 yılında Guyer-Feuler tarafından ortaya çıkmıştır. Tanımda turizm; gittikçe artmakta olan hava değişimi isteğinin ve dinlenme gereksinimlerinin, doğa ve sanatla beslenen göz alıcı güzellikleri tanımak istemesi. Doğanın insanlara mutluluk verdiği inancına dayanan ve özellikle sanayi ve ticaretin gelişmesiyle ulaşım araçlarının kusursuz hale gelmelerinin sonucu olarak ulusların ve toplulukların birbirlerine daha çok yaklaşmasına olanak veren modern çağa özgü bir olay olarak açıklanmaktadır. (Kozak,2002:2).

Literatürlerde yer alan turizm tanımı ise; "insanların sürekli buldukları yer dışında yaptıkları seyahatler ve geçici konaklamalarından doğan ihtiyaçların karşılanması ile ilgili faaliyetlerdir"(Ünisan-Sezgin,2007:17).

W.Hunziker ve K. Krapf ise turizm kavramını başka bir şekilde açıklamıştır: Turizm, sürekli kalışa dönüşmemek ve gelir sağlayıcı hiçbir faaliyette bulunmayarak ve geçici süreli kalışlardan doğan olay ve ilişkilerin tümü diye ifade etmişlerdir (Kozak,2002:3).

M. Meyer turizmi: “her insanın değişik derecelerde bulunan kaçma ve uzaklaşma isteklerinden ortaya çıkan psikolojik kaynaklı yer değiştirme faaliyeti” olarak tanımlamaktadır (Kozak,2002:2).

Başka bir tanımda: turizm, turistleri ve diğer ziyaretçileri ağırlamak süreci boyunca turistlere, ev sahibi devletler ve toplumlar arasındaki etkileşimden oluşan olgu ve ilişkilerin bütünü olarak açıklanmaktadır (Ünisan-Sezgin,2007: 17).

Bir diğer tanım da ise; Turizm sürekli ikamet edilen yerden başka bir yere çeşitli nedenler ile yapılan, 24 saatten uzun süreli bir yıldan kısa süreli, kişilerin para kazanma amacı olmaksızın çeşitli motivasyonlarla gerçekleştirdiği seyahatlerdir (Albayrak, 2013: 31).

Uluslararası turizm sözlüğünde turizm; zevk için yapılan gezi ve seyahatlerin yapılması amacıyla gerçekleştirilen insan faaliyetleri şeklinde açıklanmaktadır (Kozak,2002:2).

Türkiye, turizmin, 1963 tarihinde Birleşmiş Milletler tarafından yapılan tanımını benimsemektedir. Bu tanıma göre turizm; 24 saatten az olmamak, sürekli kalışa dönüşmemek ve gelir sağlayıcı herhangi bir uğraşta bulunmamak koşulu ile bireyin yolculuk ve/veya konaklamalarından doğan olay ve ilişkilerin tümüdür (Tolunguç, 1999: 13). Turizm, aynı tarzın gelişmesinde etken olan bir endüstridir. Hızla artan refah seviyesi, artan boş zaman, kullanılabilir gelir ve teknolojik gelişmelerin sağladığı kolay ulaşım ve konfor, turizm endüstrisinin hızla gelişmesi günümüzün en büyük endüstrisi olması sonucunu doğurmuştur.

1970’li yıllarda Jumbo Jetlerin icadı ile turistler yeni kıtaları görme imkânına kavuşmuşlar ve turizm hareketleri kıtalar arası turizmde bir kimliğe kavuşmuştur. Uluslar arası turizmde meydana gelen değişiklikler gelişmiş ve gelişmekte olan bir çok ülkenin dikkatini çekmiştir (Jenkis, 1995 :269-277).

Dolayısıyla bu gelişmeler sonucu turistler dinlenme, rahatlama, öğrenme, inançlarını yerine getirme, doğa ile iç içe olma, macera, farklılığı keşfetme, eğlenme ve boş zamanları değerlendirme gibi nedenlerle seyahatler etmeye ve turistik ürünleri kullanmaya başlamışlardır. Söz konusu olan tüm faaliyetlere ilişkin turistik faaliyetler turizm kapsamı altına alınmıştır (Albayrak, 2013: 31-32). Tanımlar böyle devam ederken turizmle ilgili olan faaliyetleri gerçekleştiren her şey için çeşitli tanımlar ortaya çıkmıştır.

1.2.Turizm Benzeri Kavramları

Turizm faaliyetlerinin gerçekleşmesi için en büyük etken olarak ziyaretçiler görülmektedir. Bu ziyaretçiler günümüzde birçok isimle tanımlanılmaktadır. Tanımlar ise şöyledir; kişiler yaşadığı yerden farklı bir ülkeye giriş yaparak ancak, oraya göç etme ve iş bulma amacıyla gelmemiş olup, diplomatik ve askeri görevle orda bulunmayan, mülteci olmayan ve bir yıldan az süreyle orada kalmayacak olan kişilere “uluslararası ziyaretçi” denmektedir. Ayrıca “uluslararası ziyaretçiler” varış ülkesinde bir geceden fazla konaklayan kişiler olup, varış ülkesinde bir geceden daha az kalan ziyaretçiler ise “uluslar arası gezginler” olarak adlandırılmaktadır (Sezer,2010:7).

Başka bir tanımda ise, para kazanma amacı olmaksızın, dinlenmek ve eğlenmek yâda kültürel, bilimsel, sportif, idari, diplomatik, dinsel, sıhhi ve benzeri nedenlerle oturduğu yer dışına geçici olarak çıkan ve tüketici olarak belirli bir süre boyunca seyahat edip ve yeniden ikametgahına dönen kimsedir (Kozak,2002:35-36).

A. F. Norvel’in turist tanımı ise şöyledir. Sürekli olarak kalmak ve para kazanmaktan farklı bir amaç ile yabancı bir ülkeye giden ve geçici bir süre kalacağı bu yerde başka memlekette kazandığı parayı harcayan kimsedir (Evliyaoğlu, 1989: 49).

Milletler Cemiyeti İstatistik Uzmanları Komitesi tarafından yapılan tanıma göre; bir ülkeye en az 24 saatlik bir süre boyunca kalmak için gelenler, aşağıdaki nedenlerden dolayı turist olarak kabul edilirler (Kozak ve Bahçe, 2009:15) :

- Zevk, ailevi nedenler, sağlık vb. amaçlarla yolculuk edenler,
- Bilimsel, idari, dini, sportif nedenlerle veya bu çeşit toplantılara katılmak amacı ile yolculuk edenler,
- Ticari nedenlerle yolculuk edenler,
- Deniz gezileri ile gelenler, bu gezi süresi 24 saatten az olsa bile turist sayılırlar.

Turist kavramının dışında kendi ölkelerinde turistik amacıyla gezen kişilerde ulusal turist olarak görölmektedir. Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (WTO) “ulusal turisti” ölkesinde kaldığı yerden başka bir yere giden, bu yeri 24 saatten fazla ancak 1 yıldan az süre olmak kaydıyla eğlence, iş, spor, tatil, toplantı, bilimsel çalışma, sağlık ve dini nedenlerle ziyaret olarak tanımlanmaktadır. Gittikleri yerde 24 saatten az kalanlar ise “günübirlikçi” olarak tanımlanmaktadır (Smith,1989:19_20).

Kendi ölkesinde farklı yerleri görmek amacıyla öлке dışına çıkmadan yaşadığı yerden 50-80 km uzaklıkta ki yerleri ziyaret eden ve yaşadığı yere dönen kişiler “yerli turist” olarak sayılmaktadır (Kozak,vd,2008:2).

Bu tanım ve açıklamalara bakıldığında turizm kavramı insanların çeşitli beklenti ve ihtiyaçlarıyla değişik kavramlar kazanmakta ve ortak bir tanıma varılamamaktadır. Turizmin oluşması için en büyük etken turisttir.

1.3.Turizmin Tarihsel Gelişimi

İnsanların dünya üzerinde var olmalarıyla birlikte çeşitli gereksinimlerden dolayı değişik yerler seyahatler etmişlerdir. İlk ağlarda ekonomik faaliyetler toplayıcılık, avcılık, tarım ve azda olsa ticarete dayandığı için boş zaman kavramı oluşmamıştır (Sivil, 2007:9). Gereksinimlerden dolayı oluşan bu yer değiştirmeler turizm hareketi olarak sayılmasa da turizmin başlangıcı olmuştur.

Bu ağlarda turizm olarak algılanabilecek seyahatlerin başlangıcı, bilinmeyenini bilme, görölmeyeni görme içğüdüleriyle gerçekleşen kültürel gezilerdir (Kızılırmak-Kurtuldu, 2005:101).

İlkçağlarda meraktan dolayı seyahat eden ilk insanlar Herodot ve Pausanias olduğu bilmektedir (Lanquar, 1991:7). M.Ö. 4000 yıllarında

Sümerlerin parayı icat etmesi ve buna bağlı olarak ticaretin gelişmesini, seyahat çağının hazırlayıcıları olarak anmak mümkündür. Deniz yolu ile en büyük ticareti gerçekleştiren Finikelilerin olduğu ve deniz yolu ile yapılan bu ticaretler de ilk seyahatler olmuştur (Tur.Çev.Kon.,1991:71) 5.000 yıl öncesine dayanan birçok ziyaretler Aşağı Mısır'daki Menfisi çevresinde bulunan piramlara yapılmıştır (Sivil,2007;9).

Roma ve Yunan döneminde ise, seyahatlerin çoğu spor, zevk, sağlık ve ticari amaçlı olarak gelişmekte olduğu görülmüştür. M.Ö. 700'lü yıllarda olimpiyat oyunlarının başlamasıyla farklı şehirlerden oyunları izlemeye ve oyunlara katılmak amacıyla seyahat edenler olmuştur (Tunç, Saç,1998:11).

Hıristiyanlığın Roma İmparatorluğu dönemi boyunca baskı altında olmasına rağmen, havariler gizlice dini geziler yapmıştır. Hıristiyanlık 4. yy.dan sonra devletin resmi dini olmuş ve kiliseler artırılarak dini seyahatler fazlaşmıştır. Orta Çağ Avrupa'sında kiliselerin baskısıyla dini amaçlı seyahatler daha çok arttı ve hacı olma amaçlı seyahatler yapılmaktaydı. Orta Çağ, itibariyle İslamiyet'in yayılmasına başlanmış olup Müslümanların da seyahatleri başlamıştır. Müslümanlar için kutsal sayılan Mekke ve Medine'ye çoğunlukta olarak seyahatler yapılmıştır.

Orta Çağın önemli gezginlerinden olarak görülen Marco Polo Venedik'ten Çin'e kadar yolculuk yaparak merak turizminin öncüsü olmuştur. Vasco de Gama ve Evliya Çelebi'de bu dönem gezginlerindedir (Sezgin,1995: 19).

Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethiyle Orta Çağ biterek, Yeni Çağ başlamıştır. Antik kültürle tanışan Romalılar Antik eserlerle ilgilenmeye başlamışlar ve eski eserlere ilgi ve araştırmaların artmasıyla Rönesans doğmuştur. Bu etkiyle birlikte Roma da bulunan antik eserleri görmek için birçok kişi İtalya'ya seyahat eder. Yeni Çağ'da Osmanlı Devleti karayolları üzerine hanlar, kervansaraylar yaptırarak seyahatlerin güvenilir ve kolay olmasını sağlamıştır (Şahiner,2012.8-9).

17.yüzyılda ki seyahatler ise: Avrupa'da ülke içi ve komşu ülkeler arasında büyük şehirleri, kültür merkezlerini görme ve bunlar hakkında bilgi

sahibi olmak amacıyla gerçekleşmiştir. 1627 yılında Fransız bir papaz “Yabancılara Seyahat Rehberi” adıyla bir kitap yayınlamıştır. Bu çağlarda seyahatler daha çok mevki sahibi, zengin, asil ve çalışmayan gençler için mümkün olmuştur. Bilgi ve görgünün artırılması amacıyla yapılan uzun yolculuklar (Grand Tour) bu dönemde zengin aileler arasında büyük bir moda olmuştur.

Bu büyük Avrupa gezileri(Grand tours) Avrupa uluslu pek çok beyefendinin Avrupa kıtasına yaptıkları, özellikle de İtalya’daki antik ve modern kültürü görüp görgü ve bilgilerini arttırmak için yaklaşık üç yıl süren gezilerdir. 18. yüzyılda da zirveye ulaşan bu geziler 1790’larda Napolyon savaşlarının başlamasıyla sona yaklaşmıştır.

Buharlı gemilerin kullanılması, otomobil sanayindeki hızlı gelişmesiyle orta sınıfta turizme katılabilmesi sağlanmıştır. 1841 yılında İngiltere’de Thomas Cook öncülüğünde 750 kişilik bir grubu trenle bir kentten başka bir kente götürerek toplu seyahat kavramının öncüsü olarak görülmüştür. Böylece Thomas Cook ilk tur operatörlüğünü başlatan kişi olmuştur (Tunç ve Saç,1998:12).

Birinci Dünya Savaşının yıllarında turizm hareketlerinde durulmalar olmasıyla beraber savaştan hemen sonra ani bir gelişme olmuştur. Bu gelişmelerin sebebi olarak düşman devletlerin birbirini tanımak istemesi, savaşılan alanları görmek istemesi doğmaktadır. İkinci Dünya Savaşı sonunda turizm geniş alanlı yayılmaya başlamıştır (Sivil,2007:12). Savaşın getirdiği sıkıntıyı yok edilmesi isteğinin sonucu olarak deniz, kum ve güneş üçlüsü önem kazanmaya başlamıştır. Böylece kitle turizmi olgusu sektörde yerini almaya devam etmiştir. Bu dönemlerde otomobillerin, gemilerin ve trenlerin daha çok gelişmesiyle turizme ilgi alanları bireysel olarak daha çok artmıştır.

1980 yılında Dünya Turizmi konulu Manila Bildirgesi yayınlamış ve bu bildirmede turizmin sosyal bir olgu olduğu vurgulanmıştır.

1980 yıllarından sonra Hava Yolu Taşımacılığının gelişmesiyle ve geniş kitleler tarafından ulaşılabilir olmasıyla uzun mesafelere yapılan

yolculuklar turizme katkı sağlamıştır (Sivil,2007:12-13). Böylece turizm tarihinde yaşanan birçok gelişmeler sonucu günümüze gelmiştir.

1.4. Turizmin Gelişmesine Etki Eden Unsurlar

İnsanlar geçmişte çeşitli nedenlerden dolayı başta yiyecek ve barınma ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla birçok yere göç etmişlerdir. Önceleri ihtiyaçtan dolayı olan yer değiştirmeler daha sonraları merak, görülmeyeni görme ve yeni yerler görme isteği olarak değişik yerlere seyahatlerin yapılmasına neden olmuştur.

Bu seyahatler daha çok endüstri devriminden sonra artmıştır. Bu dönemlerde turizm gelişmeye başlamış ve insanlar daha rahat bir yaşam yaşamaya başladıkça daha çok seyahat etmeye başlamışlardır.

İnsanları turizm faaliyetlerine yönelten ve turizmin gelişmesine etki eden nedenler ise;

- Boş zamanın artması,
- Ücretli tatil hakkı,
- Teknolojik Gelişmeler
- Gelir düzeyinin artması,
- Ketleşme ve nüfus artışı,
- İnsan ömrünün uzaması,
- Sosyal güvenlik,
- Seyahat özgürlüğü,
- Turizm bilincinin oluşması,
- Kültür ve eğitim düzeyinin artması olarak sıralanabilir.

Bu faktörler insanların turizm faaliyetlerine katılma konusunda en büyük nedenlerdendir. Turizme yönelten ve etki eden on tane faktörü derinlemesine incelersek turizme katılmanın en büyük nedeni olduklarını daha kolay anlarız.

1.4.1.Boş Zamanın Artması

Günümüzde teknolojinin ilerlemesiyle beraber bireylerin veya grupların çalışma saatlerinde önemli derecede azalmalar görülmektedir. Bu

durum insanların işten arta kalan zamanını değerlendirme ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Kent yaşamında önemli bir ihtiyaç haline gelen boş zaman değerlendirme konusu bireylerin günlük zaman bütçesinde önemli bir yer tutan fizyolojik ihtiyaçların içinde yükselen bir eğilim olarak görülmektedir. Boş zaman genellikle, bireyin çalışma gibi rutin etkinlikleri bırakıp, onun yerine oldukça hoş giden, zevkli etkinliklerle ilgilenmesini içerir(Kurar ve Baltacı, 2014: 42).

Endüstri devrimi sonrasında insanların çalışma saatlerinde oluşan azalmalar gelişime etki etmiştir. Geçmişe kıyasla zamansal olarak insanlar çok daha az çalışmaktadır. Daha önceleri 12-14 saatten fazla olan çalışma saatleri büyük mücadelelerden sonra 8 saate kadar indirilmiştir. Bu çalışma saatleri ve yıllık izinler boş zamanı olarak ortaya çıkmış ve turizmin gelişmesine önemli bir rol olmuştur (Kozak,2002:35). Ayrıca erken yaşta emekli olunması sonucu insanlarda boş zaman artışları olmuş ve buda turizme katılmada önemli bir etki olmuştur.

1.4.2.Ücretli Tatil Hakkı

İnsanların ne kadar boş zamanları olsa da bu boş zamanlarında yeterli ücretleri yoksa turizme katılma olayları oldukça zordur. Boş zaman ve ücretli tatil hakkı bir birini tamamlayan bir unsur olmuştur.

Alınan kararlar ve düzenlemeler sonucunda çalışan haklarını korumak amacıyla haftalık çalışma süresi 40 saate inmiş bulunup yılın 11 ayı çalışan insanların 1 ay ücretli olarak tatil yapma hakkı birçok ülke tarafından sağlanmıştır. Yılın belli zamanlarında tatil yapan çalışanlar tatil sonrası işlerinde daha verimli ve motive edilmiş olmuş olarak çalışmaktadırlar. Ücretli tatil hakkı sayesinde insanlar turizme daha çok yönelmiştir (Kozak,2002:35).

1.4.3.Teknolojik Gelişmeler

Teknolojik çağın gelişmesi modern yaşamı hızlandırdığı gibi turizmi de geliştirmiştir. Turizm için gerekli olan teknik çalışmalar teknolojiyle birlikte gerçekleşmektedir (Çınar, 2013.35).

20. yüzyılında oluşan teknolojik gelişmeler turizm açısından çok önemlidir. Turizm sektörü ile ulaşım teknolojisi arasında çok sıkı bir bağ vardır. Turizm, ulaşım yolları ve araçları olmadan gerçekleşemez. Yıllar önce yapılan gemiler turizm açısından ulaşım anlamında çok büyük etken olmuş daha sonralarında ise trenlerin rahatlığı ve konforu da turizmin gelişmesine katkı sağlamıştır. Zamanla hava yollarında yaşanan gelişmelerle insanlar için zaman konusunda büyük bir kolaylık olmuştur (Kozak,2002:35-36).

Teknolojik olarak ulaşım araçlarından sonra ise kitle iletişim araçları insanların daha çok turizm olayına vakit ayırması amacıyla yardımcı olmuş ve işlerini kolaylaştırmıştır (Kozak,2002:36).

Bilgi teknolojileri sayesinde insanlar merak ettikleri tüm bilgilere kolaylıkla ulaşabilmektedir. Bu ulaşılan bilgi ve deneyimleri deneme ihtiyacı duyarak turizm faaliyetlerine katılmaktadırlar.

1.4.4.Gelir Düzeyini Artması

Turizm ve gelir bir birleriyle çok yakın bir ilişki içindedir. Gelir, turizmin ana itici gücünü oluşturur. Gelir olmadan turizm mümkün değildir. Bireylerin gelirlerinde oluşan artışlar, turizm olgusunun en önemli ön koşulunu gerçekleştirmesini sağlamıştır.

Turizme katılan ülkeler bakıldığında gelir oranının etkisi çok fazla görülmektedir (Kozak,2002:36). Özellikle dünyanın “ekonomik çekirdeği” olan Batı Avrupa’daki insanların bir bölümü, yıllık gelirlerinin bir bölümünü tatil döneminde yapacakları turizm giderlerine ayırır (beyince.net, 2015).

1.4.5.Ketleşme ve Nüfus Artışı

Dünya genelinde turizme katılan insanların büyük bir bölümü kentlerde yaşayan kişilerden oluşmaktadır. Ayrıca gittikçe betonlaşan, kalabalıklaşan şehirler, bu şehirlerde artan trafik, gürültü ve ses kirliliği insanları psikolojik olarak zorlamaktadır. Nitekim kentler büyüdükçe ve kentleşme oranı arttıkça, kentte turizme katılan insanların sayısı da artmaktadır. Şehir yakınlarında kurulan fabrikalar ve diğer sanayi işletmeleri, kentlerin havasını yaşanmaz hale getirmiştir.

Sürekli olarak bu yoğun çalışma ve kalabalık şehir hayatında olan insanların her fırsatta kaçmak amacıyla turizme yönelmesi olumlu yönde bir hareket olmuştur (Kozak,2002: 36-37).

Ayrıca büyüyen kentler cazibe merkezi haline gelerek başka yerlerde yaşayan insanların kentlere gelmesine neden olmuştur. Kentlere yapılan ziyaretlerin en büyük sebepleri ise sanatsal aktiviteler, sportif faaliyetler, mimarî yapı, eğitim gibi pek çok faaliyettir. Bu faaliyetlerde insanların şehirlere yönelmesini ve farklı şehirleri görme arzusunu arttırmaktadır (Çınar, 2013.33).

1.4.6.İnsan Ömrünün Uzaması

İnsan ömrünün uzaması ve teknolojik gelişmelerle sağlıklı olarak yaşamlarını sürdürmesi insan ömrünün uzamasına neden olmuş ve turizme katılma konusundaki zamanları artmıştır.

Boş zamana ve yeterli gelire sahip olan insanlar, emekli olunca zamanlarını seyahat ederek geçirmektedirler. (Kozak,2002: 37). Seyahat ederek insanların stresten kurtularak daha sağlıklı yaşamaları da sağlanmıştır.

1.4.7.Sosyal Güvenlik

Sosyal Güvenlik, insan hakları kavramını oluşturan temel unsurlardan birini oluşturmaktadır. Sosyal güvenlik hakları, insan hakları çerçevesinde verilmiş haklardan olup kişilerin maddi hayatlarını güvence altına almak için kurulmuş bir sistemdir (Çınar, 2013.34). Geleceğini güvence altında olmayan kişilerin turizm faaliyetlerine katılması mümkün değildir. Geleceğini güvence altına almış olan kişiler turizm faaliyetlerinde bulunur ve buda turizmin vazgeçilmez unsuru olmuştur (Kozak,2002: 37).

Yasal olarak yapılan düzenlemeler sayesinde birçok çalışan ve emekliler sosyal güvenlik haklarından yararlanarak kendilerini ve ailesini güvence altına almışlardır. Bu sayede turizm hareketlerine katılma olanakları daha çok artmıştır.

1.4.8.Seyahat Özgürlüğü

Turizmin geliştirici unsurlarından biride seyahat özgürlüğüdür. Seyahat özgürlüğü olmayan ülke ve insanların turizme katılmasından söz edilemez. Her ülkenin ana yasasında seyahat özgürlüğü hakkında maddeler bulunur. Seyahat özgürlüğü temel bir insan hakkıdır. İnsan Evrensel Bildirgesi Hakları'nın 13. maddesi şöyle bir ifade kullanmıştır;

1. Herkesin bir devletin toprakları üzerinde serbestçe dolaşma ve oturma hakkı vardır.
2. Herkes, kendi ülkesi de dâhil olmak üzere, herhangi bir ülkeden ayrılmak ve ülkesine yeniden dönmek hakkına sahiptir. Seyahat özgürlüğü turizm açısından önemli bir faktördür (Kozak,2002: 37).

1.4.9.Turizm Bilincinin Oluşması

Öncelerde iletişimin gelişmesi az olduğundan insanların etrafları daha küçük çevrelerden oluşmaktaydı. Günümüz itibarı ile iletişimin gelişmesi ile tüm gelişmeler aynı anda her yerde bilinmektedir. İnsanlar gelişmeler sayesinde her kültürden haberdar olmakta ve tanımak, görmek istemektedir. Bu sayede turizm bilinci oluşmaktadır (Çınar, 2013.36).

Dinlenme, eğlenme, yenilik isteği ve merak konuları turizm bilincinin gelişmesine başlangıç olarak görülmüştür. Bir kentte ya da yörede turizmin istenen ölçüde gelişmesinin şartlarından birisi, orada yaşayanların hazırlanan programlara, projelere katılımının sağlanması, farklı toplulukların, kültürel çeşitliliğin bir araya getirilebilmesidir.

Turizm bilinci oluşmuş olan ülkelerde kamu ve özel sektörde verimliliğin arttığı bilinmektedir. Bunun sebebi olarak turizm faaliyetlerine katılmak isteyen kişilerin gelir seviyelerini arttırmak amacıyla daha verimli olarak çalışmasıdır (Kozak,2002: 37).

1.4.10.Kültür ve Eğitim Düzeyinin Artması

Kültür ve eğitim dürtüsü de turizmi etki eden bir unsurdur. Kendi kültürlerini görmek, tanımak ve öğrenmek isteyen kişiler turizme

katılmaktadırlar. Bu katılımı turizme olumlu yönden etki sağlamaktadır. İnsanlar arasında çeşitli yerleri görüp ve farklı kültürleri öğrenmek istemeleri insanların turizme katılmasına neden olur (Kozak,2002: 38).

Modern dönemde insanlar eğitim konusunda daha istekli ve gelişime açıktırlar. Kendi ülkelerindeki eğitimler dışında başka ülkelerde de eğitim görmek amacıyla çeşitli yerlere seyahatler etmektedirler. Yapılan bu eğitim seyahatleri ise turizm olgusunun gelişmesine etki etmektedirler(Çınar, 2013.36).

Bu unsurlara bakıldığında en önemlileri gelir, boş zaman ve eğitim olarak görülmektedir. Diğer unsurlar ise turizm hareketlerin gerçekleşmesi amacıyla oluşan tamamlayıcılık rolünü üstlenmektedirler.

2.BÖLÜM

DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE TURİZM, SAYISAL ANALİZLER

2.1. Dünyada Turizm

Dünya turizminin gelişmesinde birçok etken bilinmektedir. Bu etkenlerin başında buharlı gemilerin icadı, trenler, karayolları ve hava yolları bulunmaktadır. Dünya turizminin tarihi gelişmesine bakıldığında öncelik olarak gelişmelerin kıta olarak Avrupa'da başladığı görülmektedir. Bu gelişmelerin tarihi 17.yüzyıla kadar uzanmaktadır. Gelişmelerin doğum yeri ve vatani Avrupa'da İngiltere'dir. İlk yıllarda toplumun üst katmanların tutkusu olan turizm 19. Yüzyılın başlarından itibaren tabana doğru yayılmaya başlamaktadır.

Dünyada turizm hareketlerinin başlangıcı 1841 yılında Thomas Cook'un 70 kişilik bir grupla Leicester kentinden Loughborough kentine yapmış olduğu tur kabul edilmektedir (Toskay,1978:82).

Avrupa'da giderek yaygınlaşan turizm hareketleri, sektörde önemli kavramlardan olan "Konaklama Sektörü ve Seyahat Acenteciliği"ni de geliştirmiştir. Peş peşe modern otel zincirleri Avrupa ülkesi kentlerinde hayata geçirilmeye başlandı. Gelişmelerle birlikte seyahat acenteciliği yaygınlaşmaya başlamıştır. Amerika kıtasında ve Avrupa çevresinde gelişmeler yaşanmıştır. Bu gelişmelerle birlikte odaları kilitlenen ilk otel 1829 yılında Boston' da inşa edilerek "Tremont House" adıyla açılmıştır (vision2023turkey.blogspot.com).

Birinci Dünya savaşından sonra yaşanan ekonomik kriz ve hemen arkasından başlayan İkinci Dünya Savaşı, turizm hareketlerini kesintiye uğratmıştır. İkinci Dünya Savaşından sonraki 20 yıllık dönemde turizm sektöründe büyük bir patlama yaşanmış ve daha sonraki 20 yıllık dönemde ise ekonomik, büyüme ve zenginleşmenin turizm gelirlerine yansıdığı görülmüştür (Önen, 2000: 2).

Turizm, Avrupa'nın bazı bölümlerinde 1900'lü yılları itibarı ile öne çıkan bir uluslar arası ticaret unsuru olmuştur. Birinci dünya savaşından önce İsviçre'ye her sene yarım milyon ziyaretçi gelmekteydi. 1929 yılı ve daha sonrasında her yıl, Avrupa'ya 2 milyon, İtalya'ya 1,2 Milyon turist geldiği tahmin edilmektedir (İçöz, 2005: 3).

1931 yılında Amerikan Ticaret Departmanı, (The U.S. Department of Commerce) "Yabancı ülkelerden turistlerin seyahatinin teşvikini " (The Promotion of Tourist Travel by Foreign Countries) adlı bildirimini bastırmıştır. 1947 yılında Uluslararası Resmi Seyahat Organizasyonları Birliği (IUOTO) tarafından dünya çapında uluslararası seyahat istatistikleri toplanmıştır (İçöz, 2005: 3).

1980 sonrasında ise, sermayenin dünya piyasalarına entegre olmasıyla hız kazanan küreselleşme; Turizm sektörünün uluslar arası boyutta ivme kazanmasına çok fazla katkıda bulunmuştur (Bahar ve Sarı, 2006). Küreselleşme süresinde, bölgeler ve ülkeler arasındaki coğrafi sınırların kalkması, uluslar arası yatırımların artması, farklı kültürlere sahip milletlerin birbirini tanınması ve kültürler arası alışverişin artması, dünyada turizm talebinin gelişmesinde itici güç olmuştur (Çeken, Dalgın, Karadağ.2009;1212).

Dünya Turizmde uluslararası rekabet, 1980 ve 1990'lı yıllarda artış göstermiş, özellikle 1990'lı yıllar, dünya turizminin istikrarlı olarak büyümeye devam ettiği fakat rekabet ortamının giderek yoğunlaştığı bir dönem olmuştur. Turizm faaliyetleri 1990'lı yılların sonuna gelindiğinde hizmetler sektörü içinde birinci sırayı alarak dünyadaki yıllık ortalama büyüme hızı olarak 1980-2005 dönemlerinde %6,8'lik bir oran sağlamıştır. Aynı dönemde toplam uluslararası ticaret hacmi içinde turizmin payı %15 gibi yüksek bir orana ulaşmıştır (www.kto.org.tr) .

Dünyada turizm sektörünün etkisinin giderek artmakta ve büyük siyasi krizler, güvenlik sorunları veya uluslararası etkisi olan salgın hastalıklar ortaya çıkmadığı takdirde, sektördeki bu gelişmenin devam edeceği tahmin edilmektedir.

Dünyadaki gelişmelere bakıldığında turizm sektörü yıllarca çeşitli gelişmeler sonucu ülkelerin kalkınmasına ve gelişmesine katkıda bulunmuştur. Sağlanan gelişmeler gelir sağlaması nedeniyle ayrı olarak incelenecektir.

2.1.1. Dünya Turizm Gelirleri

Son yıllarda turizm sektörünün, ülke ekonomilerindeki önemi hızla artmaktadır. Diğer sektörlerle canlılık kazandırması, kazanılan döviz gelirlerinin ihracat ve GSMH içindeki payının artması ve yarattığı istihdam olanakları; turizme verilen önemin artmasına ve kaynakların bu sektöre akmasına neden olmaktadır.

Uluslararası kaynaklara göre, seyahat ve turizm endüstrisi dünya ekonomisinin yaklaşık % 7'sini oluşturmakta ve Dünya ekonomisi içinde en büyük 8. ekonomik katkıyı sağlamaktadır. Dünya genelinde 1990 yılında 264 milyar dolar olan uluslararası turizm geliri, bir gelişim göstererek 2009 yılında 852 milyar dolarlık bir seviyeye ulaşmıştır (www.ktbyatirimisletmeler.gov).

Dünya turizmi, 2008 sonu 2009 yılı başlarında yaşanan küresel mali kriz ve ekonomik durgunluktan etkilenmiştir. Dünya turizmi 2010 yılında beklenen performansı göstererek büyümeye kaldığı yerden devam etmiştir. Dünya çapında, uluslararası turizm faaliyeti gelirleri, bir önceki yıla göre %6,8 değişim göstererek, 2010 yılında 949 milyona ulaşmıştır (Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi,2012, 66).

Tablo 2.1:Dünya Turizm Gelirleri ve Turist Sayısı Tablosu

YILLAR	DÜNYA TURİZMİ	
	Turist Sayısı (Milyon)	Turizm Geliri (Milyar \$)
2000	683	475
2001	680	482
2002	700	482
2003	694	533
2004	764	633
2005	802	679
2006	846	733
2007	901	856
2008	919	939
2009	851	880
2010	949	948
2011	996	1.030
2012	1.038	1.078
2013	1.087	1.159
2014	1.138	1.245

Kaynak: UNWTO Dünya Turizm Barometresi, Nisan 2014, 04.03.2015
<http://www2.unwto.org/>

Tablo 2,1’de görüldüğü gibi turizm yıllara göre gelişme göstermiş ve 2009 yılında yaşanan krizlerden sonra turizm gittikçe kendini geliştirmiştir.

2009 yılındaki turist sayısı 851 milyar iken 2013 yılında 1.087 milyara ulaşmıştır. Bu rakamlar turizmin dünya ekonomisi üzerinde etkisinin yıllara göre daha çok arttığını ve turizmin önemi üzerine durulduğunu göstermektedir.

2014 yılı turizm gelirlerinin dünya ekonomisi üzerindeki küresel GSMH büyümesi mart ayında 3,0%, Ekim ayında 2,5% oranında olmuştur. Doğrudan GSMH'daki büyüme oranı mart ayında 4,3%, Ekim ayında 3,5% olmuştur (www.unwta.org).

Uluslararası turizm hareketlerine en fazla katılan ve turist çeken ülkeler Avrupa ülkeleridir. Avrupa'daki kültürlerin ve geleneklerin zenginliği Avrupa Birliği'ni pazarın en büyük bölgesi yapmaktadır.

Tablo 2.2: Turizmden en fazla kazanan ülkelerin Tablosu

Sıra	Ülke	2011	2012	2013
1	ABD	115,6	126,2	139,6
2	İspanya	59,9	55,9	60,4
3	Fransa	54,5	53,7	56,0
4	Çin	48,5	50	51,7
5	İtalya	43	41,2	43,9
6	Almanya	38,9	38,1	41,2
7	İngiltere	35,1	36,4	40,6

Kaynak: <http://www.tuyed.org.tr/> 05.03.2015

Günümüzde dünya turizminin gelişiminde etkili olan ve dünya turizmini yönlendirenler arasında en fazla ABD ülkeleri oluşmaktadır. Dünya'da önde gelen 40 turizm ülkesinin 12 tanesi Amerika Birleşik Devleti üyesidir. Birliği oluşturan ülkeler dünya'da ki turizm hareketlerinin %60'ını ve turizm gelirlerinin %42'isini elde etmektedir. Turizm sektörü ABD'nin milli gelirinin %5,5'ini toplam istihdamın %6'sını oluşturmakta ve doğrudan 10 milyon kişiye iş sağlamaktadır (Emekli,2005:100).

Tablo 2.2'de görüldüğü gibi Avrupa ülkeleri turizm konusunda en fazla gelire sahip ülkelerden oluşmaktadır. Gelir sağlama konusunda kendi ülkelerini daha iyi tanıtmaya, tatil yerleri lüks ve ekonomik olarak pazarlamasıyla daha çok

ilgi çekmektedirler. Ülkelerin tanıtım politikaları dünya turizmini ve ekonomisini olumlu yönde etkilemektedir.

Dünya genelinde ya da ülkelerde yaşanan ekonomik krizler ve terör olayları dünya üzerin deki turizm hareketlerini de olumsuz olarak etkilemektedir. İnsanların turizm hareketlerine katılmama konusundaki en büyük problem olarak ekonomik krizler ve terör olaylarıdır. Turizmde yaşanan durumlarda ekonomik acıdan sıkıntılar yaratmaktadır.

2.1.2. Dünya Turizminde Ükelere Göre Turist Sayıları

Turizm hareketlerini oluşturan hiç şüphesiz ki insan faktörüdür. İnsanların farklı istek ve beklentileri olmasa turizm dünya çapında bugünkü duruma gelemezdi.

Turizm bir tüketim olayı olarak görülmektedir. Turist turizm olayında bir tüketici olarak ortaya çıkmakta ve ülke ekonomilerini etkilemektedir. Dünya turizm hareketlerinde insan yani turist faktörüne bakıldığında yaşanan yoğunluk ekonomiyi olumlu yönde etkileyerek uluslararası turizm gelirlerini geliştirmektedir.

Tablo 2.3. Turistlerin Yıllara Göre Yüzde (%) Artışları ve Toplam Turist Sayıları Tablosu

Kıtalar	2010	2011	2012	2013	2014
Gerçek Değişim Tüm Yıl					Ocak-Aralık
Dünya	6,5%	5,1%	4,1%	4,7%	4,7%
	948 Milyon	1.030 Milyon	1.078 Milyon	1.159 Milyon	
Avrupa	3,1%	6,6%	3,7%	5,0%	3,9%
	488,3 Milyon	516,9 Milyon	539,4 Milyon	566,3 Milyon	588,4 Milyon
Asya ve Pasifik	13,1%	6,5%	6,9%	6,8%	5,3%
	205,4 Milyon	218,2 Milyon	233,8 Milyon	249,8 Milyon	263,0 Milyon
Amerika	6,5%	3,5%	4,4%	3,5%	7,4%
	150,5 Milyon	156,5 Milyon	162,5 Milyon	168,1 Milyon	180,6 Milyon
Afrika	8,9%	-0,1%	5,2%	4,8%	2,2%
	49,7 Milyon	49,4 Milyon	52,2 Milyon	54,7 Milyon	56,0 Milyon
Orta Doğu	13,1%	-3,5%	-5,6%	-3,4%	4,4%
	54,7 Milyon	54,9 Milyon	49,8 Milyon	48,2 Milyon	50,3 Milyon

Kaynak:(UNWTO) Dünya Turizm Barometresi, Erişim: 06.03.2015
http://dtxqt4w60xqpw.cloudfront.net/sites/all/files/pdf/international_tourist_arrivals_by_subregion_4pr_en.pdf

Tablo 2,3’de görüldüğü gibi dünya üzerinde bulunan kıtalarda geçmiş yıllara göre artışlar ve azalışlar görülmektedir. Bazı kıtalarda yaşanan artışlar 2010-2014 yıllarında dünya yüzdesine göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu artış ve azalışların nedenleri ise kıtalardaki politik sorunlar ve yaşanan terör olaylarıdır. Ülkeler arası oluşan politik sorunların ülkelerin turizm gelirlerini etkiler. Her hangi bir ülkedeki terör olayı diğer kıtalarda bulunan turistlerin ziyaretlerini de olumsuz olarak etkilemektedir.

Genel olarak uluslararası turizm hareketlerinin gelişimindeki turist sayıları değerlendirildiğinde 1950’de 25,3 milyon kişi, 1965 yılında 100 milyon kişi uluslararası turizm hareketlerine katılmış, bu sayı 1995’de 567 milyon ve 2006 yılında 846 milyon kişiye ulaşmıştır. Ayrıca; 1980–2006 yıllarını kapsayan dönemde turist sayısı dünyada %33,2 artarken, aynı dönemde turizmden sağlanan gelirden de büyük artışlar gerçekleşmiştir (Çeken ve diğer, 2008:77).

Tablo 2.4. Dünya Turizminde Ülkelere Göre Turist Sayıları Tablosu

Ülke	Dünya Turizm Örgütü Bölgesi	Uluslararası Gelen Turist Sayısı (2010)	Uluslararası Gelen Turist Sayısı (2011)	Uluslararası Gelen Turist Sayısı (2012)	Uluslararası Gelen Turist Sayısı (2013)
Fransa	Avrupa	76,8 Milyon	81.0 Milyon	83.0 Milyon	84.7 Milyon
ABD	Amerika	59,7 Milyon	62.7 Milyon	67.0 Milyon	69.8 Milyon
Çin	Asya	55,7 Milyon	57.7 Milyon	57.7 Milyon	55.7 Milyon
İspanya	Avrupa	52,7 Milyon	56.2 Milyon	57.5 Milyon	60.7 Milyon
İtalya	Avrupa	43,6 Milyon	46.1 Milyon	46.4 Milyon	47.7 Milyon
Türkiye	Avrupa	27,0 Milyon	34.7 Milyon	35.7 Milyon	37.8 Milyon
Almanya	Avrupa	26,9 Milyon	28.7 Milyon	30.4 Milyon	31.5 Milyon
Birleşik Krallık	Avrupa	28,1 Milyon	29.3 Milyon	29.3 Milyon	31.2 Milyon
Rusya	Avrupa	21.8 Milyon	22.7 Milyon	22.7 Milyon	28.4 Milyon

Kaynak: Dünya Turizm Sıralaması Barometresi, <http://politikaakademisi.org/2013-dunya-turizm-siralaması-barometresi/> Erişim: 06.03.2015.

Tablo 2.4 incelendiğinde kıtalar arası ülkelerin en çok turist çeken bölgeleri Avrupa kıtasında bulunmaktadır. Avrupa Ülkesinde bulunan Fransa'yı 2011 yılında 81 milyon turist ziyaret ederken, 2012 yılında 84,7 milyon kişi ziyaret etmiştir.

Dünya Turizm Örgütü tarafından hazırlanan "Turizm 2020 Yılı Vizyonu" çalışmasına göre; 2020 yılında dünyadaki turist sayısının 1,5 milyar kişi olması ve toplam turizm gelirlerinin ise 2 trilyon ABD doları olması tahmin edilmektedir. Yapılan tahminlere göre, 2020 yılında Avrupa'yı ziyaret edecek turist sayısının 717 milyon kişi olacağı ve bu sayı ile Avrupa'nın en çok turist kabul eden bölge olmayı sürdüreceği ancak büyüme ortalamasının %3,1 olarak, dünya ortalamasının altında kalacağı tahmin edilmektedir (Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi,2012, 66).

Verilerden edinilen bilgilere göre: turizm sektörü sürekli gelişme içinde olmaktadır. Gelişmeler süresince uluslararası turist hareketlerinde ve buna bağlı olarak turizm gelirlerinde artışların olacağı ve bu gelişmeler süresince ülkelerinde gelişen pazardan yararlanma bilmek amacıyla gelişecekleri ve önümüzdeki yıllarda da bu gelişmelerin devam edeceği tahmin edilmektedir.

2.2. Türkiye'de Turizm

Binlerce yıl öncesine dayanan Türkiye tarihi, turistlere sunduğu doğal güzellikleri, arkeolojik yapıları ve kültürel değerleri ile dünya turizminin de dikkatini çekmektedir. Türkiye turizmine bakıldığında planlı olmayan dönem ve planlı olan dönem olarak geliştiği görülmektedir.

Planlı Dönem Öncesi Türkiye Turizmüne bakıldığında dünyada 19. Yüzyıl başları görülen turizm Türkiye'de 19.yüzyıl itibari ile gelişmeler hızlanmıştır.

Cumhuriyet öncesi dönemde ise, Osmanlı İmparatorluğu döneminde Türkiye'ye gelen buharlı gemiler sayılır. Daha sonralarında Osmanlı İmparatorluğunun 2. Mahmut döneminde Kırlangıç adlı geminin alınmasıyla başlanan ticari taşımacılığın 1829 yılında Kebi (Büyük) ve Sagir (Küçük) adlı

gemilerle gelişmeye devam etmiştir. Osmanlı döneminde 1869 yılında düzenlenen Sergi-i Umumi-i Osmanî, bir turizm hareketi olarak görülmüştür.

Ülkemizde turizm etkinliklerinin ilk başlangıcı olarak 29 Ekim 1890 yılında yürürlüğe giren “Seyyahine tercümanlık edenler hakkında tatbik edilecek 190 sayılı Nizamname ” yürürlüğe sokulmuştur (Ünisan-Sezgin,2007:25).

Yapılan çalışmalar sonucu, 19. Yüzyılın sonları 20. Yüzyılın başlarında Orient Express’in İstanbul’a seferler düzenlemesiyle birlikte ilk oteller açılmaya başlanmıştır. Türkiye’nin ilk otelli olarak 1841 yılında Otel’ d Angleterre dir. Daha sonralarında otellerin kurulmasına Büyük Londra Oteli ile devam edilmiş ve günümüze kadar gelerek hizmet eden 1989 yılında Pera Palas Oteli açılmıştır(Boz-Hocaoğlu, 2008 :25). 18 Ekim1923 yılında Beyoğlu Pera Palas Oteli’nde faaliyete geçen Milli Türk Seyahat Acenteciliği Ziya ve Şürekası kurularak bilet satışı, oto kiralama, broşür basma ve rehber sağlama gibi hizmetler vermiştir.

Osmanlı İmparatorluğunu yıkılmasından sonra Cumhuriyetin kuruluşla birlikte çok sayıda yenilik ve düzenlemeler yapılmaya başlanmıştır. Cumhuriyetin kuruluşuna karşı girişilecek olumsuzlukları önlemek ve yanlış bilgi verilmemesi amacıyla Türkiye Seyyahin Cemiyeti kurularak rehber ve tercüman yetiştirilmeye başlanmış ve turizm alanında faaliyet gösteren ilk örgüt olmuştur (Boz- Hocaoğlu, 2008 :26).

Batı ülkelerle Türkiye’nin ilişkilerinin artmasıyla beraber kendi arabalarıyla seyahat edenlere hizmet amacıyla hizmet edecek ve görev kapsamı geniş tutularak Türkiye Seyyahin Cemiyeti Türkiye Turnig Kulübü olmuştur. Daha sonrasında kamu yararına çalışması için 1930 yılında Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu olarak adı değiştirilerek faaliyetlerine devam etmiştir (Ünisan-Sezgin,2007:25).

Turizmde diğer bir alan olan havacılık ulaştırması, Cumhuriyet dönemiyle birlikte oluşan gelişmeler sonucunda 1925 yılında Türkiye Tayyare Cemiyeti kurulmuş ve 1933 yılında bu cemiyet Türk Havayolları İşletme İdaresi adını almıştır.

Türkiye’de turizmle ilgili ilk kamu örgütü çalışmaları, 1934 yılında 2450 sayılı kanun uyarına yapılan düzenlemeyle “İktisat Vekâleti Teşkilat ve Vazifeleri Kanunu” İktisat Vekâleti Dış Ticareti Dairesi’ne bağlı olarak

kurulan Türk Ofis tarafından ilk defa doğrudan ve devlet eliyle turizm çalışması olmuştur (Boz- Hocaoglu, 2008 :26). Türk Ofisi, 1939 yılında Ticaret Bakanlığına bağlı Turizm Dairesi olmuştur.

1940 yılında 3857 sayılı Başvekâlete Bağlı Matbuat Umum Müdürlüğü Teşkiline ve Vazifelerine Dairesi Kanunu Uyarınca 1943 yılında Basın yayın Genel Müdürlüğü Kurulmuştur. Tanıtım ve uluslar arası basın kuruluşlarıyla ilişkilerini geliştirmek için Basın Yayın Genel Müdürlüğü Turizm Müdürlüğüne yürütülmüştür (Boz- Hocaoglu, 2008 :26). İkinci dünya savaşı sonrasında genel müdürlüğün adı Basın Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü olarak değiştirilmiştir. Turizm Dairesi tarafından da takibi kolaylaştırmak amacıyla 5392 sayılı konun 17. Maddesince Turizm Danışma Kurulu oluşturulmuştur.

Cumhuriyetin kuruluşuyla birlikte başta 4-5 tane olan acente sayısı yıllar içinde artış göstermiş ve 1950'lili yıllara geldiğinde 100'e ulaşmıştır. Aynı dönem içerisinde İstanbul'da bulunan otel sayısında da artış olmuş ve 164'e ulaşmıştır.

1950 yılında çıkarılan 5647 sayılı Turizm Müesseseleri Teşvik Kanunu, Türkiye'de turizmin gelişmesi amacıyla çıkarılmış ilk yasal düzenlemedir. Bu düzenlemeyle hangi işletmelerin "Turizm Müesseseleri" olacakları, hangi teşviklerden yararlanabilecekleri, teşviklerden yararlanma koşulları ve işletmelerin denetlenmesine ilişkin kararlar alınmıştır (Ünisan-Sezgin,2007:26).

Çıkarılan Turizm Müesseseleri Teşvik Kanununun 1954 yılında 6224 sayılı Yabancı Sermaye Yatırımlarını Teşvik Kanuna öncü olmuş ve yabancıların yatırım yapmasına kolaylı getirmiştir. Bu kolaylıklar sonucu 1955 yılında İstanbul Hilton Otel açılması sağlanmıştır.

Turizm teşviklerini arttırmak amacıyla 1957 yılında Türkiye turizm Bankası kurulmuştur. 1960 yılında T.C. Turizm Bakanlığı adını almıştır. 1980 yılına kadar bankanın faaliyetleri kesintisiz olarak sürdükten sonra Başbakanlığa bağlanmıştır (Boz- Hocaoglu, 2008 :27).

Planlı dönem sonrasında ise, 1960 yılı sonrasında turizm alanında ilk olarak, turizm hizmet sektörünün alt dalı olarak kalkınma planları yapılmaya başlanmıştır.

1963 yılında turizm'e verilen önemle birlikte, Basın Yayın Ve Turizm Bakanlığı kurulmuştur. Turizmle bağlantısını koparmayarak sadece basından ayırmak amacıyla Turizm ve Tanıtım Bakanlığı kurulmuştur.

1963 yılıyla birlikte her beş yıllık kapsayan kalkınma planları yapılmıştır. 1963-1967 Birinci Beş Yıllık, 1968-1972 İkinci Beş Yıllık, 1973-1977 Üçüncü Beş Yıllık, 1978-1983 Dördüncü Beş Yıllık, 1984-1989 Beşinci Beş Yıllık, 1990-1995 Altıncı Beş Yıllık, 1996-2000 Yedinci Beş Yıllık, 2001-2005 Sekizinci Beş Yıllık, 2007-2013 Dokuzuncu Beş Yıllık olmak üzere planlamalar uygulanmıştır. Günümüzde 2014-2018 Onuncu Beş Yıllık kalkınma planı uygulanmaktadır (Boz- Hocaoğlu, 2008 :27).

Beş yıllık kalkınma planlarına bakıldığında, turizmden daha fazla yararlanmak, gerekli yatırımların yapılması, tanıtım faaliyetleri, turizm gelirlerini arttırmak ve organize turizm bölgeleri geliştirmek gibi hedeflerin yer aldığı görülmektedir.

Seyahat acentelerinin çoğalmasıyla birlikte 1972 yılında Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği (TÜRSAB) kurulmuş ve seyahat acentelerini bir çatı altında toplamıştır.

1980 yılı sonrasına bakıldığında en önemli olay 24 Ocak 1980 yılında yürürlüğe konulan ' Ekonomik İstikrar Tedbirleri'dir. Bu kararlar birlikte 1982 yılında sektördeki dar boğazları çözmek ve gerekli yasal düzenlemeleri getirmek amacıyla 2634 sayılı Turizm Teşvik Kanunu yürürlüğe girmiştir. Bu yasa ile turizm sektörü geliştirilip, düzenlenerek sektörün gelişimine önemli bir ivme kazandırılmıştır. Teşvik yasasıyla birlikte kamu arazilerinin 49 yıllığına turizm yatırımlarına tahsisi sağlanmış (Boz- Hocaoğlu, 2008 :28).

Türk turizminin atağa kalktığı 1980 yılları sonrasında günümüze kadar geçen sürede Türkiye'de turizm, hem turist sayısı hem de turizm gelirleri açısından büyük artışlar yaşanmıştır.

2.2.1. Türkiye'de Turizm Gelirleri

Ulusal ve Uluslararası kazandığı boyutlar sonucu turizm sektörünün sağladığı yatırım artışları, iş hacminin geliştirilmesi, gelir sağlaması, ülkeye döviz girdisinin olması ve istihdam arttırıcı bir nitelik olması sonucu ülkelerin ekonomik açıdan yoğunlaşmasına sebep olmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerin ekonomik sorunlarının ve dar boğazların aşılması için turizmin yarattığı etki,

Ülkelerin turizm konusuna daha çok önem vermesini sağlamıştır. Türkiye’de yaşanan bu gelişmeler sonucu bu etkilere karşılıksız kalmamış ve turizm üzerine daha çok yoğunlaşmıştır (Emekli,2005:102-103).

1970 yıllarında dünyanın en büyük turizm merkezleri İşpanya ve İtalya olarak görülmekte ve ekonomileri içinde payı %50’leri bulmaktadır. Bu dönemlerde Türkiye’de %1’ler civarında olan gelir düzeyi aradan geçen 30 yılda turizm Türkiye ekonomisinin lokomotifi haline gelmiştir.

Türkiye’de yaşanan değişiklikler ve kanunlarla birlikte Türk turizminde gelişmeler başlamıştır. Kanunun yürürlüğe girdiği 1982 yılında Türkiye’de 1.625.000 turist girişi olmuş, 411 Milyon ABD doları gelir sağlanmıştır.

Kanun teşvikiyle gelişen alt ve üst yapının turizme açıldığı tarih olarak bilinen 1988 yılında, turist sayısı 4.172.000’e, turizm geliri 2.355 Milyon ABD dolarına yükselmiştir. Bu sayılar 1999 yılında yaşanan olumsuz durumlar nedeniyle düşüşler yaşanmış ama daha sonrasında yükselişler tüm hızıyla devam etmiştir. 2003 yılında 16 Milyon turist ve 13 Milyon ABD doları turizm geliri elde edilmiştir. Artışlar devam etmiş ve 2007 yılında turist sayısı 27 214 988’i turizm gelirlerin de 20 Milyon ABD dolarına ulaşmıştır. Her yıl bu artışlar olumsuz durumlar sürece devam etmiştir (Boz- Hocaoğlu, 2008 :28).

Tablo 2.5. Yıllara Göre Türkiye Turizm Geliri, Ziyaretçi Sayısı Ve Ortalama Harcamaları Tablosu

YILLAR	TURİZM GELİRİ (1000 \$)	ZİYARETÇİ SAYISI	ORTALAMA HARCAMA (\$)
2003	13 854 866	16 302 053	850
2004	17 076 606	20 262 640	843
2005	20 322 112	24 124 501	842
2006	18 593 951	23 148 669	803
2007	20 942 500	27 214 988	770
2008	25 415 067	30 979 979	820
2009	25 064 482	32 006 149	783
2010	24 930 997	33 027 943	755
2011	28 115 692	36 151 328	778
2012	29 007 003	36 463 921	795
2013	32 310 424	39 226 226	824
2014	34.305.904	41 415 070	828

Kaynak:<http://www.tursab.org.tr/tr/istatistikler/turist-sayisi-ve-turizm-geliri/2003-gelirsayi-ve-ortalama-harcama>. Erişim:10.03.2015

Tablo 2.5’de de görüldüğü gibi her yıl turizm gelirlerinde artışlar yaşanmıştır. 2013 yılında ziyaretçi sayısı 39.226.226 kişi ve 32.310.424 Milyon ABD doları turizm gelir sağlanmıştır. Bu rakamlar 2014 yılında 41 415 070 kişi turist sayısı, 34.305.904 Milyon ABD doları turizm geliri yükselişi görülmüştür. Gelir artışlarının en büyük nedeni yaşanan gelişmelerdir.

Tablo 2.6. Yıllara Göre Türkiye Turizm Gelirlerinde Kişi Başı Ziyaretçi Ortalama Harcamaları Tablosu

Yıllar	Kişi Başı Ortalama Harcama (\$)
2003	850
2004	843
2005	842
2006	803
2007	770
2008	820
2009	783
2010	755
2011	778
2012	795
2013	824
2014	828

Kaynak:<http://www.tursab.org.tr/tr/istatistikler/turist-sayisi-ve-turizm-geliri/2003-gelirsayi-ve-ortalama-harcama>. Erişim: 10.03.2015

Aradan geçen yıllara rağmen turist sayılarındaki artışların gelirlerdeki yükselişlerdeki turist başı ortalama harcamalarında net bir şekilde azalışlar görülmektedir. Bu azalışlarda ziyaretçilerin harcamalarının yükselmediği tam tersine düşmesinin asıl açıklaması olarak gelirin artmasına neden olan ziyaretçi sayılarının çoğalmış olmasından dolayı yükseltmiştir.

Yıllar itibari ile yaşanan ziyaret oranlarından sağlanan gelirler aylara göre değişiklikler görülmektedir. Yaşanan bu değişiklikler aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 2.7. Türkiye’de Aylara Göre Turizm Gelirleri ve Değişim Oranları Tablosu

TURİZM GELİRLERİ					DEĞİŞİM ORANLARI		
AYLAR	2011	2012	2013	2014	2012/ 2011	2013/ 2012	2014/ 2013
OCAK	1119,3	1128,7	1451,0	1520,4	0,8	28,6	4,8
ŞUBAT	1 094,2	1038,9	1383,7	1442,3	-5,1	33,2	4,2
MART	1 523,3	1356,8	1814,2	1845,2	-10,9	33,7	1,7
NİSAN	1 591,1	1718,1	1951,5	2103,3	8,0	13,6	7,8
MAYIS	2 309,4	2402,6	2992,7	3146,4	4,0	24,6	5,1
HAZİRAN	2 699,5	2945,3	3371,6	3726,2	9,1	14,5	10,5
TEMMUZ	3 758,0	3553,8	3469,5	3705,7	-5,4	-2,4	6,8
AĞUSTOS	3 878,8	3808,9	4204,8	4946,7	-1,8	10,4	17,6
EYLÜL	3 677,8	3692,0	3904,8	4202,1	0,4	5,8	7,6
EKİM	3 395,4	3764,0	4904,6	3965,3	10,9	8,6	-3,0
KASIM	1 842,3	2107,8	2131,5	2098,8	14,4	1,1	-1,5
ARALIK	1 227,1	1489,7	1547,2	1603,6	21,4	3,9	3,6
TOPLAM	28 115, 7	29 007,0	32 309,0	34 305,9	3,2	11,4	6,2

Kaynak: Aylara Göre Turizm Geliri Erişim: 10.03.2015
<http://www.ktbyatirimisletmeler.gov.tr/TR,72942/turizm-gelir-gider-ve-ortalama-harcama>

Tablodaki verilere göre 4 yıl boyunca turizm gelirlerindeki artışların aylara göre yaşandığı ve bu gelirlerin yoğunluk olarak yaz ve son bahar aylarında artış gösterdiği görülmektedir. Bu artışların sebeplerinde ise çoğunlukta deniz-kum- güneş üçlüsünden yararlanmak için gelen turistlerden sağlanan gelirler olduğu bilinmektedir.

Tarihsel ve kültürel mirası ile birlikte doğal kaynakları da büyük bir zenginlik ve çeşitlik gösteren Türkiye'nin turizm potansiyelinin değerlendirilmesi amacı ile turizm yatırım ve girişimlerine sağlanmakta olan destekler ve tanıtım çabaları sonucunda turizm sektörü, sosyal ve ekonomik yaşamda ağırlıklı olarak yer almaktadır.

Ekonomik bir faaliyet olarak turizm, Türkiye'de GSMH içinde 1980 yılında %0,6 dan 2003 yılında %5,5'e; turizmin ihracat geliri içindeki payı aynı yıllar için %11,2'den %28'e, dış ticaret açığını kapama payı ise %6,5 den %79,2'ye çıkmıştır. 2005 yılına ait payı %4,2, Turizm gelirlerinin ihracatı ise %24,7 oranında paya ulaşan bir faaliyet alanı konumuna yükselmiştir.

Tablo 2.8. Turizm Gelirlerinin GSMH İçindeki Payı Ve İhracata Oranı Tablosu

YILLAR	Turizm Gelirlerinin GSMH İçindeki Payı	Turizm Gelirlerinin İhracata oranı
2006	3,5	19,7
2007	3,2	17,3
2008	3,4	19,2
2009	4,1	24,5
2010	3,4	21,9
2011	3,6	20,8
2012	3,7	19,2
2013	4,2	21,2

Kaynak:<http://www.tursab.org.tr/tr/istatistikler/turizmin-ekonomideki-yeri/gsmh-icindeki-payi-1963-79.html> Erişim: 10.03.2015

Tabloya bakıldığında 2006 yılından itibaren turizm gelirlerinin GSMH payında düşüş görülmektedir. Ancak bu görünen düşüş sebebi ise yapılan GSMH hesaplama yönteminin değişmesi ve GSMH' inin artması nedeniyle turizmin payı gerilemiştir (Sezer,2010:17). Ülkemizin milli gelirini ve GSMH' sinin yükseltmek amacıyla gelişmeler yapılmaya devam etmekte ve ülke tanıtımı için reklam çalışmaları yürütmektedir.

Rakamlara ve turizmin özelliklerine bakıldığı zaman turizmin Türkiye için ne kadar önemli bir sektör olduğu görülmektedir. Dünya ekonomisi

üzerinde Türkiye'nin turizmden sağladığı fayda %2 oranında görülmektedir. Bu faydanın her geçen yıllar içinde yükselişler göstereceği tahmin edilmektedir.

2.2.2. Türkiye Turizminde Turist Sayısı

Turistlerin Türkiye'yi ziyaret etme nedenlerine bakıldığında çoğunlukla fiyatların uygunluğu (%25) ilk sırada yer alırken, onu Türk halkını tanıma (%20), Türkiye merakı (%19), kültürel etkinlikler (%15), ucuz alışveriş (%15), iş olanakları (%6), kaliteli ürünler (%3) ve Türkiye mutfağı (%2) gibi nedenler takip etmektedir (Avcıkurt, 2008: 151). Her geçen yıl içinde turistlerin ziyaret nedenlerinde çeşitli farklılıklar yaşanmış ve daha fazla ziyaretler gerçekleşmiştir.

Tablo 2.9. Türkiye'ye Gelen Turistlerin Yıllara ve Aylara Göre Dağılımı Tablosu

		Yıllar							
Aylar	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ocak	667 337	714 425	782 786	751 817	809 974	975 723	981 611	1 104 754	1 146 815
Şubat	626 565	787 048	896 482	898 927	953 848	1 079 505	997 571	1 268 440	1 352 184
Mart	921 892	1 099 960	1 305 297	1 207 729	1 414 616	1 617 782	1 460 563	1 841 154	1 851 980
Nisan	1 372 922	1 520 954	1 647 903	1 750 281	1 744 628	2 290 722	2 168 715	2 451 031	2 652 071
Mayıs	1 918 809	2 287 645	2 748 564	2 718 788	3 148 337	3 283 125	3 232 926	3 810 236	3 900 096
Haziran	2 368 628	2 774 076	3 305 832	3 263 089	3 500 024	3 780 637	3 882 592	4 073 906	4 335 075
Temmuz	3 109 727	3 624 156	4 084 764	4 343 025	4 358 275	4 597 475	4 571 389	4 593 511	5 214 519
Ağustos	2 905 817	3 384 065	3 762 136	3 760 372	3 719 180	4 076 783	4 470 202	4 945 999	5 283 333
Eylül	2 267 146	2 799 276	2 981 044	3 136 010	3 486 319	3 923 546	3 991 415	4 266 133	4 352 429
Ekim	1 713 916	2 152 908	2 462 497	2 617 193	2 840 095	3 039 754	3 050 981	3 402 460	3 439 554
Kasım	1 020 106	1 177 475	1 267 996	1 403 740	1 491 005	1 596 295	1 631 647	1 709 479	1 729 803
Aralık	926 968	1 018 923	1 091 376	1 226 143	1 165 903	1 194 729	1 343 220	1 442 995	1 580 041
Toplam	19 819 833	23 340 911	26 336 677	27 077 114	28 632 204	31 456 076	31 782 832	34 910 098	36 837 900

Kaynak: <http://www.tursab.org.tr/istatistikler/turist-sayisi-ve-turizm-geliri> Erişim: 12.03.2015 Yıllara ve Aylara Göre Turist Sayısı

Tablo 2.8'de görüldüğü gibi her geçen yıl turist sayılarında artışların olduğu gözlenmektedir. Türkiye'ye gelen turistlerin sayısı Mayıs-Ekim ayları

arasında diğer aylara göre daha yüksektir. Bunun baslıca sebebi ülkenin güneşli, sıcak hava koşulları ile 3S (Deniz-Kum-Güneş) turizmine elverişli olmasıdır. Diğer aylarda gelen turist sayısında büyük azalma görülmemesi, Türkiye’de 3S turizminin yanı sıra tarihi ve kültürel zenginliklere olan ilginin baslıca göstergesidir.

2009 yılında yaşanan ekonomik krizde Dünya’daki turist sayısında düşmeler grlmüş fakat Türkiye’de ise %2 oranında turist sayısında yükseliş yaşanmıştır. Bu yükselişin Türkiye’deki fiyatların turistler için uygun bulunduğu bilinmektedir (Sezer,2010:21).

Veriler bakıldığında ülkemizi ziyaret eden turistlerin milliyetleri çoğunlukla Avrupa lkelerinin vatandaşları olduğu görülmektedir. Avrupa ülkelerden gelen turistlerinin yoğunluk olarak ise Almanya vatandaşı olduğu görülmektedir.

Tablo 2.10. 2012-2014 Yılları Arasında Türkiye'ye Gelen Yabancıların Milliyetlerine Göre Karşılaştırması Tablosu

MİLLİYET	YILLAR			MİLLİYET PAYI (%)			% DEĞİŞİM ORANI	
	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2013/2012	2014/2013
ALMANYA	5 028 745	5 041 323	5 250 036	15,82	14,44	14,25	0,25	4,14
AVUSTURYA	505 560	518 273	512 339	1,59	1,48	1,39	2,51	-1,14
BELÇİKA	608 071	651 596	660 857	1,91	1,87	1,79	7,16	1,42
DANİMARKA	391 312	402 818	408 287	1,23	1,15	1,11	2,94	1,36
FİNLANDİYA	195 083	219 044	228 138	0,61	0,63	0,62	12,28	4,15
FRANSA	1 032 565	1 046 010	1 037 152	3,25	3,00	2,82	1,30	-0,85
HOLLANDA	1 273 593	1 312 466	1 303 730	4,01	3,76	3,54	3,05	-0,67
İNGİLTERE	2 456 519	2 509 357	2 600 360	7,73	7,19	7,06	2,15	3,63
İRLANDA	110 863	112 665	105 001	0,35	0,32	0,29	1,63	-6,80
İSPANYA	278 164	290 422	283 926	0,88	0,83	0,77	4,41	-2,24
İSVEÇ	617 811	692 186	667 551	1,94	1,98	1,81	12,04	-3,56
İSVİÇRE	354 461	379 344	394 458	1,12	1,09	1,07	7,02	3,98
İTALYA	714 041	731 784	697 360	2,25	2,10	1,89	2,48	-4,70
İZLANDA	5 797	4 909	8 691	0,02	0,01	0,02	-15,32	77,04
LÜKSEMBURG	14 034	15 733	15 310	0,04	0,05	0,04	12,11	-2,69
PORTEKİZ	46 606	45 928	52 851	0,15	0,13	0,14	-1,45	15,07
YUNANİSTAN	669 823	703 168	830 841	2,11	2,01	2,26	4,98	18,16
ÇEK CUM.	223 986	217 254	226 189	0,70	0,62	0,61	-3,01	4,11
POLONYA	428 440	423 129	510 569	1,35	1,21	1,39	-1,24	20,67
MACARİSTAN	94 409	97 074	119 977	0,30	0,28	0,33	2,82	23,59
NORVEÇ	406 879	412 870	326 292	1,28	1,18	0,89	1,47	-20,97
SLOVAKYA	126 974	127 455	136 899	0,40	0,37	0,37	0,38	7,41
TOPLAM	15 583 736	15 954 808	16 376 814	49,03	45,70	44,46	2,38	2,65

Kaynak:<http://www.tursab.org.tr/tr/istatistikler/milliyetlerine-gore-gelen-yabanci-ziyaretciler>

Erişim:12.03.2015

Tablo da görüldüğü gibi 2012 yılında Almanya'dan gelen 5 028 745 turist sayısının, 2014 yılında 5 250 036'ya yükseldiği görülmektedir. Bu verilerde Almanya'nın arkasından ülkemizi en çok ziyaret eden ülke İngiltere olarak görülmekte ve 2012 yılında 2 456 519 turist sayısının, 2014 yılında ise 2 600 360 turist sayısı en çok ziyaret eden 2. ülke olmuştur.

Turist sayılarının bölgelere göre dağılımlarında her geçen yıl değişiklikler görülmekte ve ülke bazında turistler farklı yerleri gezmektedir.

Tablo 2.11.Yabancı Ziyaretçilerin Bölgelere Göre Dağılımı Tablosu

Kentler	2012	2013	2014
Antalya	10.299.366	11.122.510	12.498.602
İstanbul	9.381.670	10.475.307	11.842.983
Muğla	3.009.342	3.078.781	3.302.688
İzmir	1.368.929	1.407.240	1.294.461
Diğer	7.723.525	8.826.260	7.899.166
Toplam	31.782.832	34.910.098	36.837.900

Kaynak: Turizm Verileri www.aktob.org.tr/pdf/aktob.turizm.verileri

Ülkemizde en fazla turist çeken bölge Akdeniz bölgesidir. Antalya başta olmak üzere Akdeniz bölgesi yılın büyük bölümünde sıcak bir iklime sahiptir. Bu sıcaklık sebebiyle turistlerin tatil için bu bölgeleri seçtiği bilinmektedir. Tarih bakımından oldukça zengin olan İstanbul ise turistlerin dikkatini en çok çeken ikinci bölgedir. İstanbul'da birçok devletlerden kalma tarihi eserler ve dini yerler bulunmaktadır. Bu zenginlikler sayesinde turistler yılın her mevsiminde kültür amacıyla İstanbul'u ziyaret etmektedir.

Türkiye'de turizm amaçlı kullanılabilecek birçok varlık tespit edilmiştir. Bu varlıkların kullanıma ve tanıtımına açılması amacıyla tartışmalar ve projeler yürütülmektedir. Bu projelerden en önemlisi Kültür ve Turizm Bakanlığı'na

yürütölen oldukça kapsamlı bir çalışmanın ürünü olan “Türkiye Turizm Stratejisi-2023” belgesidir. Bu belge Türk Turizmi’ne önümüzdeki yıllarda rehberlik edecek en önemli metin olarak kabul edilmektedir.

alışmalar sonucunda gelecek yıllarda Türkiye turizminin daha önemli bir yere ve gelire sahip olacağı düşünölmektedir. Yapılan alışmalar ve gelişmelerin turizmin çeşitlendirilmesiyle birlikte daha çok ilgi odağı olarak ölkede kalkınmasında büyük rol sağlaması belenmektedir.

3.BÖLÜM

TURİZM KATEGORİLERİ

3.1. Ziyaret Edilen Yere Göre Turizm Türleri

Turizm kategorilerinde ziyaret edilen yere göre turizm türlerine bakıldığında, turistlerin gelmiş oldukları ve ziyaret edilen yere göre “İç Turizm” ve “Dış Turizm” olarak ayrılmaktadır.

3.1.1. İç Turizm

Bir ülkenin vatandaşlarının kendi ülke sınırları içinde katıldıkları turizm faaliyetlerine iç turizm denmektedir(Sezer,2010:8).

Pasaport ve vize gibi izin belgeleri gerektirmeyen ayrıca yabancı dil bilgisi ve dövize ihtiyaç olmayan bir turizm faaliyetidir. İç turizm, ulusal gelirin bölgeler arasında dengeli dağılımı konusunda oldukça faydalıdır(Durgun,2006: 18). Ayrıca bu turizm türü insanların kendi ülkelerinde bulunan güzellikleri tanınması ve sosyal çevreler edinmesi konusunda kişilere yararlıdır. İç turizmin turizm bilincinin gelişmesi konusunda da oldukça faydalıdır. Bunun nedeni insanlar turizm hareketlerine katıldıkça turistlere olan yaklaşımları da olumlu olarak gelişmektedir(Kozak,2002: 15).

3.1.2.Dış Turizm

Dış turizm, yabancıların bir ülkeye seyahatleri ve ülke vatandaşlarının yabancı bir ülkeye seyahatlerini ifade etmektedir. İç turizmden farklı olarak yabancı dil, döviz ve pasaport gerektirir(Kozak,2002: 15). Dış turizmin en önemli getiri kaynağı dövizdir. Bu nedenle kendi içinde ikiye ayrılmaktadır:

a) Dış Aktif Turizm: Turistin kendi ülkeleri dışında bir başka ülkeye gitmesini ifade etmektedir. Ödemeler dengesi üzerlerinde ülkeye döviz girişi yapılmasından dolayı önemlidir(Durgun,2006: 18). Döviz getirisinden dolayı ekonomiye ihracat etkisi yapar.

b) Dış Pasif Turizm: Ülke vatandaşlarının, yabancı ülkelere yaptıkları turistik amaçlı seyahatlere denir(Durgun,2006: 18). Bu turizm türü, ödemeler dengesi üzerinde döviz çıkışı ve ithalat etkisi yapmaktadır (Kozak,2002: 15).

3.2. Katılanların Yaşlarına Göre Turizm Türleri

Turizm hareketlerine katılmayı etkileyen diğer kategori ise insanların yaş durumlarıdır. Kişilerin yaş durumları ile turizme katılmaları açısından yakın ilişkiler vardır.

3.2.1.Gençlik Turizmi

Gençlik turizmi, 15-25 yaş arasındaki gençlerin, kamu ve özel organizasyonların sağladığı destek ve teşviklerden yararlanarak bireysel ya da grup halinde gerçekleştirdikleri konaklama ve seyahatlerden oluşan turistik faaliyetlerdir (Oral, 1999: 15).Gençlerin turizme katılmak konusunda diğer yaşlara göre daha çok katılım gösterdikleri yapılan araştırma sonuçlarıncı görülmüştür. Bunun nedeni olarak gençlerin psikolojik durumları görülmekte ve harekete, maceraya ve değişime açık durumda olduklarından katılım yüksek olmaktadır(Kozak,2002: 16).

Gençlik turizmine katılanların birçoğu aile gelirlerine bağlı olması veya sınırlı öğrenci bütçelerinin bulunması nedeniyle seyahatleri birçok ülke tarafından “sosyal turizm” olarak adlandırılmaktadır. Günümüz itibari ile yurt dışında gençlik turizmi seyahat pazarının en dinamik kısmını oluşturmaktadır(Kozak,2002: 16-17).

Türkiye’de gençlik ve öğrenci turizmi için yapılan çalışmalar 1961 yılında Türkiye Tabiatını Koruma Cemiyeti tarafından gençlerin ve öğrencilerin tabiat içinde yaşayarak bilinçli ve sorumlu şekilde yetişmeleri amacıyla gerçekleştirilmiştir

3.2.2. Yetişkin (Orta Yaş) Turizmi

Yetişkin turizmi, 25-60 yaş grubundaki kişilerin katıldığı turizm faaliyetlerine denmektedir. Bu yaş dönemlerindeki kişiler iş hayatlarında yoğun şekilde çalışan bireyler olduğundan dolayı turizme katılma faaliyetleri çoğunlukta yaz aylarında gerçekleşir (Sezer, 2010: 9).

Ekonomik koşullarda oluşan değişimler bu bireylerin turizm faaliyetlerini önemli ölçüde etkilemektedir. Aile bireylerinin uygun olduğu zamanlarda tatile çıkmak ayrıca eş ve çocuklarına rahat ve konforlu seyahat sağlamak için ulaşım araçları seçme konusunda daha önem göstermektedirler (Kozak,2002: 17).

3.2.3. Üçüncü Yaş Turizmi

60 ve üzeri yaş grubunda bulunan insanların katıldıkları turizm etkinliklerine üçüncü yaş turizmi denilmektedir. Yeterli gelir ve boş zamana sahip olmanın yanı sıra aile sorumluluklarının azaldığı bir dönem olan üçüncü yaş turizmi önemli bir turizm hareketi olarak görülmektedir (Kozak vd. 2008: 14-16).

Gelişmiş ülkelerde, sağlık koşullarının iyileştirilmesi ve teknolojinin gelişmesi ile insan ömrü uzamış ve bunun sonucunda 60 ve daha yukarı yaş grubunda yer alan bireylerin toplam nüfus üzerinde yoğunluğu artmıştır. Üçüncü yaş turizmi, genellikle sağlık ve kültür turizmi üzerinde yapılmaktadır (Kozak, 2002: 17).

3.3. Katılanların Sosya-Ekonomik Durumlarına Göre Turizm Türleri

Turizm hareketlerine katılmayı etkileyen diğer kategori ise insanların sahip oldukları toplumsal statüleri ve ekonomik durumlarıdır. Bireylerin sosya-ekonomik durumlarına göre turizm çeşitleri ikiye ayrılmaktadır.

3.3.1. Sosyal Turizm

Sosyal turizm, ekonomik açıdan zayıf olan kitlelerin bazı önlemler ve teşvik uygulamaları yolu ile turizm etkinliklerine katılmalarından doğan bir turizm türüdür(Kozak vd. 2008: 15-16). Türkiye’de turizmin ilk gelişmeye başladığı yıllarda devlet kurduğu sosyal tesislerle çalışan kimsi turizm faaliyetlerine dâhil etmeye çalışmıştır (Sezer,2010: 10).

3.3.2. Lüks Turizm

Yüksek gelir düzeyine sahip bireylere özgü olan turizm biçimidir. Bu turizm türünde ekonomik gücü ve geliri yüksek olan ve toplum içerisinde saygın kişilik sahibi kişilerin katıldığı turizm türleridir (Kozak,2002: 17). Kendi çalışanlarıyla ve özel araçlarıyla lüks otel ve tekne vb. yerlerde tatillerini geçirmektedirler. Bu grubun en çok katıldığı turizm faaliyetleri arasında golf turizmi, yat turizmi, av turizmi ve kumar turizmidir (Sezer, 2010: 10).

3.4. Katılan Kişi Sayısına Göre Turizm Türleri

Bu tür ayrımında turizm hareketlerine katılan bireylerin sayısı dikkate alınmakta ve kişi sayısına göre gruplandırılmaktadır.

3.4.1. Bireysel Turizm

Bu sınıflandırmanın çıkışı turizme bireysel olarak katılımının temel alınmasıdır. Bireysel olarak turizme katılanlar toplumsal açıdan değerlendirmeye alındığında çoğunlukta üst gelir grubunda yer alan gençler, çoğu kez öğrenciler ya da yeni mezun olmuş kişilerden olmaktadır (Kozak,2002: 11). Bireysel olarak katılımın çoğunlukta olduğu ülkeler arasında Batı Avrupa ülkelerinin vatandaşları, Amerika, Kanada ve Avustralya olmaktadır (Sezer,2010: 10).

3.4.2.Kitle Turizmi

İnsanların turizme geniş ölçüde büyük kitleler halinde katıldıkları turizm faaliyetlerine kitle turizmi denmektedir. 1950'li yıllardan sonra görülmeye başlayan bu turizm çeşidi günümüz turizmin ortaya çıkış unsurlarındandır (Sezer,2010:10).

Günümüz itibarıyla genellikle kitle turizmi hareketleri mevcuttur. Bunun sebebi olaraktan da insanların paket turları tercih etmesi görülmektedir. Kitle turizmin çoğunlukta oldu bölgelerde doğal ve kültürel dengelerin korunması ve kollanması konusunda ayrıca bir önem sarf edilmelidir. Ülkemizin başlıca hedef kütlesini de kitle turizmine giren turistler oluşturmaktadır(Kozak,2002: 11).

3.4.3. Grup Turizmi

Grup turizminde çeşitli toplumsal grupların turizme birlikte katılmaları söz konusudur (Kozak vd. 2008:11.12). Dernek üyeleri, öğrenci grupları, meslek odalarının katılımıyla gerçekleştirilen bu turizm çeşidine kişi sayısı sınırlı olup 11 ile 16 kişi arası katılımıyla belirlenmektedir (Kozak,2002: 11).

3.5. Kültür, Tarih, Bilim ve Sağlık Taleplerine Göre Turizm Türleri

İnsanlar çok çeşitli amaçlarla turizm faaliyetlerine katılmaktadır. Bu amaçlar doğrultusunda turizm çeşitliliğinde farklı turizm faaliyetlerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

3.5.1. Alternatif Turizm

Alternatif turizmde, doğa turizmi, çiftlik turizmi gibi seçenekler sürdürülebilir kalkınma için ideal araçlardır. Alternatif turizm kavramı literatürde “yumuşak turizm”,“korumacı turizm”, “yeşil turizm”, doğaya yönelik turizm” ve eko-turizm”, “uygun turizm”,sürdürülebilir turizm”, “ilerleyici turizm” gibi turizm çeşitleri ile birlikte anılmaktadır (Dowling, 1993).Alternatif turizm kavramı tüm bu kavramları da içine alan daha genel bir kavramdır. Alternatif turizmle ilgili birçok tanım yapılmıştır. Bunlar şöyle sıralanabilir:

Alternatif turizm, geleneksel ve klasik kitle turizmi ve şehir turizminin olumsuz etkilerini azaltmak amacıyla oluşturulmuş, yeni turistik ürünlerin bir araya getirilmesine olanak tanıyan turizm çeşididir (Erdoğan, 2003: 2-3).

Alternatif turizm, doğal kaynakları koruyarak kaliteli bir çevre oluşturmayı ve aynı zamanda alternatif turizmin faaliyetlerinin gerçekleştiği bölgede yaşayan yöre halkının turizm faaliyetleri kaynaklı ekonomik fayda etmelerini amaçlayan bir turizm çeşididir (Albayrak, 2013: 38).

Alternatif turizm, varış alanlarında ve buradaki nüfus üzerinde, ekonomik kazançları azaltmaksızın olumsuz etkilerin şiddetinin en aza

indirilmesidir. Var olan turizm türlerine ve olumsuz etkilerine alternatif olarak ortaya çıkarılmış turizm türüdür (Özgüç, 1998: 199-200).

Tanımlardan da ortaya çıkan sonuca göre alternatif turizm diğer turizm hareketlerinin olumsuz sonuçlarını bir nebze ortadan kaldırmak amacıyla ortaya çıkan doğal güzelliklerin korunması ve geleceğe dönük kalması için geliştirilen bir turizm türüdür.

3.5.1.1. Sağlık Turizmi

Sağlık Turizmi Sağlığı koruma ve iyileşme amacıyla belirli bir süre için yer değiştiren insanların doğal kaynaklara dayalı turistik bir tesise giderek kür uygulaması, konaklama, beslenme ve eğlence gereksinimlerini karşılaması sonucu doğan hareketler (Doğan, 2000:4). Başka bir ifadeyle fizik tedavi ve rehabilitasyon gereksinimi olanlarla birlikte uluslar arası hasta potansiyelini kullanarak sağlık kuruluşlarının büyümesine olanak sağlayan turizm türüdür.

Son yıllarda, ülkemizin de gelişmiş ülkelerdeki nitelikli sağlık hizmetleriyle rekabet edebilecek düzeyde sağlık hizmetleri sunmasından dolayı dünyanın dört bir yanından turist gelmektedir. Özellikle 1990'lı yıllar sonrasında ülkemizde kamu sağlık hizmetlerine ilaveten özel sektörün de sağlık hizmetlerine ciddi yatırımlar yaptığı görülmüştür. Bu gelişmeler sonucunda, Avrupa standartlarıyla yarışabilecek düzeyde özellikle büyük illerde özel sağlık kuruluşları artmaya başlamıştır. Yapım ve işletme bakımından yüksek maliyetleri olan söz konusu sağlık tesislerinin yurtdışı pazarlara açılması bu maliyetlerin azalması bakımından giderek zorunlu hale gelmiştir. Ayrıca, ülkemizin coğrafi konumu ve sağlık sektöründe yetişmiş ve eğitilmiş insan gücü sağlık turizminde Türkiye'nin önemli avantajlarından biridir (Yağcıoğlu Yalçın, 2008:78).

3.5.1.2. Termal Turizm

Termal Turizm, Termomineral su banyosu, içme, çamur banyosu gibi çeşitli türdeki yöntemlerin yanında iklim kürü, fizik tedavi, rehabilitasyon, egzersiz, psikoterapi diyet gibi destek tedavilerinin birleştirilmesi ile yapılan

kür (tedavi) uygulamaları yanı sıra termal suların eğlence ve rekreasyon amaçlı kullanımı ile meydana gelen turizm türüdür (Albayrak, 2013: 40).

İnsanların tarihin ilk çağlarından beri sağlık amacıyla termal suların buldukları alanlara gittikleri bilinmektedir. Dünyada tıp alanında da gelişmiş ülkelerde sağlık turizmine yönelik önemli oranda artışlar vardır (Kozak,2002: 20).

3.5.1.3. Kış Turizmi

Kış turizmi, genellikle karlı ortamlarda ve dağlık bölgelerde yapılan ve kış sporları uygulamalarının ağırlıklı olarak geliştirildiği merkez ve alanlar üzerinde yoğunlaşan bir turizm hareketidir (İncekara, 1998:3).

Kış turizmi, odağında kayak sporunun bulunduğu ve buna uygun karlı ve eğilimli alanlara yapıla seyahatleri konaklama ve diğer hizmetlerden yararlanmayı kapsayan faaliyet ve ilişkilerin bütünü olarak tanımlana bilir (İlkin-Dinçer, M, 1991:72). Yaz-kış üzerinde kar eksik olmayan yüksek dağlarıyla ve bu dağlarda kurulan kayak tesisleriyle Türkiye önemli bir kış turizmi merkezidir.

3.5.1.4. Kongre Turizmi

Kongre turizmi, insanların ortak konular üzerine toplu olarak görüşmelerde bulunmak amacıyla oturdukları yerlerin dışına organize biçimde seyahat etmeleri, gereğinde geçici olarak konaklama yapacak şekilde bir yerde toplanmaları, bu arada etrafi görmek, öğrenmek, dinlenmek ve eğlenmek gibi eğilimleri de tatmin etme olayıdır (Özen, 1986:15).

Tarihi ve kültür hazinesi Türkiye, heyecan verici imkânlar âleminin kapısı durumundadır. Avrupa ve Asya'nın birleştiği yerde, Türkiye toplantı ve kongrelere sunduğu birinci sınıf konaklama ve konferans tesisi zenginliği, hem de dünyanın belli başlı şehirlerine kolayca ulaşım, güzel dekorlar ve eşsiz manzara imkânı sumaktadır. Bu sebeplerden dolayı ve turizmin tüm yıla yayma çabasına en büyük katkıda bulunması nedeniyle kongre turizmi ülkemizde büyük önem taşımaktadır.

1999-2008 yılları arasında toplantı sayısına göre dünyadaki ilk on şehir sıralamasında Belin 5. İstanbul ise 17. sıradadır. Aynı yıllar arasında toplantı sayısına göre ilk on ülke sıralamasına baktığımızda ise Almanya 2. , İngiltere 5. ,Türkiye ise 28. sırada yer almaktadır.(Şimşek,2012: 23).

3.5.1.5.Golf Turizmi

Golf turizmi, golf sporuna aktif ya da pasif olarak katılım amacı ile insanların buldukları, yaşadıkları yer dışına yaptıkları seyahatler vasıtasıyla oluşan ilişkiler bütünüdür (Çetin, 2008: 11).

Türkiye, son yıllarda art arda hizmete giren uluslar arası nitelikteki golf tesisleriyle dünya golf severlerin bir araya getiren nezaketin, kalitenin ve prestijin bulunduğu seçkin bir golf merkezi haline gelmiştir (<http://kultur.gov.tr>). Özellikle Antalya'nın 30 km. doğusunda yer alan Belek beldesi gerek eşsiz kültürel, tarihsel ve doğal yapısıyla gerekse nitelikli golf sahaları ve tesisleri ile eşsiz bir golf turizmi potansiyelini oluşturmaktadır. Antalya'nın yanı sıra İstanbul, Ankara ve Muğla'da gerek işletme faaliyetinde gerekse yatırım kapsamında yer alan uluslar arası golf tesislerimiz planlanmıştır.

Türkiye'de Turizm Bakanlığı golf turizmine yönelik olmak üzere turizm alan ve merkezlerinde 11 adet golf alanı planlamıştır. Bu golf alanların bir kısmı işletme faaliyetine geçirilmiş, diğer bir kısmı halen yatırım aşamasındadır (<http://kultur.gov.tr>).

3.5.1.6.Yat Turizmi

Yat turizmi, ülkelerinden yatları ile gelen ve ziyaret ettikleri ülkelere servis sağlayan yatçıların veya başka vasıtalarla gelip, gezdikleri ülkelerde kaldıkları süre için yat kiralayanların gerçekleştirdiği turizm türüdür (Karaküçük, 2008: 65).

1983 yılında yürürlüğe giren Turizm Teşvik Yasası'nın 815 sayılı Kabotaj Yasası'nda değişiklik yapılmasıyla birlikte hızla gelişmeye başlamıştır (Kozak,2002: 22).

Akdeniz, Ege Denizi, Karadeniz, Marmara Denizi, Türkiye'yi kuzey, batı ve güneyden çevrelemektedir. Ülke konumumuz nedeniyle yat turizmi ülkemizde elverişlidir. Ülkemizde faaliyet gösteren yerli yat işletmecileri ve bu işletmelere ait yatlar nitelik ve nicelik yönünden uluslar arası standartlara yükselmiştir (Kozak,2002: 22). Bu nedenle turistlerin yat turizmine ilgisi bizim ülkemizde daha fazladır.

3.5.1.7. İpek Yolu Turizm

Coğrafi konumu nedeniyle, eski çağlardan beri doğu ile batı arasında bir işlevi gören Anadolu, ipek yolunu en önemli kavşak noktalarından biri olmuştur. Orta Çağ'da, İpek yolları Çin'den başlayıp Orta Asya'da birden fazla güzergâhı izleyerek ve Anadolu'yu geçerek Trakya üzerinden Avrupa'ya uzanmıştır. Ayrıca, Ege kıyılarında Efes ve Milet, Karadeniz'de Trabzon ve Sinop, Akdeniz'de Alanya ve Antalya gibi önemli limanları kullanarak deniz yolu ile de Avrupa'ya ulaşmışlardır.

Anadolu'da İpek Yolu;

Kuzeyde: Trabzon, Gümüşhane, Erzurum, Sivas, Tokat, Amasya, Kastamonu, Adapazarı, İzmit, İstanbul, Edirne,

Güneyde: Mardin, Diyarbakır, Adıyaman, Malatya, Kahramanmaraş, Kayseri, Nevşehir, Aksaray, Konya, Isparta, Denizli, Antalya merkezlerini izlemektedir (<http://kultur.gov.tr>).

İpek Yolu Projesi ile birlikte, Turizm ve Kültür bakanlığının, turizmin ülke geneline ve tüm yıla yaygınlaştırılması politikası çerçevesinde yürüttüğü çalışmalardan birisi olma özelliğini taşımaktadır.

3.5.1.8. İnanç Turizmi

İnanç turizmi, kutsal kabul edilen yerleri ziyaret etme, dini törenlere katılma veya izleme, hac etme şeklindeki dini vazifeleri yerine getirme amacı ile yapılan ziyaretlerin veya faaliyetlerin turizm anlayışı içerisinde değerlendirilmesidir (Küçük, 2003: 767).

Türk-İslam kültürünün egemen olduğu Anadolu, İslam dinin öncülüğünü yapmış olan Osmanlı İmparatorluğu döneminden kalma ve dönemin izlerini taşıyan eserlere sahiptir. Anadolu çok sayıda dini açıdan önemli olan şahsiyetlerin, cami, yatır ve türbelerinin bulunduğu bir bölgedir ve bu bölgeler her yıl milyonlarca yerli ve yabancı turistler tarafından ziyaret edilmektedir. Anadolu sadece İslam dinine ait eserleri bulunan bir bölge değil Hıristiyan ve Musevi dinlerine ait pek çok eserinde bulunduğu bir bölgedir. Çünkü Hıristiyan ve Museviler çok eski zamanlarda gördükleri eziyetler yüzünden kaçarak Anadolu'ya sığınmışlardır (Albayrak, 2013:240). Yaşanan bu olaylardan dolayı her dine özgün eserler mevcuttur.

3.5.1.9. Müze Turizmi

Müzeler tarihi eserleri tespit eden, bilimsel yöntemlere açığa çıkaran inceleyen değerlendiren, koruyan, tanıtan, sergileyen, eğitim programları yardımıyla tarihi eserler konusunda bilinçlendiren ve toplumun kültür düzeyini yükseltmeyi amaçlayan eğitim, bilimsel kuruluşlardır (<http://kultur.gov.tr>).

Tarihsel olaylar nedeniyle müzeler insanların seyahate iten direk olay olmuş ve farklı yerlerden gelen ziyaretçiler tarihsel koleksiyonları görmek için müzeleri seyahat etmeye başlamıştır. Bu ziyaretlerle birlikte 19 ve 20. Yüzyılların başlarından buyana müze turizmi kavramı ortaya çıkmıştır(Sezer,2010: 50).

Müze ziyaretleri gün geçtikçe daha fazla olmakla birlikte kültür turları içerisinde müze ve ören yerlerine ziyaretler yapılmakta olup ve ülkemizde müze ziyaretleri bakımından çok elverişlidir. Ülkemizde Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı 190 müze ve 136 düzenlenmiş ören yeri bulunmaktadır (www.kulturvarliklari.gov.tr).

3.5.1.10. Gastronomi Turizmi

Köken olarak Yunanca mide anlamına gelen “gastèr” ve yasa anlamına gelen “nomos” kelimelerinin bileşiminden oluşan gastronomi teriminin ilk olarak M.Ö. dördüncü yüzyılda yaşamış olan Arcestratus'un bir şiirinde geçtiği söylenir. Gastronomi; ülke ya da bölge mutfaklarını birbirinden ayıran,

bir ülkenin ya da bölgenin yiyeceklerini, yeme-içme alışkanlıklarını ve yiyecek hazırlama tekniklerini ifade etmektedir. “Gastronomie” teriminin açıklanması ve yaygın olarak kullanımının başlaması ise on dokuzuncu yüzyılda Fransa’da hayat bulmaktadır.

Gastronomi turizminin kökeni tarım, kültür ve turizmden odaya çıkmaktadır. Bu üç unsur; gastronomi turizminin bölgesel bir çekicilik ve deneyim olarak pazarlanmasına ve konumlandırılmasına neden olmaktadır. Tarım, ürünü sunmaktadır, kültür; tarihi ve otantikliği, turizm ise; alt yapıyı ve hizmetleri sağlamaktadır. Tüm bu unsurlar, gastronomi turizmi altında buluşmaktadır (Yüncü 2010, s.29). Kısaca, gastronomi tüketebilir tüm yiyecek ve içecek maddeleriyle kültür arasındaki ilişkiyi ve yemek yeme ve içme sanatını inceleyen bir neden olarak tanımlanabilir (Durlu-Özkaya, Can;2012).

Gastronomiyi “yiyecek ve içecek kültürünün bilime ve sanata dönüşmesi” olarak nitelenmektedir. Bireylerin beslenme ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik faaliyetlerde bulunan işletmeler de gerek ulusal gerekse uluslar arası alanda gittikçe gelişme göstermişlerdir.

Dünya turizm pastasından payını artırmak isteyen ülkeler: turizmin çeşitlendirilmesi ve 12 aya yayılması için ülkelerin turistik ürün bileşenlerinde cazibe- çekicilik unsurunu yeterli bulmayıp kültürel öğeleri, özellikle de gastronomi kültürünü ön plana çıkarmak istemektedirler. Böylece gastronomi turizmle bütünleşerek gerek iç, gerekse dış turizmde önemini artırarak, ülke ekonomisine de artı gelir olarak katkıda bulunmaktadır (lokantacilarvepastacilar.org,2015).

Tüm bu tanımlamalardan yola çıkarak sekiz bin yıllık tarihi üzerinde yaşamış otuz altı uygarlık ve olağanüstü doğasal iklimi ile verimli toprakları ve aldığı göçlerle bir çok halkların getirdiği mutfak kültürüyle harika bir mutfak zenginliğine ve alt yapısına sahip olan ülkemizin de bir uluslararası gastronomi destinasyon markası olmasına sebep olmaktadır.

3.5.1.11. Ekolojik (Eko) Turizm

Ekolojik (eko) turizm alternatif turizm dışında görülen aslında alternatif turizm başlığında günümüze kadar gelen bir turizm çeşididir. Ekolojik (eko) turizm konusunda çok sayıda tanım mevcuttur fakat bu konuda tam bir fikir birliğine kesin olarak varılamamıştır. Ekolojik (eko) turizm, doğa seyahatine dayanan ancak sürdürülebilirlik ilkesini de içeren bir turizm türü olarak kabul edilmektedir.

Ekolojik (eko) turizm hakkında en çok dikkat çeken tanım Doğa için Dünya Fonu (WWF) tarafından yapılan tanımdır. Bu tanımda, vahşi doğa çerçevesinde doğal çevreye en az etkide bulunan ve bu arada yerel topluluklara ekonomik fayda sağlayan turizm türü olarak tanımlanmıştır (www.tursab.org.tr).

Bir diğer tanımda Dünya Ekoturizm Derneği tarafından yapılmış ve bu tanımda “doğal alanlara yapılan, yerel halkın refah düzeyini geliştirme ve çevreyi koruma amacı güden sorumluluk sahibi seyahat” olarak açıklanmıştır (Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı, 2012).

Bu tanımlar nasıl olursa olsun, Ekolojik (eko) turizm hakkında temel konular vardır. Bu temel konular şöyle sıralanmaktadır:

- Doğa temelli olmalı,
- Bia çeşitliliğinin korunmasına katkıda bulunması,
- Yerel toplumların refahını desteklemesi,
- Olumsuz çevre ve soysa kültürel etkilerin minimuma indirgenmesi için aktivitelerin hem turistlere hem de yerel halkın sorumluluğunda düzenlenmesi,
- Yenilenemez kaynakların minimum kullanımı gerektirmesi,
- Yerel mülkiyetin ve yerel topluma yönelik istihdam imkânlarının öngörülmesi(www.tursab.org.tr)

Bu temel konularda da bahsedildiği gibi Ekolojik turizm sürdürülebilirlik konusunu barındırmaktadır.

Dünyada ve Türkiye de turizm tüketim kalıplarında son dönemlerde önemli bir değişiklik gözlenmektedir. Bu değişiklikler alternatif turizmde

görüldüğü gibi turizm çeşitlenmesini sağlamış ve Ekolojik (eko) turizmin de ilgi çekici olabilmesi bakımından çeşitlenmiştir. Bu çeşitler şöyle sıralanabilir.

3.5.1.11.1. Hava Sporları Turizmi

Hava sporları; yamaç paraşütü, delta kanat, planör ve balon gibi araçlar yardımıyla uçmaya dayalı olarak yapılan sporlardır. Heyecan vermesi ve uçuşa duygusunun tatmin edilmesi nedeniyle hava sporlarına ilgi her geçen gün artmaktadır. Bu nedenle, sporun bu dalı ile ilgilenenlerin katıldığı farklı bir özel ilgi turizmi oluşmuştur (Kozak ve Bahçe, 2009:195).

Hava sporları turizmin bir ülkede yaygın olması için o ülkenin coğrafi yapısının elverişli olması gerekmektedir. Ülkemizde engebeli coğrafi yapısı, tepe ve dağları ile hava sporlarına elverişlidir.

Türkiye’de, yamaç paraşütü, yelken kanat, planör, paraşüt, balon gibi hava sporları yapılmaktadır. Ülkemizde yaygın olarak yapılan yamaç paraşütü, Ölüdeniz (Babadağ), Denizli (Pamukkale), Ankara (Gölbaşı), Bolu (Abant), Isparta (Eğridir), Kayseri (Akçatepe), Eskişehir (İnönü), Antalya(Aksu), Muğla (Gökova), İzmir (Ödemiş), Bursa (Uludağ), Manisa (Spil)’dir (<http://kultur.gov.tr>).

3.5.1.11.2. Dağcılık Turizmi

Dağcılık turizmi, insanların dağlardaki temiz ve sağlıklı havadan yararlanmak üzere, hem tatil hem de dağ sporu yapmayı amaçladıkları bir turizm çeşididir ve "yürüyüş" ile "tırmanma" şeklinde gerçekleştirilmektedir. En fazla bilinen dağ sporu çeşitleri; dağda sabah başlayıp akşam biten günübirlik yürüyüş olan hiking, dağda çadır kampı olarak yapılan yürüyüşler olan trekking ve dağ tırmanışlarına genellikle profesyonel ve meraklıların katıldığı, macera ve risk severlerin tercih ettiği sportif tırmanıştır (Kozak ve Bahçe, 2009:179).

Türkiye, farklı yüksekliklerde, zengin jeo morfolojik ve tektonik yapıya sahip, flora ve faunası olan ormanlara ve silüete sahip, zengin av ve yaban hayatı olan dağlarıyla hem kış turizmi hem de dağ yürüyüşü ve tırmanışları için dağcılık spor’unu sevenlere olağan üstü çekici ve ilginç olanaklar sunmaktadır.

Türkiye'ye her yıl dünyanın çeşitli yerlerinden çok sayıda turist dağa tırmanışı ve yürüyüşü için ziyaret etmektedir (Yağcıoğlu Yalçın, 2008: 83).

3.5.1.11.3. Yayla Turizmi

Yayla turizmi Türk Dil Kurumu'na göre yayla akarsularla derin bir biçimde yarılmış, parçalanmış, üzerinde düzlüklerin belirgin olarak bulunduğu deniz yüzeyinden yüksek yeryüzü parçası, plato olarak tanımlanmakta ve diğer bir deyişle "yayla" olarak bilinmektedir.

Günümüzde ise "yayla turizmi", doğadan uzak kalan kent insanına hem doğayla buluşması hem de farklı kültürel hazların yaşanmasına olanak sağlaması açısından, son derece uygun bir turizm türü olarak değerlendirilmektedir (Kozak ve Bahçe, 2009:187).

Ülkemiz tüm yörelerimizin tarihsel doğal ve kültürel açıdan zengin olan bir ülkedir. Türkiye'de özellikle Anadolu bölgesinde yaylalar çoğunlukta olup, yayla dışında otlak ve mera sözcükleriyle de anılmaktadır(Kozak,2002: 29).

Ülkemizde yayla odaklı turizmin gelişimi yerine, yaylaların; diğer turizm çeşitlerini destekleyici unsur ve konaklama süresini uzatmak amacıyla değerlendirilmektedir.

3.5.1.11.4. Mağara Turizmi

Doğal süreçler sonucunda oluşmuş yer altı oyuğuna mağara adı verilmektedir (Kozak,2002: 23).Mağaralar genellikle yer altı sularının kireç taşı, tuz gibi kayaları eritmesiyle karsit ya da volkanik alanlarda tüf adı verilen yapının kolay işlenmesi nedeniyle ortaya çıkmıştır.

Turizm çeşitliliği açısından ülkemizde mağaralar, önemli bir potansiyel oluşturmaktadır. Ülkemizin %40'ı mağara oluşumları açısından önemli olan karstlaşmaya uygun kayalardan oluşmaktadır. Erimeye uygun kayaların kapladığı alan ve bu alanlarda tespit edilen mağara sayısının oranına göre Türkiye'de 20.000'den fazla mağaranın bulunacağı bilinmektedir.

Turizm Bakanlığı turizmin çeşitlendirilerek turizmi yalnızca kıyı kesiminde değil, iç bölgelerimizde de kalkınmayı hedefleme çalışmaları

içerisindedir. Bu sebepten dolayı mağara turizmi projeleri yapmaktadır (<http://kultur.gov.tr>).

3.5.1.11.5. Av Turizmi

Av turizmi, avcılarının yaşadıkları yerlerden değişik bir bölge veya ülkelere avlanmak, dinlenmek ve spor yapmak amacı ile gerçekleştirdikleri seyahatlerden oluşan ve gidilen ülke ve bölge ekonomisine katkılar sağlayan bir turizm türüdür (Ege, 1998:54.) .

Bu turizm çeşidinde sadece avlanmak amacıyla seyahat eden kişilere hizmet verilmektedir. Bazen önceden özel olarak üretilen ve beslenen hayvanlar doğaya bırakılmakta ve özel olarak bunlar avlanılmaktadır(Kozak,2002: 24). Türkiye'nin coğrafi yapısı, bitki örtüsü ve yaban hayatı bakımından av turizminin gelişmesine elverişli konumdadır.

3.5.1.11.6. Akarsu Sporları Turizmi

Akarsu sporları turizm, genellikle küçük gruplar halinde gerçekleştirilen, turistlerin doğa içinde akarsularda çeşitli sportif faaliyetleri gerçekleştirdikleri, turistler macera ve eğlenme gibi deneyimler de sunan bir turizm türüdür (Albayrak, 2013: 200-201).

Akarsu turizmi denildiğinde akla, doğal güzellikler, bot gezileri gibi etkinlikler gelse de, son yıllarda bu kavram özellikle rafting, kano ve akarsu kayağı gibi spor türlerini çağrıştırmaktadır. Bu spor türlerinden en fazla öne çıkanı ise raftingdir. Bireysel çabalarla geliştirilen akarsu sporlarının kitlelere yayılması rafting ile olmuştur (Kozak ve Bahçe, 2009:173).

Büyük yatırımlar gerektirmeyen akarsu sporları turizmi, çevrenin tarihi, arkeolojik, kültürel, otantik değerleri ve diğer turizm çeşitleriyle bir bütün oluşturmaktadır. Bu sebeple, zengin doğal kaynaklarına sahip olan Türkiye su sporları (rafting, kano ve nehir kayağı) için ziyaretçilerine önemli bir akarsu turizmi potansiyeli sunmaktadır (<http://kultur.gov.tr>).

Ülkemizde raftinge uygun akarsular: Çorum Nehri, Köprü Çayı, Manavgat Çayı, Dim Çayı, Adana-Feke-Göksu Nehri, Zamatı Irmağı ve Fırat Nehrinin bir kısmı olarak bilinmektedir.

3.5.1.11.7. Su Altı Dalış Turizmi

İnsanoğlu varoluşundan buyana geğmişini merak etmiş ve bu sebeple su altında bulunan varlıkları görmek ve incelemek için dalmıştır. Su altı dalışları özel ekipman ve bilgiler doğrultusunda yapılan bir spordur.

Üç tarafı denizlerle çevrili olan Türkiye, dalgıçlara pek çok olanaklar sunmaktadır. (Küçükaslan, 2007:242). Türkiye sularında bulunan önemli batıklar ve su altı mağaraları dalışçılar tarafından çok ilgi çekicidir(<http://kultur.gov.tr>).

Türkiye’de dalış yapmaya en uygun alanlar; Antalya (Kemer ve Kalkan), Balıkesir (Ayvalık), Muğla (Bodrum, Marmaris ve Datça), Çanakkale (Saroz Körfezi, Gökçeada ve Bozcaada), Mersin ve İzmir ‘dır (Küçükaslan, 2007:242).

3.5.1.11.8. Kuş Gözlemciliği Turizm

Kuş gözlemciliği doğayı kuşların dünyasından tanımayı sağlayan bir gözlem sporudur. (<http://kultur.gov.tr>). Kuşlar, her yerde gözlemlenebilir; parkta, ormanlarda, bozkırlarda, dağlarda, akarsularda, göllerde veya sulak alanlarda. Ancak gözlemeleme etkinliğinin kuşların doğal ortamlarında yapılması durumunda bir turizm türü olarak karşımıza çıkmaktadır (Kozak ve Bahçe, 2009:182). Türkiye’deki toplam kuş türlerinin sayısı Avrupa’nın tamamında bulunan kuş türleri kadardır. (<http://kultur.gov.tr>).

Ülkemizin kuşlar açısından zengin olmasının en önemli nedenleri, zengin sulak alanlara sahip olması ve kuş göç yolları üzerinde bulunmasıdır. Türkiye’de kuş gözlemciliği son yıllarda dünyadaki gelişmeler paralel olarak hızla yayılmaktadır (Yağcıoğlu Yalçın, 2008: 83).

3.5.1.11.9. Bisiklet Turizmi

Ekoturizm kapsamında ve gençlere yönelik olarak geliştirilen turizm türlerinden biri de bisiklet turuna dayanan bisiklet turizmi olmaktadır. Bisiklet turizmi yeni yaygınlaşmaya başlayan bir turizm türüdür.

Rekreasyon el spor türü olarak da literatürlerde yer alan bu tür, doğa ile bütünleşmeye dönük, seyahat eden turistlerin tercih ettikleri bir turizm türü olarak gelişmektedir (agri.ankara.edu.tr)

Doğanın daha derinlerine yol olmayan yerlerine gidebilmek, her yerden rahatlıkla geçebilmesi, gerekirse elinize alıp taşınabilecek kadar hafif olması ile kısa sürede çok yer gezebilmek, aynı zamanda sürat yapıp kötü arazi koşulları ile de mücadele edebilmenin verdiği macera duygusu ile yaygın bir spor olmuştur (Özel 2010: 53).

3.5.1.11.10. Doğa Yürüyüşü /Trekking

Trekking'in kelime anlamı "kağnı arabası, atla veya yaya olarak yapılan uzun zorlu seyahat" demektir. Doğada, genelde gruplar halinde yapılan, bir noktadan diğer bir noktaya varmak amaçlı yapılan, hafif tempolu sportif yürüyüşlerdir. Yürüyüş için uygun ekipman, su ve yeterli gıda alınarak, belirli saatlerde mola verilir ve güzergaha göre toplamda oldukça zorlu iniş, tırmanış ve yürüyüşler gerçekleştirilir Ancak günümüz turizminde, Trekking kavramı bir doğa sporu veya hobi faaliyeti olarak anlam kazanmıştır(Özel, 2010: 53). Trekking özel bir yetenek gerektirmez. Yediden yetmişe sağlıklı olan herkes yapabilir.

Ülkemizde bilinen trekking rotaları, Trans-Toros trekkidir. Bazı ünlü diğer güzergâhlar ise, Doğu Karadeniz-Trans Kaçkar, Marmara'da Trans Uludağ'dır. Yapılan trekking etkinlikleri zorluk derecelerine göre iki gruba ayrılmaktadır.

a.Hard Trekking: Zorlu, dağcılık bilgisi ve malzemeleri gerektiren, uzun süreli yürüyüşlerdir.

b. Soft Trekking: Rahat, her kondisyon seviyesinde kişinin katılabileceği günübirlik yürüyüşlerdir(Erdoğan, 2003: 132-133)

3.5.1.11.11. Kamp ve Karavan Turizmi

Kampçılık ve karavan turizmi, insanların genellikle bahar ve yaz dönemlerinde tercih ettikleri ve insanların kendi kararlarıyla istedikleri rotalarda doğanın tadını çıkartma fırsatıdır.

Turizm potansiyelinin geliştirilmesinde önemli bir aktivite olan kampçılık ve karavan turları, Türkiye’de de oldukça yoğun ilgi gören etkinlikler arasında yer almaktadır. Türkiye gerek coğrafi yapısı gerek de sahip olduğu doğal güzelliklerle birçok yerli ve yabancı turiste ev sahipliği yapmaktadır (<http://ttsso.org.tr>).

3.5.1.11.12. Botanik Turizm

Botanik turizmi insanlara, çeşitli bitki parkları ve botanik bahçeleri aracılığı ile bitkilerle ilgilenerek rahatlama, farklı bitkiler keşfetme, dinlenme, bitkilerle ilgili merakını giderme imkânı tanıyan, genellikle küçük gruplar tarafından gerçekleştirilen bir turizm türüdür (Albayrak, 2013:142).

Ülkemizde görülen çeşitli coğrafi özellikler, coğrafi farklılıkların getirdiği iklim çeşitliliği, üç kıta arasında doğal bir köprü olması Anadolu Yarımadası’nı dünyada benzerine az rastlanan bir bitki çeşitliliğine sahip kılmıştır. Avrupa’nın tamamında var olan bitki sayısı 12.000 adet iken bu sayı ülkemizde 9.000 adettir. Bu nedenle ülkemiz botanik turizm açısından elverişli bir ülkedir. Avrupa’nın endemik bitki sayısı toplam 2.750 adet iken bu sayı ülkemizde 3.000 adettir (<http://kultur.gov.tr>).

3.5.1.11.13. Tarım ve Çiftlik Turizmi

Kırsal alanlarda ekonomik refah düzeyini yükseltmek için gelen ziyaretçilere tarım ve çiftlik hayatını tanıtmak amacıyla alternatif olarak ortaya çıkan bir turizm türüdür.

Çiftlik turizmi, tarımın önemini kaybetmesinden sonra, kırsal yaşamda hayatını sürdüren kişilerin refah düzeyi arttırmak amacıyla ve geleneksel üretim yöntemlerinin korunması, göçün önlenmesi ve istihdam sağlayarak ekonomik nedenlerle önerilen ve geliştirilen bir turizm türü olmuştur (Kozak ve Bahçe, 2009:181).

İnsanların yoğun çalışma temposundan kurtulup doğal yaşam tarzlarını öğrenme ve faaliyetlerine katılması zihnen ve bedenen dinlenmesini sağlamaktadır. Çiftlik turizmine Türkiye açısından bakıldığında; gerek son yıllarda gelişen ulaşım ve iletişim olanaklarının olumlu etkisi ile gerekse her

bölgesinde bozulmamış otantik kültüre sahip köyleri ile, çiftlik turizmine son derece uygundur (Uluçeçen, 2011,78-79).

3.5.1.11.14. Aborjin Turizm

Aborjin Turizm: Yerli kabilelerin ya da yerli halkın bulunduğu yörelerden, yine yerel ekonomik yapı, tüketim ve üretim alışkanlıkları değişmeden yapılan turizm türüdür. Aborjin turizm Otantizm ya da Egzotizm turizmi olarak ta adlandırılır.

Aborjin turizm ziyaretçileri, kendi evlerinden yanlarında az eşya alarak turizm bölgesine getirilirler. Ziyaretçilerin rehberleri yerli halktır. Konaklanacak yerleri yerli halkın evleri ya da odaları olmaktadır. Ziyaretçiler yiyecek ve içecek ihtiyaçlarını yerel meyveler karşılanmaktadır. Yiyeceklerini kendileri İlker avlanma araçlarıyla avlayarak ya da toplayarak sağlanmaktadırlar .(Yağcıoğlu, 2008).

Aborjin turizminin çıkmasının nedeni; Turizmde gittikçe artan çevresel etkiler, Turizm çeşitliliği arayan turist artışı, ekonomik büyüme ve küresel ısınma ile çevresel etkenler nedeniyle turizm pazarındaki genel eğilimlerdir.

4.BÖLÜM

YÖRE DEĞERLERİ MERKEZLİ TURİZM POLİTİKALARININ GELİŞTİRİLMESİ

4.1.Değer Kavramı

Değer, bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü ve değdiği karşılık, kıymet olarak tanımlanacağı gibi; bir varlığın para ile ölçülebilen karşılığı, kıymeti olarak da ifade edilebilmektedir. Değer kavramı, sözlüklere bakıldığında, kıymetli, üstünlüğü olan, yararlığı ve nitelikleri olan kimse olarak açıklanmaktadır (<http://deger.nedir.com/>).

Değer kavramı genel anlamda kişinin nesne ile ilişkisinden doğan nitelik olarak anlaşılmaktadır. Bu anlamda değer öznel bir görüş açısından değerlendirilir. Bu sebep-sonuç ilişkisi nedeniyle değer, kişiden kişiye değişebilmekte ve farklı düzeyleri ortaya konabilmektedir.

Değerin diğer anlamı yâda ikinci anlamı, kişinin kendi kişiliğinin dışında, yani deneyimlerinin dışında kendi başına var olan kendinde bir nitelik olarak anlaşılır ([www.turkcebilgi.com/değer](http://www.turkcebilgi.com/deger)).

Diğer bir tanımda ise değer, bir sosyal grup ve toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli olduğu kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlaki ilke ve inançlardır (www.sosyalbilgiler.gen.tr).

Rokeach'a göre değerler belirli davranışların ya da sonuçların kişisel ya da toplumsal olarak kabul edilebilir olup olmadığını işaret eden sürekliliği olan inançlardır (Lyons, 2003).

Değerler, bir toplumun kültürünü diğer toplumların kültürlerinden ayıran ve millî sınırlar içindeki cemiyetin dağılmasını önleyen, pekiştirici ve kaynaştırıcı faktörlerdir. Değerler, sosyal ilişkilerin gelişmesinde ve kutuplaşmaların önlenmesinde aktif rol oynamaktadır. Toplumu birbirine

kaynaştıracak birtakım standartlar bulunmadığında, fikirler arasındaki uzlaşmalar değerler tarafından sağlanır (eprints.sdu.edu.tr).

Değerler toplumsal açıdan kültürü oluşturan en büyük etkindir. Kültür, toplumların her alandaki kazanımları ve bunların semboller yoluyla kuşaktan kuşağa aktarılması sonucu oluşan değerler bütünüdür. Kültür, açık ya da gizli davranış kalıplarından oluşabilmektedir. Tarih bir süreç içinde oluştuğundan geleneksel düşünceler ve buna dair değerler kültürün temelini oluşturur. Kültürü oluşturan her Şey değer kavramının oluşmasına neden olur.

Ekonomik açıdan değer kavramına bakılacak olunursa değer kavramı insanların ihtiyaçları ile ilgili olmaktadır. Bunlarda evresel mal ve hizmetler kullanıldığında ya da kullanıma konu olmadığı durumlarda da sağladığı ekonomik değerlerdir.

Başka bir tanımda ise değer, bir toplumda benimsenmiş ve yaşatılmakta olan her türlü duyuş, düşünüş, davranış, kural ve kıymettir (<http://www.dinibil.com/>).

Değerin tanımlarına bakıldığında anlatılmak istenen özellikler aynıdır. Bu zellikler Şöyle sıralanabilir:

1. Toplum ya da bireyler tarafından benimsenen birleştirici olgulardır.
2. Toplumun sosyal ihtiyaçlarını karşıladığına ve bireylerin iyiliği için olduğuna inanılan ölçülerdir.
3. Sadece bilinci değil, duyuğ ve heyecanları da ilgilendiren yargılardır.
4. Bireyin bilincinde yer alan ve davranışı yönlendiren güdülerdir.
5. Değer, normu içerir. Değerlerin normlardan farkı, normlardan daha genel ve soyut bir niteliklik taşımaktadır (www.sosyalbilgiler.gen.tr).

Bu çalışmada değer kavramı, turistik bir yörenin, bölgenin veya ülkenin beşeri, ekonomik, kültürel, tarihi, mitolojik ve coğrafik açıdan veya hatta bunların hepsini kapsayan ifadeler olarak tanımlanmaktadır.

4.2. Değer Kategorileri

Değer eylemle ortaya çıkar ve eylem sonucunda değer yargısı belirlenir. Değer hem eylemi gerçekleştirenle hem eylemle gerçekleşenle hem de eylemi değerlendirenle bağlantılı olarak varlık kazanır.

Değerler üzerinde yapılan araştırmaları etkili bir biçimde sürdürmek için birçok kategori yapılmıştır. Bu kategorilerden en çok bilinenler ve kabul edilenler; Nelson, Rokeach, Spranger ve Schwartz'a ait olanlardır.

Nelson'a göre değerler 3 ayrılmaktadır:

Bireysel Değerler: Bireysel değerler seçim yapmada ve satın aldığımız ürünlerde, hobilerimizde olduğu gibi diğer kişisel tercihlerimizle de ilişkilidir (Michaelis, 1988:361).

Grup Değerleri: Grup değerleri, belirli bir grubun üyeleri tarafından paylaşılan değerlerdir. Bu grup; aile, kulüp, dini ya da politik bir grup olabilir (Naylor ve Diem, 1987: 350).

Sosyal Değerler: Sosyal değerler ise adalet, saygı, farklılık, eşitlik gibi değerlerdir ve bireyin mevcut toplumsal yapı içerisinde varlığını devam ettirmesine yarar (Michaelis, 1988:361). Sosyal değerlerin tanımlanmasında sosyalleşme, sosyal bilinç, norm ve grup ruhu gibi kavramlar kullanılmaktadır (Akbaş, 2004: 19).

Rokeach'a göre değerler ise ikiye ayrılmaktadır:

Temel Değerler (Terminal): arzu edilen nihai değerleri içermektedir. Bunlar başarı, özgürce seçim, eşitlik ve erdemi kapsamaktadır.

Araç Değerler (Instrumental): Temel değerlere ulaşmak için kullanılacak davranış tarzlarını ifade etmektedir. Bu davranışlar cesaret, sorumluluk, gerçekçilik ve tutkudur (Naylor ve Diem, 1987: 349).

Spranger'e göre ise değerler; estetik, teorik (bilimsel), ekonomik, siyasi, sosyal ve dini değer gruplarıdır. Bu değer grupları daha sonraki yıllarda Alport ve arkadaşları tarafından bir ölçeğe dönüştürülmüştür. Bu değerler ise şöyle sıralanmaktadır: (Akbaş, 2004: 30–31).

Bilimsel Değerler: Bu değerde gerçeğe, bilgiye, muhakemeye ve eleştirel düşünceye önem verilmektedir. Bilimsel değerleri olan insan deneysel, eleştirici, akılcı ve entelektüel olarak kabul edilir.

Ekonomik Değerler: Yararlı ve pratik olana önem verilir. Ekonomik değerlerin hayatta önemsenmesi gerektiğini belirtir.

Estetik Değerler: Bu değerde simetriye, uyuma ve forma önem verilir. Bireyler hayatı olayların bir çeşitliliği olarak görür. Sanatın toplum için zorunluluk olduğunu düşünür.

Sosyal Değerler: Başkalarını sevmeye, yardım ve bencil olmama esastır. En yüksek değer insan sevgisidir. Bunda insan sevgisini insanlara sunulur. Naziklik ve sempatiklik vardır ve bencillik yoktur.

Politik Değerler: Her şeyin üstünde kişisel güç, etki ve şöhret vardır. Politik değerler esas olarak kuvvetle ilgilidir.

Dini Değerler: Evreni bir bütün olarak kavrar ve kendisini onun bütünlüğüne bağlar. Dini uğrunda dünyevi fazları feda edilmektedir.

Schwartz ise değerleri; bireysel ve kültürel olmak üzere, iki şekilde incelemiştir.

Bireysel düzeydeki incelemelerde değerler, kişilerin yaşamlarını yönlendirmedeki önemlerine göre ele alınırlar. Değerlerin **Kültürel** düzeyde incelenmesindeki amaç ise, toplumun genelinde paylaşılan ve toplumsal normlara dayanan soyut fikirlere ilişkin bilgi üretmesidir. Kültürel düzeydeki inceleme birimi kültürel grubun (ulus, etnik grup) kendisidir. Bu iki düzey arasındaki ayırımın nedeni ise, bireysel düzeyde kişiyi yönlendiren değerler arasındaki güdüsel ilişkilerin kültürel düzeyde aynı özellikleri sergilememesi olasılığının bulunmasıdır (Yazıcı,2006,501-503).

Değer kategorileri de değer tanımları gibi farklı şekillerde değişik görüş açılarıyla değerlendirilmiştir. Ayrılan her kategoride olduğu gibi değerlerin oluşumunda insan faktörleri ön plana çıkmaktadır.

4.3. Yöre Değerleri Kavramı

Yöre değerleri dendiğinde ilk akla gelen yöre kavramıdır. Yöre kavramının sözlük anlamına bakıldığında yöre, bir bölgenin belli bir yer ve çevresini kapsayan sınırlı bölümü, havali, mahal, civar ve dolay olarak açıklanmaktadır (yore.nedir.com/). Başka bir kaynağa bakıldığında ise, belli bir coğrafi bölgede yer alan, bölümler içinde farklı karakteristik özellikleriyle çevreden ayrılan küçük alanlara yöre denmektedir (www.yeminlisozluk.com). Tanımlar sonucu yöre kavramının bir bölgeye göre farklı değerler taşıyan çeşitli şeylerden oluştuğu anlaşılmaktadır.

Yöre, sınırları belirli bir coğrafi alanlar olduğundan burada yaşayan insan topluluğu, tarih boyunca fiziki ve biyolojik çevre ile beşeri faktörler arasındaki ilişkilerden kaynaklanan entelektüel bir üretim becerileri oluşturmuştur. Bazen ne yapılırsa yapıldın belirli bir yöreye ait değerler başka bir yerde aynı şekilde ortaya çıkması mümkün olmaz. O değer ancak bulunduğu yöreye ve o yörede yaşayanlar tarafından geliştirilen yöntem ve tekniklerle ortaya çıkar. Ortaya çıkan bu değerlere yöresel değerler denmektedir.

Tarihi bir derinliği olan ve varlıklarını belirli bir süredir buldukları yerde sürdüren ve yerel kültürün önemli bir parçasını oluşturan ürünler paylaşılan ortak becerilere dayanmakta ve üretildikleri yöre ile aralarında çok güçlü bir bağ bulunmaktadır. Yöresel değerler, tarımsal ürünler, deneyim, üretim gelenekleri ve tekniklerinden kaynaklanan gıda ve el işi ürünlerinden oluşmaktadır(Borsnomi dergisi,2010: 33). Tanım ve açıklamalardan anlaşıldığı gibi yöre değerleri istenildiği zaman başka kişiler tarafından yapılamayan ve bulundu yerdeki kültürü anlatan bir kavramdır.

4.4. Yöre Değeri Unsurlarının Belirlenmesi ve Turizm Kategorileri

Her şehrin belli bir tarihi geçmişi ve kültürel dokusu vardır. Şehirlerin kuruluşu ve oluşumda farklı disiplinler etkili olur. Şehrin gelişiminde ülkenin yönetim şekli, yaşam tarzı, inanışlar ve yönlendirmeler de önemli etkilendirler.

Yöresele değerlerin unsurlarını belirlemek tahmin edildiğinden daha karmaşık bir olaydır. Bunun en büyük nedeni her yöreye göre unsurlar da

farklılıklar görülmektedir. Her yörenin değerlerini oluşturan belli başlı unsular aşağıdaki şekilde sıralanabilir.

1. Yöre değerlerinin ortaya çıkmasında en büyük etken o bölgede yaşanan göçlerden kaynaklanması sonucu oluşan değişimlerdir.
2. Geçmişten kalma tarihi eserler ve çeşitli toplumların yaşam tarzını gösteren yapıların bulunması o bölgelerin kültürel anlamda oldukça zengin yapmaktadır.
3. Bölgenin iklimi ve bitki örtüsü insanların yaşamına, barınma ve beslenmesine etki eder. Yörelere arasında farklı ev tipi ve yemek çeşitleri görülür.
4. Yerel yaşam yörelere göre değişiklikler gösterir. Bunun nedenleri merkeze olan yakınlık, ulaşım, pazar imkanları toplumların farklılaşmasına neden olmaktadır.
5. Yöresel değerlerin ortaya çıkmasındaki bir diğer unsurda mevsimsel olaylardır. Yaz aylarında sıcaklıklar nedeniyle yöresel olarak kıyafetlerin giyilmesi ve kış aylarında mevsime uygun olarak yapılan yerel kıyafetlerin giyilmesi yöresel bir değer olmaktadır.
6. Değişik yörelerde yetişen çeşitli bitkiler ve hayvansal ürünler sonucu farklı yemekler ortaya çıkmakta ve buda o yöreye özgün tatların oluşmasına neden olmaktadır.
7. Kış şartlarının zor olduğu bölgelerde ısınmak amacıyla yöredeki hayvanların yünlerinden yararlanılarak yapılan çeşitli ev eşyaları ve kıyafetleri, yaşayan ev halkı tarafından yapılması sonucu yöresel ürünlerin oluşmasına neden olmaktadır.
8. Yöresel eğlencelerin farklılıkları sonucu her yöreye göre farklı halk oyunları ve halk müzikleri oluşmaktadır. Bunun en büyük sebebi bulunduğu bölgenin doğal şartlarının, inanışlarının, müzik ve figürler ile tercüme edilmesidir.
9. Ülkemizde bazı şehirler, ünü dünyaya yayılmış Türk büyükleri ile tanınmıştır. Bu kişilerin ortaya koydukları eserler ve düşünceler tüm insanlığın beğenisini kazanarak o yöre için değerli olmuştur (<http://www.dersteknik.com>).

Yukarıda da belirtildiği gibi bu unsurlar yöresel olarak farklılıkların en büyük nedenlerini oluşturmaktadır.

Bölgesel kalkınma anlayışının en önemli unsurlarından biri olan turizm, yerel ve yöresel ürünlerin ön plana çıkmasını sağlayan önemli bir sektördür. Bu açıdan turistik mal ve hizmetlerin pazarlanması ön plana çıkmaktadır.

Türkiye'nin tescilli yöresel değerleri, yerel el sanatları, gastronomi, gelenek ve görenekler, yerel yaşam tarzları ve yerel sembollerin turizm ürünü olarak harekete geçirilmesi hem yerli hem yabancı turistleri Türkiye'nin farklı özelliklere sahip bölgelerine çekmektedir. Bu durum da yöresel ürünlerin bölgesel kalkınma aracı olarak kullanılmasına olanak sağlamaktadır (Mercan ve Üzülmaz,2014).

Turizm açısından yöresel ürünler turizm adında anılmak istendiğinde kültür turizmin tarihi zenginlikleri, tarihi yapıları, kilise, bina, köprü vb. yerlerin bulunması, kırsal turizmin tarımsal ürünler ve çeşitli hayvanların bulunması, gastronomi turizmi her bölgeye ait değişik damak tatları ve pişirme şekillerine sahip olunması, eko turizm doğal yapıya ait hiçbir şeyin bozulmaması ve yayla turizmi yaz aylarında yöre halkının hayvanlarıyla beraber yeşil ve serin alanlara yerleşmesi gibi faaliyetler ile tanımlanabilmektedir.

Özgün coğrafi kökene sahip yemekler özellikle yöresel değer tescilli almış ürünler, bölge imajını güçlendirerek, markalaşmayı ve yöresel turizmin güçlendirilmesini sağlamaktadır. Bu durum özellikle yöresel yemekler ve bu bölgelere merak duyan bireyler açısından büyük önem taşımaktadır.

Turizme konu olan mal ve hizmetlerin içeriği hakkında tanıtıcı bilgilerin verilmesi hedef kitlenin en fazla dikkat ettiği unsurdur. Dünyada ve ülkemizde yıl içerisinde düzenlenen ve düzenlendiği yörenin geleneğini, göreneğini, kültürünü, yaşantısını ve ticari hayatını yansıtan yerel etkinlikler, önemli bir turistik potansiyel olarak görülmektedir. Yapılan bu yerel etkinliklerin bölgesel dağılımına bakıldığında, turizmin fazla gelişme göstermediği bölgelerin yerel etkinlikler sıralamasında ilk sıralarda yer aldığı görülmektedir (Orhan,2010).

Yöre değerlerinin tanıtımı sonucunda yerel halkın kalkınmasını sağlayarak ülke genelinde turizm açısından gelişmelerin olması sağlanabilir.

4.5. Yöre Değerleri Üzerine Yapılan Yasal Düzenlemeler

Yöresel değerler ve ürünler taklitlerine karşı korunabilmesi ve haksız rekabete maruz kalmaması için birçok ülkede yasal düzenlemeler yapılmasına neden olmuştur. Yasal tanımlamayı sağlamak için uluslararası platformlarda “Yöresel (Territorial)” kavramı “Coğrafi İşaretler (Geographical Indications)” terimi altında toplanmıştır. Coğrafi İşaretler Koruması (Protection of Geographical Indications-PGI) ve Menşe adı koruması (Protected Designation of Origin-PDO) çerçevesinde gerçekleştirilen düzenlemeler, uluslar arası sözleşmelerde de ifadesini bulmuştur (BorsaNomi,2010,33)

Yöresel düzenlemeye yani coğrafi işaretleme yönelik ilk yasal düzenleme AB (Avrupa Birliği) ölçeğinde 1992 yılında uygulanmaya başlanmıştır. Yapılan düzenlemeler çerçevesinde birçok ürün tescillenip koruma altına alınmıştır. Koruma altına alınan ürünler, gıda piyasalarının hali hazırda en çok talep edilen ürünleri hali gelerek, Avrupa’da son dönemde ortaya çıkan gıda krizlerinde, talepleri daha fazla artan ürünler sıralamasında en çok tercih edilenlerden oturmuştur. Coğrafi/ yöresel değeri olan bu ürünlerin değerlendirilmesi, ülke kültürlerinin ve geleneklerinin de değerlendirilmesi anlamına gelmektedir. Bu ürünlerin birçoğu ekonomik anlamda önem kazanırken, yapılan koruma çalışmaları Dünya Ticaret Örgütü bünyesinde uluslararası düzeye ulaşmıştır (Orhan,2010, 243-244).

Ülkemizde yerel değerlerin korunmasına yönelik ilk çalışmanın 27 Haziren 1995 tarihinde yürürlüğe giren 555 sayılı “Coğrafi İşaretlerin Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname” ile gerçekleştirildiği ve yasada tescilleri vermek için Türk Patent Enstitüsü’ nün görevlendirildiği belirtilmektedir. Coğrafi İşaretler , “belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri itibariyle kökenin bulunduğu bir yöre, alan, bölge veya ülke ile özdeşleşmiş bir ürünü gösteren bir işaret” olarak tanımlanmaktadır (Sünnetçioğlu, Can ve Durlu-Özkaya, 2012).

Türk Patent Enstitüsü, coğrafi işareti, “menşe adı” ve “mahreç işareti” olarak ikiye ayrılmaktadır (www.tpe.gov.tr: 2015).

Menşe adının kullanıldığı üç durum söz konusudur:

- Ürünün coğrafi sınırları belirlenmiş bir yöre, alan, bölge veya çok özel durumlarda bir ülkeden kaynaklı olması,

- Tüm veya esas nitelik veya özelliklerinin bu yöre, alan veya bölgeye özgü doğa ve beşeri unsurlardan kaynaklanması,

- Üretimi, işlenmesi ve diğer işlemlerinin tümüyle bu yöre, alan veya bölge sınırları içinde yapılması.

Mahreç işareti ise:

- Coğrafi sınırları belirlenmiş bir yöre, alan veya bölge kaynaklı,

- Belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri itibariyle bu yöre, alan veya bölge ile özdeşleşmiş olması,

- Üretimi, işlenmesi ve diğer işlemlerinden en az birinin belirlenmiş yöre, alan veya bölge sınırları içinde yapılan ürünler için söz konusudur.

Ülkemizde bugün 67'si tarım ürünü olan toplam 117 ürünümüz coğrafi işaret tescili almış durumda. Bu sayı zaman içinde hızlı bir şekilde artmaktadır. Ayrıca Ankara Patent Bürosu ile Ankara Ticaret Odası'nın birlikte gerçekleştirdikleri "Türkiye Lezzet Haritası"na göre, ülkemizde 2205 çeşit yöresel yiyecek ve içecekten oluşan bir yöresel mutfağa sahiptir.

Kanun Hükmünde Kararname'nin 1995'te çıkarılışından bu yana gerek yaşanan uluslararası gelişmelere ve gerekse 510/2006 sayılı yeni konsey tüzüğüne tam uyum sağlayabilmek amacıyla Türk Patent Enstitüsü tarafından coğrafi işaret korumasına yönelik yeni bir kanun tasarısı taslağı hazırlanmış ve parlamentoya sunulmuştur. Bu taslakta 555 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'de bulunmayan "geleneksel özellikli ürün adı" koruması yer almakta, coğrafi işaret tanıtımı için de bir amblem oluşturulması ve özel kişilerden tescil alabilme hakkının kaldırılması öngörülmektedir".

Yapılan bu düzenlemeler sonucunda yaşanan küreselleşmeye karşı önlemler alınması sağlanmış ve değerlerin taklit edilmesi önlenmiştir.

4.6. Türkiye'de Bulunan Bazı İlere Göre Yöre Değerleri

Türkiye, derin tarihi kökenlerinden gelen, gelişmiş bir mutfak kültürü ve otantik üretim biçimleri ile zengin biyolojik çeşitliliği, geniş tarımsal

toprakları ve farklı mikro klimaları ile çok sayıda ve kaliteli bir tarımsal ve yapısal ürün kataloguna sahip birçok yöresel ürünler bulunmaktadır.

Topraklarımız üzerinde yaşayan çeşitli uygarlıkların kültürel mirasının bir sentezi olan geleneksel el sanatlarımız ise göz kamaştırıcı bir mozaik oluşturmaktadır. Ülkemizde bulunan çeşitli varlıklar Türkiye’de çeşitli ve olağan üstü yöresel motiflerin çıkmasına neden olmaktadır. Belli başlı yöresel değerlerimize değinirsek:

4.6.1.İzmit Pişmaniyesi

İzmit Pişmaniyesi bulunduğu yörenin halkı tarafından ortaya çıkan ve coğrafi işaret olarak kabul edilen bir değerdir. Turizm açısından değerlendirildiğinde gastronomi ve kültürel turizm altında anılan bir turist çekici faaliyet olarak görülmektedir.

Geçmişten günümüze gelen pişmaniye tarihi gelişimine bakılınca, dünyaca ünlü Ana Britannica ansiklopedisine ve diğer kaynaklarca, Pişmaniye’nin, İran’ın Yezd kentine özgü yerel tatlı çeşitlerinden biri olduğu, İran mutfağına ait bilgilerde gözlemlenmektedir. Bu bilgilere göre Pişmaniye’nin ilk üretildiği bölgenin İran olduğu tahmin edilmektedir. Bu ülkede üretilen ve helva çeşidi olan tatlı “peşmek” diye adlandırıldığı için, sözcüğün zamanla Türkçede “pişmaniye” biçimini almış olması mümkündür. Pişmaniye sözcük anlamı ile “yiyen pişman” veya “yapılan bir işten dolayı incitilen kimselerin gönlünü almak için sunulan tatlı” olarak sanılsa da gerçek anlamı oldukça farklıdır. Pişmaniye sözcüğü Farsça “Peşmin” sözcüğüne Arapça ” –iyye” eki getirilerek türetilmiş “peşminiyye” sözcüğünden gelmektedir. “Peşmin” sözcüğü Farsça’da “Sade ve süsüz elbise, yünden yapılmış, yapağıdan yapılma, yünlü” anlamına gelmektedir. Tel tel olan pişmaniye tatlısı, yüne benzetildiği için ona bu isim verilmiştir (Orhan,2010:246).

Pişmaniye halk arasında bilinen anlamı ile tel helvadır. Pişmaniye’yi Anadolu kültürü içerisinde yöresel bir tat olarak kabul edenler, pişmaniye üretimini, 1601-1611 yılları arasında Padişahların fermanları doğrultusunda İzmit yöresine gelen ve kısa zamanda yerli halk ile iyi ilişkiler içerisinde uyum

sağlayan, ticarete önem veren Ermeni ustalarından öğrendiğini iddia etmektedirler. Yakın dönemlerde bu ustalardan biri de şimdiki Ermeni Patriği Mutaf yan'ın İzmit'e yerleşmiş olan dedesi Minas Mutaf yan'dır (Orhan,2010:246-247).

Sanayi deviminden sonra yaşanan göçler sonucunda çeşitli topluluklar farklı yörelere yerleşerek o yöreye ait değerleri benimsemeye başlamışlardır. İzmit kentinin yöresel değerlerinden biri olan Pişmaniye üretimi, aynı tarihsel süreçten geçerek, gerek yerel toplumun gerekse kente dışarıdan gelen toplulukların geçim kaynaklarından biri haline gelmiştir.

Teknolojik gelişmeler sonucu pişmaniye üretiminde daha seri şekilde üretilmeye başlanmış ve ülke ekonomisine katkısı oldukça fazlalaşmıştır. Gıda ve şekerleme grubunda yer alan pişmaniye üretim sektöründe, gıda üretiminin temel hammaddelerinin kullanıldığı, üretim sürecine ve pazarlanmasına yönelik ürünler ve üretimi destekleyen alt sektörlerin etkin olduğu gözlemlenmektedir.

Ülkemizde birçok firma pişmaniye üretimi üzerine faaliyet göstermektedir. Bu firmaların çoğu İzmit bölgesinde bulunmaktadır. Bazı illerimizde kültürel farklılıklar olsa da pişmaniyenin kendi yöre değerleri olduğunu söylemektedirler. Fakat pişmaniye bilindiği gibi İzmit yöresine ait bir değerdir. Türkiye'nin değişik illerinde pişmaniye üretimi yapılmakta ve son dönemlerde 4 kıtada 160 ülkeye ihraç edilmektedir. Yaşanan farklı sahiplenmeler olmadığı takdirde İzmit pişmaniyesi daha fazla ülkelere tanınmış bir unsur olması beklenmektedir.

4.6.2.Balıkesir Ayvalık Zeytin Yağı

Balıkesir ayvalık zeytinyağları bulunduğu yörenin topraklarında yetişen ve coğrafi işaret olarak kabul edilen bir değerdir. Turizm açısından değerlendirildiğinde kültürel ve gastronomi turizmi altında anılan turist çekici faaliyet olarak görülmektedir.

Balıkesir ilinin ayvacık ilçesinde yöre değeri bakımından zeytinlerinle ünlü bir yerdir. Ayvalık ilçe ekonomisi büyük ölçüde zeytin ve turizme bağlı olsa da bunun %70'ini tek başına zeytincilik oluşturmaktadır Şehir için

ekonomik yönü de çok önemli olan zeytinin, Ayvalıktaki ağaç sayısı 2,5 milyondur.

Türk Patent Enstitüsü tarafından düzenlenen tescil belgesinde Ayvalık bölgesinin coğrafi sınırları; doğusunda Marda Dağları, batısında Ege Denizi, güneyinde İzmir il sınırı olan Marda Çayı, kuzeyinde Gömeç ilçesi olan çevrili alan olarak belirlenmiştir. Menşee adı olarak tescillenen Ayvalık Zeytinyağı altın sarısı renkte, hoş kokulu, yüksek aromalı, kimyasal ve duyuşsal özellikleri çok iyi olan ve Ayvalık-Edremit yağlık zeytinlerinden üretilen zeytinyağı olarak tanımlanmış olup 18.03.2004 tarihinden itibaren tescil almıştır. Ürünün en önemli farkı toprağın mineral yapısının elverişliliği, hava akımlarının zeytinin olgunlaşma devresindeki sıcaklığın en uygun ısıda olması, ortalama 1 yıl olan dayanıklılık süresini 19-24 aya çıkarması ve yağ asitlerinin uluslararası standartlara uygun olması olarak gösterilebilir. Natürel, rafine ve riviera olmak üzere üç türlü olan Ayvalık zeytinyağının üretiminde kimyasal işlemler uygulanmamaktadır. Yörenin coğrafi yapısında bulunan Madra Dağları zeytincilikte istenmeyen kuzey rüzgârlarını engelleyici yapıda olması nedeniyle önemlidir Ayrıca İstanbul merkezli bir firma üretiminde kullanmış olduğu Ayvalık Zeytinyağı ile 2013 Uluslararası New York Zeytinyağı Yarışmasında gümüş madalya almıştır(Meriç uluslararası sosyal ve kültürel araştırma dergisi,2015).

Yaşanan gelişmelerle birlikte Balıkesir ayvalık zeytin yağı il çevresinde bulunan üreticilerin çabalarıyla daha fazla yerlere ulaşması ve tanıtımı yapılması mümkün olmaktadır.

4.6.3.Bartın İşi Tel Kırma

Bartın işi tel kırma sanatı bulunduğu yörenin halkı tarafından yapılan ve coğrafi işaret olarak kabul edilen bir değerdir. Turizm açısından değerlendirildiğinde kültürel turizm ve sanatsal turizm altında anılan bir turist çekici faaliyet olarak görölmektedir.

Tel kırma işi ilk olarak bartında yapıлып geliştirilmiş bir değerdir.Türklere özgü orijinal ve güzel bir işleme el sanatıdır. Araştırmalara göre 1890-1900 yılları arasında ilk defa görölmüş olup ilk tel kırma işinin

Bartın'ın Asma mahallesinde oturan ve Katip kızı adıyla anılan Hatice Ağa kırın tarafından yapıldığı sanılmaktadır.

Tel Kırma, yöre halkının kendine özgü sanat anlayışı ile yoğrulup yörenin vazgeçilmez bir otantiği haline gelmiştir. Tel Kırma halk arasında çok güzel çağrışımlarla Halk Ozanlarının mısralarında yöresel yaşantılarını dile getirmiştir. Tel Kırma yöre halkının zevkini, düşüncesini, duygularını ve doğayla bütünleşmesini günümüze taşımıştır. Zamanla iç ve dış turizmin gelişmesi sonucu yöreye gelen yerli ve yabancı turistlerin Tel Kırmaya büyük ilgi gösterdikleri görülmüştür(www.bartintelkirmasi.com.tr/).

İşleme tekniğinde kumaş, kasnak, iğne ve madeni tel kullanılmaktadır.yapılışı esnasında teller makas kullanılmadan kıvrılarak koparılmasından dolayı bu adı almıştır. XVIII yüzyıldan bu yana yapılmakta olan tel kırmaz işinin diğer adı “Bartın İşi”dir.

Geçmişte daha çok çarşaf, yatak örtüsü, yastık örtüsü, kırlet, karyola eteği, bohça çeşitleri olarak kullanılmaktadır. Günümüzde ise bu teknik oda takımlarında, yatak takımlarında, yemek ve çay takımlarında ve dış giyim olarak kullanılmak.

19.ve 20. Yüzyıl ortalarına kadar bir liman şehri olan Bartın'ın ticari faaliyetlerin getirdiği dışa açık sosyal yapısı ve son yıllarda da Kültür ve Turizm Bakanlığı Eğitim ve Araştırma Genel Müdürlüğü'ce yapılan kurslarla birlikte üretim gelişmiştir(www.tpe.gov.tr: 2015). Yapılan geliştirme çabaları sonucunda yöresel ürün turistik açıdan önem taşımaktadır.

4.6.4.Afyon Bayat Türkmen Kilimi

Bayat Türkmen kilimleri bulunduğu yörenin halkı tarafından el ile dokunan bir yöresel değerdir. Turizm açısından değerlendirildiğinde sanatsal ve kültürel turizm altında anılan bir turist çekici faaliyet olarak görülmektedir.

Tarihsel perspektiften bakıldığında Bayat'ta kilimcilik olayı eskilere dayanmaktadır. Oğuzların bir kolu olan Bayat Boyu, Anadolu'nun birçok yerlerine yerleşmişler ve bu yerleşim yerlerinden birisi de şimdiki Afyon ili Bayat İlçesi olmuştur. Tarihte Oğuzlar önemli kültür işleriyle uğraşmışlar, bu kültür işlerinden biriside kilim olmuştur.

Özel eğitim alan kişiler tarafından, kök boyasıyla boyanmış kirmanla eğrilerek elde edilen kaliteli yün iplerle dokunmuş olması, tamamen doğal malzeme ve el emeği ile yapılmaktadır(www.tpe.gov.tr: 2015).

Bayat'taki bu kilim geleneği geleneksel çerçeveden piyasa ekonomisine aktarılamamış, bazı evlerde genç kızların çeyizlik ihtiyacını karşılamak için üretilmiştir. 1987 yılında Bayat ilçe olduğunda, Bayat'ın ilk Kaymakamı Orhan ÖZTÜRK'ün gayretleriyle. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı aracılığı ile ilçe merkezi ve köylerde kilimcilik kursları açılarak kilimcilik, seri üretim bağlamında canlanmaya başlamıştır. Daha sonraki yıllarda diğer Kaymakamlarımızın destekleriyle, kilimcilik gelişmiş, Afyon İl Özel İdaresi'nin destekleriyle Afyon-Ankara Asfaltının kenarına (Bugünkü yeri) Bayat Kilim Atölyesi inşa edilmiştir. Bugün Bayat'ta kilimin tek üreticisi ve satıcısı Bayat Kaymakamlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfıdır(www.bayat.bel.tr).

Belediyenin yardımıyla bayat kilimleri değişik üreticilerce üretiminin ve tanıtımın yapılmasıyla birlikte yöre halkının turizm açısından faydalı bir faaliyet olması sağlanabilmektedir.

4.6.5.Adana Kebabı

Adana kebabı değişik yöreler tarafından yapılıyor da olsa Adana'ya özgü bir tattır ve coğrafi işaret olarak kabul edilen bir değerdir. Turizm açısından değerlendirildiğinde ise gastronomi turizmi adı altında bilinmektedir.

Kebap, sözcük kökeni olarak Arapça'dan gelmektedir. Köz, ateş ve et kelimelerinin birleşmesiyle ortaya çıkmıştır. Adana kebabı, Adana'ya özgü, "zırh" adı verilen, satıra benzer bir bıçak ile elde kıyılan parça etten yapılan bir kebab çeşidi

Adana kebabını diğer kebablardan ayıran özellik, kebabın üretiminde kullanılan etin, doğal ortamda ve kendine has bir flora'ya sahip bölge yaylalarında yetiştirilmiş koyunlardan elde edilmiş olmasıdır.

Yapılış yöntemi ve tadıyla Adana Kebabı'nın atası sayılabilecek bir kebab türü 16. yüzyılda Urfa'nın Birecik ilçesinde yapılıyordu. Fırat kıyısındaki Birecik'e o zamanlar Halep'ten tersane ustaları gelirdi. Birecikli, bu tersane ustalarının yanlarında getirdiği Halepli aşçıları izleyerek bugün

Çukurova'da yediğimiz kebabın bir benzerinin yapımını öğrendiler. Osmanlı İmparatorluğu'nun son demlerinde Birecik, ticaret merkezleri -deniz kıyısında ilçeleri olan- Adana'ya kayınca önemini yitirdi. Adana'ya taşınan Birecikliilerin getirdiği kebab gelenekleri, kentteki Nusayrilerin kebab usulleriyle birleşince ortaya Adana-Birecik usulü bireşimi özgün bir kebab kültürü çıktı. Bu, her bir unsuru Adana Kebabı'nın lezzetinin oluşmasına katkı sağlayan karmaşık bir kültür oluşumundan ortaya çıkmıştır.

Adana kebabının yayılış hikâyesi ise: Adana'da her Pazar sabahı, saat beşten itibaren başka yerde bir benzerine rastlayamayacağınız bir çarşı kurulur. Bu çarşının adı kazancılar çarşısıdır. Çiğerciler veya Kebabçılar Çarşısı olarak bilinen bu etkinliğe katılanlar arasında, sıradan bir insandan, bir kent yöneticisine, ufak bir çocuktan, yaşlı bir hanımefendiye kadar yayılan çeşitlilikte insanlar bulunur. İşte Adana Kebabı denilen namı dünyaya yayılmış o kebab ilk kez bu çarşıda yapılmış.

Bu çarşıda bulunan kebabçılar gelen misafirlerin büyük ilgi odağı olmuş ve dünya çapında bilinen bir tat olmuştur. Adanalı ustaların değişik şehirlere giderek orda kebab dükkânları açmasıyla da kebab Adana usulü olarak her yerde tanınmıştır.

Diğer ülkelerin sahiplenilmemesi için Adana Ticaret Odası başvurusu sonucu 2003 yılınca tescilli Adana'ya ait bir yöresel ürün olmuştur.

4.6.6.Gaziantep Antep Baklavası

Gaziantep Antep baklavası yöreye özgün malzemelerle yapılan bir tatlıdır ve coğrafi işaret olarak kabul edilen bir değerdir. Turizmde ise gastronomi turizmi adıyla anılan turist çekici faaliyet olarak görülmektedir.

Antep Baklavası geleneksel Türk mutfağına ait bir tatlı türüdür. Gaziantep'te babadan oğla, ustadan çırağa öğretilen ve üretim şekli olarak ev yapımından farklıdır.

Baklava kelimesinin kökeni belirsizdir, Türkçe kökenli bir kelime olarak ele alınmıştır. Buell "baklava" isminin Moğolca 'bağlamak, sarmak' anlamına gelen bayla sözcüğünün üstüne Türkçe fiil eki -v getirilerek ortaya çıktığını tahmin etmektedir.

Baklavanın Tarihi Asurlara kadar uzanmakta fakat bu tatlı, iki hamur arasına kuru meyvelerin serpiştirilip, fırında pişirilmesiyle yapılan bir tattır .Bu baklava Dünyanın çeşitli ulusları tarafından çok sevildi ve değişik şekillerde yapıldı. Başka Bir Kaynakta; Baklavayı ilk yapanların Süryani oldukları ancak Süryanilerin bunu Türklerden mi öğrendikleri yoksa kendilerine ait bir yemek mi olduğu belli değildir. Birçok tarihçiye göre iki yufka arasına malzeme koyup, ateşte kızartılan yemekler (börekler) Türk yemekleridir.

Baklava, Türk mutfağının en meşhur ve en beğenilen tatlılarından biridir. Özellikle çok ünlü olan Gaziantep baklavası, kırk kat yufka ile yapılır(wowturkey.com,2015). Ürün çok ince hamur katmanları arasına fıstık ve kaymak konularak yapılır.

Baklavanın içine kullanılan Antep fıstığı, Ağustos ayının ilk haftasında daha yeni yeni olgunlaşan ve halk arasında “firik veya boz-iç” diye tabir edilen, 1 kilosunda 110-170 gr fıstık içi veren, koyu yeşil renkli, aroması yoğun, Antep fıstığından oluşur. Antep baklavası, imalat tarzı ve kullanılan Antep fıstığı ile ülke genelindeki ünü ile Gaziantep vilayeti ile özdeşleşmiştir. Antep baklavasında kullanılan Antep fıstığı Gaziantep yöresine özel bir üründür.

Yöresel ürünlerin kullanımıyla imalat edilen Antep baklavası çeşitli firmaların kurulmasıyla tüm dünyada tanınan yöresel bir lezzet haline gelmiştir.

4.6.7.Zonguldak Devrek Bastonu

Devrek bastonu Zonguldak iline özgü el işlemeciliği yapılan bir yöresel değerdir. Turizm açısından değerlendirildiğinde sanatsal ve kültürel turizm altında anılmaktadır.

Zonguldak Devrek bastonunu diğer bastonlardan ayrılan en önemli unsur yerel üretim teknikleri ve kültürel birikim yansıtan motiflerle işlenmesi ve genellikle bölgede yetişen kızılıçık ağaçlarından yapılmasıdır.

Devrek tarihi: Devrek'in eski adı “Hamidiye'dir.” 1885 Merkez Kaza olmuştur. Yörede yaşayan en eski topluluk Etilerlerdir. Sırasıyla Pontus İmparatorluğu, Roma ve Bizans İmparatorluğunun egemenliğine giren Devrek 1079 Anadolu Selçuklularının elinden geçmiş, 1348 yılında Orhan Bey tarafından Osmanlı topraklarına katılmıştır. Kimilerine göre Bölgenin Coğrafi

yapısı koyun şeklini andırdığı için bu bölgeye ağzı yayık koyun anlamına gelen Devrek denilmiştir. Kimilerine göre de Bölge adının develerin yüklerini boşalttıkları yer anlamına gelen “Deverek” sözcüğünde almıştır. Devrek’te bastonculuk tarihine geldiğimizde ise, bastonculuk ilkel bir yün ve pamuk eğirme aleti olan çıkırıkla başlamıştır. Manda boynuzundan yapılan iki tarafı siyah, ortası beyaz, çubuk şeklinde kemik ağızlık ve kızılıcak ağacı özünden üç parçalı ve eklemeleri gümüş veya altın bilezikli olan ağızlıkları yapımı da bastonculuğu da geçiş ürünleri olmuştur.

Hicri 1310(1892) tarihli Kastamonu Salnamesinde Hamidiye kazasında (Devrek) “ceviz ağacından sandık, masa, konsol, sigara ağızlığı ve baston gibi şeyler şayan-ı memnuniyet bir surette olup” Demesi Devrek’te 1892 yılında baston yapıldığını kanıtlamaktadır.

Devrek bastonun tanıtımı ilk olarak 1936 yılında İzmir enternasyonal Fuarında Devrek Bastonunu yurt çapında tanıtmak için çaba gösterilmiştir. Daha sonralarında ekonomik nedenlerle kaybolmak üzere olan baston 7 Temmuz 1984 tarihinde “Baston ve Güreş Festivali düzenlenirken yurt içi ve yurt dışında tanınır hale getirilmiş ardından tanıtımı daha da yaygınlaştırmak için 1989 yılında “Baston ve Kültür Festivaline” dönüştürülmüştür.

Devrek Bastonu festivaller hariç 1994 yılı içerisinde Kültür Bakanlığının desteğiyle Ankara ve Topkapı Sarayında düzenlenen sergilerde tanıtılmıştır. Birçok Üniversitede de Devrek Baston sanatı ile ilgili seminerler düzenlenmiştir. Yurt içi ve Yurtdışı Festival ve Fuarlara davet edilmiştir(www.devrek.gov.tr,2015).Bu festivaller ve davetler sonucu yöresel ürünün dünya çapında büyük bir tanıtımı olmuştur.

4.6.8.Edirne Kırkpınar Yağlı Güreşleri

Edirne dendiğinde akla gelen ilk şeylerden biride tarihi Kırkpınar güreşleridir. İlin en çok bilinen yöresel değerleri kavramı olarak gösterilmektedir. Turizm açısından spor, kültürel ve ekonomik turizm olarak bilinmektedir.

Başlangıcı Edirne’nin fetih tarihi olan 1361 yılı olarak kabul edilen tarihi Kırkpınar yağlı güreşleri yıllarca kuşaktan kuşağa aktarılarak günümüze büyük bir spor ve kültür etkinliği olmuştur.

Türklere özgü olan yağlı güreşlerin tarihi daha eskilere, doğudan batıya göç eden Türklerin Bizanslılarla karşılaşmasına dayanır.

Efsanelere göre Kırkpınar yağlı güreşleri Türklerin in 1361 yılında Trakya'ya geçişi ile başlamaktadır. 1354 yılında Orhan Gazi, büyük oğlu Süleyman Paşa'yı: -"Rum eli'ni alasin!..." diye karşı kıyıya yollar. Gecenin karanlığında gizlice hazırlanan sallarla askerler ve atlar karşı kıyıya çıkmışlardır.

Karşı kıyıya ilk çıkanlar, akıncıların öncü birlikleridir. Bunlar "KIRKLAR" namıyla anılan seçkin erlerdir. "KIRK" Türk-İslam tarihinde kutsal bir değeri olan Kırk Evliya'ya işaret bir sayıdır, bu nedenle Süleyman Paşa öncü birliklerini kırkar kişiden oluşturmuştur.

Kırklar bu günkü Gelibolu yarımadasın da karaya çıkarlar ve Domuz-Hisarı adıyla anılan Bizans kalesini ele geçirirler. Daha sonraları burayı peşlerinden gelen askerlere devrederek üç ayrı yöne dağılmışlardır. Görevleri Rum Eli'nin içlerine kadar ilerlemek ve gördüklerini Rum-eli Fütuhatı'nı başlatacak olan Süleyman Paşa'ya bildirmektir.

Mola verdikleri sırada eğlemek ve kaslarını gevşetmek için güreş tutan bu Koçyiğitler den iki kardeş birkaç konaklamadan beri güreşlerini bir türlü sonuçlandıramamışlardır. Bir gün mola verdikleri sırada tekrar güreşe tutuşan Kırklar dan bu iki kardeşin güreşlerini sonlandıramayacağını anlayan arkadaşları onları ayırmaya giderler ve ayırdıkların da iki kardeş oldukları yerde can verirler. Kırklar er meydanında can veren arkadaşları için çok üzülürler ve iki kardeşi orada bulunan ulu bir söğüt ağacının dibine gömüp yollarına devam etmişlerdir.

Kırklar görevleri sona erip geri dönerken er meydanında can veren arkadaşlarının mezarlarını ziyarete giderler. Mezarın başına vardıklarında gördüklerine çok şaşırılmışlardır, söğüt ağacının dibindeki mezardan billur sulu bir pınar fişkırmaktadır. Bu hayret veren olay dilden dile dolaşarak destanlaşmıştır.

Kırklar dan bu iki Koçyiğit'in anısına her sene orada güreşler düzenlenmeye başlanır ve "Kırkların Pınarı" olarak adlandırılan mezar başındaki bu pınar zamanla dilden dile dolaşarak "KIRKPINAR" halini alır

(kirkpinar.org,2015). I. Murat, Edirne'nin alınmasından sonra Edirne'de güreşçiler tekkesi kurmuş ve bundan böyle de her sene güreş yapılması bir gelenek haline gelmiştir.

Günümüze kadar devam eden Tarihi Kırkpınar Yağlı Güreşleri her sene haziran ayı sonu ile temmuz ayı başında Edirne'de düzenlenir. Pehlivanlar üç gün süresince er meydanında mücadele ederler. Güreşler esnasında Kırkpınar Festivali düzenlenir ve çeşitli etkinlikler gerçekleştirilir(tr.wikipedia.org/). Yapılan festivaller sayesinde il geleninde turizm açısından birçok ziyaretçi ağırlanmaktadır. Yapılan tanıtım çalışmalarıyla da dünyaca tanınan bir etkinlik haline gelmiştir.

4.6.9.Erzincan Bakır İşçiliği

Erzincan dendiğinde akla gelen ilk şeylerden biri bakır işlemleridir. İlin en çok bilinen yöresel ürünleri arasında gösterilmektedir. Turizm açısından değerlendirildiğinde sanatsal, kültürel ve ekonomik olarak turizm altında anılan bir turist çekici faaliyet olarak görülmektedir.

Dövme bakırcılık çok eski bir meslek olmasına rağmen, bakır işlemeciliğinin başlangıcı 1955-1960 yılları arasındadır. Bu yıllarda Erzincan da çeyiz eşyaları satan birkaç esnafın dükkan vitrinlerinde bakır hamam tası, sabunluk bulunmakta iken hamam taslarının iyi satıldığı görülünce bunların seri imalatına başlanmıştır. Daha sonraki yıllarda bakırcılığın cazip hale gelmesiyle turistik bakır süs eşyalarının üretimine başlanmıştır.

Çaydanlık, semaver, sürahi, vazo, tepsi, çay-kahve-zemzem takımları vs. süs kullanım eşyaları yapılmakta olup, bakırın boyanması ve işlenmesi ile yurt içi ve yurt dışına pazarlanması sağlanmıştır.

1955-1960 yılları arasında küçük atölyelerde işleme bakırcılığın başlaması ile Erzincan el sanatlarında cazibe merkezi olmuş ve 1970 li yıllarda bakırcılık altın çağını yaşamıştır.

Ticari yönden parlak dönemi 1980-1985 yılları arasındadır. Ancak bu dönemdeki fazla sürüm ve fazla kazanma hırsı bakır işlemeciliğinin sanat değerini en alt seviyeye indirmiştir. Önceleri "Tekli" kalemle işlenen bakır, daha sonra makinelerle işlenmeye başlanmıştır. Üretimin yüzde 10 u yurt

içinde, özellikle Ege ve Akdeniz Bölgeleri ne, yüzde 90 ı ise yurt dışında A.B.D., İtalya, Finlandiya, Japonya, Almanya, Fransa gibi ülkelere pazarlanıyordu.

Araştırmalara göre bugün Erzincan da faaliyet gösteren yaklaşık 8-10 mağazada işleme bakır ve turistik bakır eşya satılmaktadır. Bakır, Pirinç, Alüminyum ve Gümüş Plaka Kabartma Sanatı: Son yıllarda Erzincan da yapılan çalışmalarla rölyef sanatının el sanatları içinde önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. İl Kültür Müdürlüğü tarafından üç dönem, Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğüne bir dönem açılan kurslarla Erzincan da kabartma (rölyef) sanatında 150 kursiyer yetiştirilmiştir. Bu sanatta yetişen kursiyerler yapmış oldukları duvar tabloları ve ev süs eşyalarını Erzincan da ve Türkiye çapında pazarlama imkânları bulmuşlardır.

İşlenen bakır, pirinç, alüminyum ve gümüş plaka gibi hammadde yönünden herhangi bir sorun bulunmamaktadır. Gerekli malzemelerin (gümüş plaka hariç) fazla pahalı olmaması nedeniyle bu sanat genişleme imkânı bulmuş hatta okullarda iş eğitimi derslerinde yapılır hale gelmiştir(www.erkincan.edu.tr,2015).

Yapılan çalışmalarla birlikte bakır işçiliği unutulmaktan kurtulmaya başlamış ve tanıtımlarla birlikte yurt içi ve yurt dışında talepler görmeye başlamıştır.

4.6.10.Kütahya Çinisi

Çini denilince akla gelen ilk kentlerden birisi Kütahya'dır. Turizm açısından değerlendirildiğinde sanatsal, ekonomik ve kültürel turizm altında anılan bir turist çekici faaliyettir.

Çini içi ve dışı veya tek yüzü sırlı, sıratlı bovalarıyla dekore edilerek geleneksel motiflerle süslenişi seçili malzemeyle yapılmış olan, mimariye bağılı olarak gelişen bir sanat türüdür. Kütahya'nın sembolü haline gelen çinicilik, kökeni Frigler'e kadar uzanan seramik sanatı ile birlikte gelişmesini sürdürmüştür. Başlangıcı Selçuklu devrinden Germiyanogulları devrine geçiş tarihinden itibaren. Kütahya ve çevresindeki topraklarda çini ve seramik

yapımında kullanılan hammaddenin bolluğu, kentin adının çiniyle birlikte anılmasına neden olmaktadır.

14. yüzyılın sonlarına doğru kırmızı hamurlu malzeme ile ortaya çıkan ilk Kütahya çinilerinin karakteristik özelliği kobalt mavisi, manganez moru, firuze ve siyah renklerin kullanılmış olmasıdır.

Evliya Çelebi 1671 yılında Kütahya'da 34 adet çini atölyesi olduğunu belirtmiştir. 18. yüzyılın ikinci yarısında doğru renk, motif ve şekil bakımından Kütahya çinilerinin kalitesinde bir bozulma başlamış, bu kötü gidiş İkinci Dünya Savaşı sırasında çinilere duyulan ihtiyaca kadar devam etmiştir. Savaş sırasında ise Kütahya çiniciliği tekrar canlanmış ve bugüne kadar gelişimini sürdürmüştür. Kütahya çiniciliğinin bugüne kadar gelmesinin sebebi bu sanatın halk tarafından da benimsenmesidir. Türkiye'nin ve dünyanın ilk çini müzesi 5 Mart 1999 tarihinde Kütahya'da açılmıştır.

Çinilerin kalitesini arttırmak amacıyla endüstri meslek lisesi çinicilik bölümleri açılmıştır. Kütahya'da uzun yıllar belediyeye bağlı olarak faaliyet gösteren ve daha sonra özelleştirilerek çinicilere devredilen kısa adı Çinikop olan Çiniciler Kooperatifi ile Dumlupınar Üniversitesi (DPÜ) arasında çinici esnafının üreteceği mal ve çini çamurunun daha kaliteli olması için AR-GE ünitesinin çalıştırılması ve üretilen malların kalitesinin artırılması için bir anlaşma yapılmıştır. Diğer önemli bir gelişme olarak Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü tarafından başlatılan "Kütahya Çinisi Coğrafi Tescil İşareti" projesi, Türk Patent Enstitüsü tarafından kabul edilmiştir. Kütahya çinisini diğerlerinden ayıran özellikler teknik olarak Patent Enstitüsü'ne iletilmiş, 10 asra yaklaşan tarihiyle Kütahya'da çini sanatının ustalar tarafından nasıl icra edildiği, desenleri yönüyle ayrı bir özelliğe sahip olduğu, yapımındaki aşamalar ve pişirme yöntemleri bütün detaylarıyla belgelenmiştir (Küçükylmazlar, 2006:13-14).

Çalışmalar sonucu Kütahya çinisinin ihracatları her geçen yıl artmış ve böylece ülkeler geneline Kütahya çinisi büyük üne sahip olmuştur. Yapılan çalışmalar Kütahya çinisiyle birlikte ülkemize turizm bakımından oldukça önemli bir faaliyetin oluşmasını sağlamıştır.

4.6.11.Kayseri Soğanlı Bez Bebekleri

Kayserinin Kapadokya ilçesinde bulunan soğanlı köyünde yaşayan halkı tarafından el ile yapılan bir yöresel değerdir. Turizm bakımından değerlendirildiğinde kültürel turizm ve zanaatsal bakımdan anılan bir turist çekici faaliyet olarak görülmektedir.

Bölgesinin giriş kapısı olarak bilinen Soğanlı, köyün simgesi hâline gelen bez bebekleri ile de ünlüdür. Köylü kadınlarca yapılarak satılan ve Soğanlı bez bebekleri adı ile ün yapan bu bebekler, köyün en önemli gelir kaynaklarından biridir. Köyün kadınları ve genç kızları tarafından evlerde geleneksel biçimde otantik bez bebekler üretilir.

Renk renk ahenkli kumaşlarla yapılan şirin ve sempatik bez bebekler, tüm bölgeye hâkim olmuştur. Bölgenin geneline yayılan otantik bez bebekler, Soğanlı'nın önemli gelir kaynaklarından biri sayılır. Geleneksel olarak evlerde köy kadınları tarafından yapılan, tahta veya metal bir iskelet üzerine sarılan havlu ve renkli bezlerle çeşitli büyüklüklerde üretilirken en son olarak basit yüz makyajı ile tamamlanıp tezgâhlardaki yerlerini almıştır. Köyde birkaç ailenin başlattığı, zamanla turistlerin yoğun ilgi göstermesi üzerine Kayseri Valiliğinin de desteği ile köy halkı turizm amaçlı kooperatif kurmuş ve turizmden önemli gelir elde etmeye başlamıştır.

Yaşlı bir ninenin köyde torunu için ağaç parçası üzerine evdeki kumaşları sararak yaptığı bebek bir turistin ilgisini çeker ve onu satın alır. Bu olaydan sonra geleneksel motiflerle bezeli kumaşlar ve ağaç parçaları ile üretilen Soğanlı bebekleri giderek bir sektör hâline dönüşür. Yöreyi ziyaret eden turistler köyün belirli bir yerinde kurulan pazardan alışveriş yapılarak satın alınır (<http://megep.meb.gov.tr/> 2015).

Coğrafi işaret tescilini 2003 yılında aldıktan sonra yöresel ürün diğer illere de dağıtılarak gelir sağlanmaya başlanmış ve daha çok tanıtımı yapılmıştır.

4.6.12. Çanakkale El Halı

Çanakkale'nin birçok ilçe ve köyünde dokunan halılar bütün olarak bir yöre özelliği oluşturmaktadırlar. Turizm bakımından değerlendirildiğinde sanatsal ve kültürel turizm altında anılan bir turist çekici faaliyet olarak görülmektedir.

Halı sözü, geline verilen çeyiz veya mihir anlamına gelen “kalı”dan gelmektedir. Halıcılık sanatı 6.yüzyıldan itibaren Selçuklu Türkleri ile birlikte Orta Asya'dan batıya doğru yayılmıştır. Anadolu Selçukluları zamanında dokunmuş olan halılar gerek estetik gerekse teknik yapıları bakımından yörelere özgü karakteri de beraberinde taşıyarak devamlı gelişmeler göstermiş ve daha sonraki Türk Halı Sanatı'nın temellerini teşkil etmiştir.

Çanakkale halıcılığının tarihi, Orta Asya'dan, Kafkasya'dan gelen eski gelenek, örf ve adetleri sürdürerek dağ köylerinde yarı göçebe şekilde yaşayan Yörükler ile başlamıştır. Yöre halkı, halı ipini kendi koyunlarından elde eder ve çeşitli yöntemlerle kendileri boyarlar. Kırmızı, lacivert ve beyaz ana renklerdir. Bunun yanı sıra sarı, yeşil ve devetüyü de kullanılmaktadır.

Bölgede halıcılık Ayvacık, Ezine ve Bayramiç ilçelerinde yaygındır. Ayvacık'ta kendine özgü desenleri olan saf yün halı dokunmaktadır. Başlıca türleri Turnalı, Altıntabak, Elekli, Hanımeli, Karasulu, Çınar Yaprağı, Yörük ve Sarıbaş'tır.

Çanakkale halılarının Türk Halı Sanatı içinde tanınmasını sağlayan az sayıda temel motifler kullanılmıştır. Özellikle bir daire içinde işlenen sekiz kollu yıldızlar, tüm Çanakkale halılarında işlenmektedir. Çanakkale halılarını özgün kılan diğer bir unsur ise kenar bordürleridir. Çanakkale halıları tamamen geometrik desenlerden oluşmuştur. Sekizgenler, altıgenler, baklavalar, kırık-yatay çizgiler, kancalar, çengeller, üçgenler, yıldızlar deseni belirleyen unsurlardır (<http://www.trdemarka.com/2015>).

Çanakkale el halısının kalitesinin korunması amacıyla, 1996 yılında Sümerhalı Genel Müdürlüğü tarafından Türk Patent Enstitüsü nezdinde coğrafi işaret tescili yaptırılarak mahreç adı ve teknik özellikleri koruma altına alınmıştır.

Yapılan çalışmalar sonucunda belli başlı yöresel ürünlerin unutulmaması amacıyla gerek il yönetimi gerek eğitim kurumları gerekse özel sektör tarafından çalışmalar yürütülmüştür

4.7. Yöre Değerleri Üzerine Yapılan Politikaların Geliştirilmesi

Yapılan çalışmalar sonucunda yöresel değerlerin kaybolmaması, korunması ve geliştirilmesi amacıyla resmi olarak yapılan yasal düzenlemeleri geliştirmek için çalışmaların devam etmesi gerekmektedir.

Bu gelişmelerin sağlanması amacıyla bölgelerde bulunan resmi kurumlar, özel sektörle, yatırımcılar ve eğitim kurumlarının üzerine düşen bazı görevler vardır. Bu görevler ayrıca sıralandığında:

4.7.1.Yerel Yöneticilerin ve Yönetimin Görevleri

Bölgesel olarak yerel yöneticilerin kararları sonucunda her yöre aynı oranda gelişmesi düşünülmektedir. Bölgelere göre aynı oranda yapılan planlamalar bazı bölgelerde çok az gelişmelerin yaşanmasına neden olmaktadır.

Yerel Maliye Sistemi üzerinde yapılan bir araştırmaya göre: Eğitim, Kültür, Spor, Turizm ve Tanıtma hizmetleri toplam giderler içinde, % 1 ve daha az bir yer tutmaktadır. Yüzde 1'lik harcamaların dağılımı ise, bu hizmetlerin gerçekte festival, spor ve turizmden ibaret olduğunu göstermektedir. Belediyelerde bu kalemin eğitim, kitaplık, tiyatro, müze ve anıt gibi sanatsal-kültürel alanlarda oldukça düşük olduğu fark edilmektedir. Doğu ve Güneydoğu Anadolu belediyelerinde neredeyse hiç görünmemektedir (Çınar- Güler; 2004, 209).

Yapılan harcama planlamasında turizm amaçlı yöresel değerler üzerine daha fazla kaynak belirtilmesi yönetimin görevleri arasında olmalıdır. Tanıtım, geliştirme, eğitim vb. kavramlarda belli ölçüde bütçe olması turizm gelirlerinin fazlalaşmasını sağlayacaktır.

Ayrıca yerel yönetimler tarafından yapılan ve Avrupa Birliğince uygun bir yapılanma bulunmaktadır. Bu uygulamaların sağlanabilmesi için yerel yönetimin destek vermesi bölgenin turizm konusunda gelişmesin yardımcı olan bir faktördür. Bu Avrupa birliğince uygun olan birliğin adı “Bölgesel Kalkınma Ajansı”dır

Bölgesel kalkınma ajansı merkezi hükümetten bağımsız bir idari yapıda, sınırları çizilmiş bir bölgenin sosyo-ekonomik koşullarını geliştirme amacıyla kurulmuş ajanslardır (DPT, 2000, s. 193–194).

Merkezi hükümetlerin ayırım gözetmeyen yeniden dağıtım programlarının tersine, Bölgesel Kalkınma Ajans’ların politikaları bölgesel hedefli olduğu için daha seçici olmak durumundadır. Bu durumda Bölgesel Kalkınma Ajans’larının politikaları gelişme sağlayıcı özelliği nedeniyle önem taşır. Bölgesel Kalkınma Ajans’larının nerede kurulabileceğine dair bir prensip olmamakla birlikte, işlevsel olabilmeleri için belli değişkenlerin varlığı gereklidir. Bu değişkenler; nüfusun yeterli olması, girişim ve girişimcilik altyapısı, işgücünün becerikli olması, bölgesel gelişme stratejileri üzerinde fikir birliği sağlanması, gelişmeye elverişli sektörlerin belli bir bölgede varlığı, rekabete dayanan bir iş çevresinin olması, devlet desteğinin sağlanması ve altyapının geliştirilmesi şeklinde sıralanabilir.

Bölgelerde bulunan belediyelerin stratejik bir planlama yaparak kalem kalem bulunan bölümlerin görevlerinin bilinmesi sağlanmalıdır. Yörede bulunan tarihi ve sit alanlarının korunması amacıyla gerekli önlemlerin alınması için görevlendirmelerin olması gerekmektedir.

Yöresel değerler genellikle yerel düzeyde tanınmaktadır. Yöresel ürünlerin sadece birinin değil yöreye ait her değerın tanıtımı için değişik aktivite ve etkinliklerin düzenlenmesi sağlanmalıdır. Bu ürünlerin ulusal ve uluslararası tanıtımının sağlanması konusunda yerel yönetime düşen görevde büyüktür. Yerel yöneticilerin de yöresel ürünlerin bilinirliğinin artırılması için bu ürünlere misafirlerin daha kolay ulaşabilmesi amacıyla tanıtım faaliyetlerine önem vermesi gerekmektedir.

4.7.2.Özel Sektör ve Yatırımcılara Düşen Görevler

Bölgesel gelişmelerin olması amacıyla ortak vizyonların oluşturulması gerekmektedir. Bu vizyonlarda strateji, program ve projelerin üretilmesi için, kamu-özel-yerel ve sivil toplum kuruluşları arasında iş ve güç birliğine dayalı “proje ortaklığı”nın sağlanması gerekir.

Ortak vizyonun gerçekleşmesine yönelik proje örgütlenmelerinde, yerel-sivil örgütlenmeler ile kamu ve özel sektör arasında ilişki sistemi kurulması ve projeyi ilgilendiren kesimlerle iş birliği sağlanması görevleri arasındadır (www.kentselyenileme.org, 2015).

Özel sektörlerin birleşmesiyle kurulan oda-vakıf ve dernekler yardımıyla yöresel ve geleneksel ürünler hakkında fuarlar düzenlenebilmektedir. Özel sektörlerin ve yatırımcıların proje ortaklıkları kapsamında girişimcilik kursları açılarak devlet desteği sağlanarak yatırım konusunda yardımcı olunabilir.

Yerel yönetimin ve yönetimin desteğiyle kurulan bölgesel kalkınma ajansları özel sektör ve yatırımcıların girişimiyle birlikte kurulabilmesi mümkündür.

4.7.3. Üniversitelerin Görevleri

Yerel yönetim, özel sektör ve yatırımcıların dışında bölgede bulunan eğitim kurumları olarak üniversitelerinde çeşitli görevleri bulunmaktadır.

Bu görevlerin başında yöresel ürünlerin üniversitenin genelinde tanıtımının yapılması, ilgi duyanlara öğretilmesi ve unutulmaya yüz tutmuş sanatların yeniden canlandırılması ve gelecek nesillere aktarılması için çalışmaların yürütülmesi gerekmektedir.

Üniversitelerin buldukları bölgelerde yöresel olarak değerli olan her varlığa sahip çıkarak unutulmaması için ellerinden gelenleri yapmaları görevleri arasındadır. Üniversiteler tarafından yapılan veya derlenen yöresel değerlerin sergilenmesi ve kitlelere tanıtımı önemlidir.

Geleneksel ürünler hakkında bilgi toplamak amacıyla yörede bulunan ustalarla görüşmek ve bu ustalarla birlikte kurslar, seminerler ve konuşmalar düzenlenerek detaylı bilgiler edilmelidir. Toplanan yöresel değerlerin sergilenmesi amacıyla üniversite içi ve dışı kişilere sergilemek amacıyla müzelerin kurulması çok önemli bir faaliyettir.

Üniversitede bulunan eğitmenler ve yerel yöneticilerin yardımlarıyla birlikte yöresel değerler hakkında çeşitli sempozyumların yapılması bilgilendirme amacıyla önemlidir. Araştırma ve geliştirme amacıyla üniversiteler içinde kültür kulüplerinin kurulması ayrıca eğiticilerin ve öğrencilerin akademik çalışmalarında yöre ile ilgili bilgilerin bulunması bölgenin tanıtımı amacıyla oldukça önemli bir görev olmaktadır.

Belirtilen bu görevler sonucunda yapılan politikaların gelişmesine çok büyük katkı sağlayarak yöresel değerler üzerine turizmde gelişmelere yardımcı olacağı düşünülmektedir.

5.BÖLÜM

EDİRNE İLİ YÖRE DEĞERLERİ MERKEZLİ TURİZM POLİTİKALARI GELİŞTİRİLMESİ

5.1. Edirne'nin Tarihi

Çalışmanın bu bölümünde yöresel değerler bakımından zengin olan Edirne ili ele alınmaktadır. Edirne'nin tanıtımında ilk olarak günümüze kadar nasıl bir tarihi yapıya sahip olduğuna değinilecektir.

Tarihiyle zengin ilin kent ve çevresinde yapılan kazılar sonucunda yöredeki ilk yerleşimlerin Neolitik Çağ sonunda başladığını görülmektedir. Edirne'nin en eski halkı, Traklar soyundan Odrisler'in olduğu, Meriç ve Tunca ırmaklarının birleştiği bugünkü Edirne'nin bulunduğu yerde bir kent kurdukları bilinmektedir. Odrisler'den sonra Büyük İskender buraları Makedonya İmparatorluğu'nun uçsuz bucaksız sınırları içine katmıştır. Yöreye egemen olan Makedonyalılar Dönemi'nde kent, Odris yada Odrisia adının değişmesi sonucu, Orestia/Orestas olarak anılmaya başlanmıştır(www.csb.gov.tr,2 015).

II. Yüzyılda Roma İmparatoru Hadrianus (117-138) tarafından yeniden kurulmuşçasına imar edilen kent, onun adına izafeten şehre Hadrianopolis adı verilmiştir. İslâmi kaynaklarda ise Hadrianopolis, "Edrenos" ve Edrenabolu" olarak kaydedilmiştir. 586 yılında Avar Türkleri burayı kuşatmışlar ancak alamadan geri dönmüşlerdir. Bulgar Türkleri ise 914 yılında kenti ele geçirmeyi başarmışlardır. Daha sonra tekrar Bizans'a geçen, 1050 ve 1078 yıllarında Peçenek Türkleri tarafından ikinci kez kuşatılan bu kent 1361 yılında I.Murat tarafından fethedilmiş ve İstanbul'un alınışına kadar 88 yıl (1365-1453) boyunca Osmanlı Devleti'nin başkenti (payitaht) olmuştur. Orta Çağın kapanıp, Yeni bir Çağın başlamasına sebep olan, İstanbul'un Fethini gerçekleştiren, Fatih Sultan Mehmed'in (29 Mart 1432) doğduğu yer Edirne olmuştur(www.tmo.gov.tr, 2015).

İstanbul'un Fethi hazırlıkları ve planları Edirne sarayında yapılmıştır. Cem Sultan, Talat Paşa, Şeyh Bedrettin ve daha birçok büyük devlet adamları burada doğmuştur. Edirne 17 YY.' da İstanbul, Londra, Paris ve Roma'dan sonra Avrupa'nın en büyük Beşinci şehri haline gelmiştir.

Edirne, 1453'te İstanbul'un başkent olmasından sonra da önemini kısmen yitirse de, padişahların gözde yerlerinden biri ve canlı bir ticari ve idari merkez olarak kalmıştır. Edirne, Osmanlı İmparatorluğu döneminde "Paşa Sancağı" adıyla Rumeli Beylerbeyine bağlı bir vilayettir. Edirne, imparatorluğun üniversite şehri olarak tanınmaktaydı. XVII. Yüzyılda dünyanın en büyük birkaç şehriden biri haline gelen kent, XVIII. Yüzyılda gerileme dönemine girmiştir (www.tmo.gov.tr,2015).

18. yy.da yangınlar ve depremle sarsılan kentin gelişimine engel olan darbeyi, bir zamanlar avantaj teşkil eden Balkanlara açılan kapı olma niteliğini Osmanlı İmparatorluğu'nun gerilemeye başlamasıyla dezavantaj olmasına neden olmuştur. Yabancı işgalini ilk olarak 1828-29 yılındaki Osmanlı-Rus harbinde yaşayan şehir, 93 harbi'nde (1877-1878) tekrar Ruslar, Balkan Harbi'nde (1912-1913) ise Bulgarlar tarafından işgal edilmiştir. Birinci Balkan harbinden sonra kabul edilen barış anlaşmasıyla Bulgaristan'a geçen kent, daha anlaşmanın mürekkebi kurumadan patlak veren İkinci Balkan savaşından sonra tekrar Türk toprakları olmuştur (www.csb.gov.tr, 2015).

I.Dünya Savaşı'ndan Osmanlı Devleti'nin yenilgiyle çıkmasının ardından Edirne, Temmuz 1920'de Yunan işgaline uğramıştır. Kurtuluş Savaşı'nın başarıyla sonuçlanmasıyla birlikte 25 Kasım 1922'de nihai olarak Türk egemenliğine girmiş ve Lozan Anlaşması'yla Yunanistan'dan savaş tazminatı olarak alınan Karaağaç'ın 15 Eylül 1923'te Türkiye'ye katılmasıyla ilin sınırı bugünkü halini almıştır (www.csb.gov.tr, 2015).

5.2.Edirne'nin Turizm Bakımından Önemi

Edirne her zaman kültür olaylarının yoğun yaşandığı bir kent olmakta ve mimari yenilikler bu kentin yapılarıyla gelmiş; hat ve süsleme sanatının en güzel örnekleri burada verilmiştir. Edirne, Anadolu'yu Avrupa'ya birleştiren

bir konumda olması nedeniyle zengin bir kültüre de sahiptir. Edirne'nin turizm üzerindeki önemini ele almak için tüm tarihini, ekonomisini, mimarisini, gastronomisini, coğrafisini ve beşeri özelliklerini ayrı ayrı sınıflandırdığımızda ise:

5.2.1.Tarihsel -Kültürel ve Mitolojik Açıdan Önemi

Edirne'nin tarihsel yapısı birçok kişi tarafından yıllarca anlatılmıştır. Bu eserlerin en önemlisi evliya çelebinin seyahatnamesidir. Evliya Çelebi 1663 yılında, sadrazamlık görevinden alınan Melek Ahmet Paşa ile ilk kez gittiği Rumeli seyahatinin dönüşünde, Sofya'dan sonra büyük ve güzel şehir diye hitap ettiği Edirne şehrine uğramıştır. Evliya Çelebi, köklü tarihi geçmişi olan bu şehrin tarihsel gelişiminin Hz Süleyman peygamber zamanına kadar uzandığını belirtmektedir. Aynı zamanda Hz İsa döneminde "Edrone" adlı kralın bölgede bir kale yatırıp kendi adını bu kaleye verdiğinden bahsetmektedir. Evliya Çelebi devam eden süreçte Edirne'nin sırasıyla Bulgarların, Sırpların ve Hersek Krallığı'nın eline geçtiğini belirtmiştir (www.marmaracografya.com).

Edirne kimliğini asıl Osmanlı döneminde bulmuş ve imparatorluğun ikinci kenti olma unvanını taşımıştır. Edirne, camileri, çarşıları, köprüleri, tarihi evleriyle ve özellikle de Muhteşem Selimiye ile ülkemize gelenleri ilk karşılayan ve bir sınır kenti olma özelliğini en iyi yansıtan kenttir. Taşınmaz kültür varlıkları listesinde 33 askeri yapı, 313 dinsel ve kültürel yapı, 42 idari yapı, 327 sivil mimari örneği; sit alanları listesinde ise 86 arkeolojik, 1 kentsel, 1 tarihi, 17 doğal mekan yer almaktadır. İl genelinde Osmanlı Türk kültürünü yansıtan 612 tarihi eser vardır. Bu eserlerden bir bölümü sağlamlılığını korumakta olup halen kullanılmaktadır. (www.tmo.gov.tr,2015). Ayrıca günümüze kadar gelmiş mitolojik hikâyeler bulunmaktadır bu hikâyelerden bahsederek:

Kırkpınar Efsanesi

Rumeli'ye geçen kırk akıncı Edirne yakınlarında Ahır Köy çayırığında güreşe tutuşur. Bunlardan ikisi güreşi gece yarısına kadar sürdürür. Bir türlü

yenişemeyip son nefeslerini verirler. Arkadaşları onların mezarlarını hazırlayıp yan yana gömerler. Daha sonra sefer dönüşünde bu iki yiğidin mezarların yerlerinde gür bir pınarın aktığını görürler. Yöreye ilk ayak basan kırk yiğidin anısına buraya Kırkpınar adı verilir. Ayrıca kırk sayısının kültürümüzde kutsal bir yeri vardır. Diğer bir varyanta göre 1346 yılında Orhan Gazi'nin Rumeli'yi ele geçirmek için düzenlediği seferler sırasında, büyük oğlu Süleyman Paşa 40 askerle Bizanslılar'a ait Domuzhisar'ın üzerine yürür. Baskınla burasını ele geçirilmiştir.

Öteki hisarların da ele geçirilmesinden sonra, 40 kişilik öncü birlik geri dönerler ve şimdi Yunanistan'ın topraklarında kalan Samona'da mola verirler. 40 cengaver burada güreşe tutuşurlar. Saatlerce süren güreşlerde, adlarının Ali ile Selim olduğu rivayet edilen iki kardeşin bir türlü yenişemedikleri görülür. Daha sonra bir Hıdrellez gününde, Edirne yakınlarındaki Ahıköy çayırında aynı çift yeniden güreşe tutuşurlar. Bütün bir gün güreşmelerine rağmen yine yenişemeyen kardeş pehlivanlar, gece boyunca da mum ve fener ışığında mücadelelerini sürdürmeye devam ederler. Ancak solukları kesilerek oldukları yerde can verirler. Arkadaşları onları aynı yerdeki bir incir ağacının altına gömerek oradan ayrılırlar.

Yıllar sonra ise aynı yere gittiklerinde iki pehlivanın mezarlarının bulunduğu yerde gür bir pınar görürler. Bundan sonra halk orada yatanların anısına o yöreye, “Kırkpınar” adını verirler. I. Murat, Edirne'nin alınmasından sonra Edirne'de güreşçiler tekkesi kurmuş ve bundan böyle de her sene güreş yapılması bir gelenek haline gelmiştir. Bir başka iddiaya göre ise Kırkpınar Güreşleri'nin tarihçesi çok daha öncesine dayanır. M. Atıf Kahraman'ın aktardığına göre Sarı Saltuk Bizans'ın ve Bulgarların içinde bulunduğu karmaşadan yararlanarak 1261'de Edirne'yi Bulgarlardan aldı. Sarı Saltuk 40 yıl Edirne'de kaldıktan sonra Dobruca'ya gitmek zorunda kaldı ve burada vefat etti. Bunun üzerine Bizans hükümdarı Andronikos, oğlunu Edirne'ye vali yapmıştır. (<http://www.cerezforum.net>).

Göl Baba Efsanesi

Bir diğerk hikayede yaşlı bir adam, bir köye gelir kapı kapı dolaşarak bir parça ekmek ister; ama kimse yardımcı olmaz. Fakat bir eve geldiğinde kadın, ona "Benim de ekmeğim yok Çocuklar da sürekli ekmek istiyorlar, ama onları oyalamak için fırına tezek koydum" der Yaşlı adam da "Biraz verirsen çok makbule geçer" der Kadın şaşırarak "Fakat onlar tezek Nasıl olur?" der. Yaşlı adam "Git, getir" der Kadın, gider ve fırını açar bir de ne görsün ki tezекlerin yerinde ekmek vardır.

Ekmeği alır ve yaşlı adama götürüp verir. Yaşlı adam, kadına; "Çocuklarını al ve benimle gel, ama sakın arkana bakma!" der. Kadın, yaşlı adamla gider; ama dayanamayıp arkasını döner bakar ve baktığı anda da kadın taşa dönüşür ve köy yok olur. Bugün o köyün yerinde olan göle Göl Baba denmiştir (<http://www.cerezforum.net>).

Bu hikâyeler gibi tarihi yapıya sahip il'de daha birçok mitolojik hikâyeler anlatılmaktadır. Bir diğerk hikâye'de Meriç nehri hikâyesidir. Meriç Nehri'ne ait efsane de ORPHEUS ile EURYDIKE'e arasındaki aşkı anlatır.

“Orpheus, Yunan Mitolojisinin pek ünlü bir şairdir. Babası Trakya Kralı Oiağros, annesi İbe Dokuz Sanat perilerinden (müz'lerden) şiirin, destanların temsilcisi Kalliope imiş. Ölümlüler içinde onun üstüne lir çalabilecek kimse çıkmamış. Hatta Orpheus'a lir'i Apollon hediye etmiş.

Orpheus, lir'ini eline alıp da, çalmaya başladımı, dağlar, taşlar, ağaçlar yer yerinden kalkar, onun çevresinde toplanır, bütün canlılar; kurdu, kuzusu, ehlişi, vahşisi; inlerinden çıkıp gelirler, içleri en güzel duygularla dolu halde, onu dinlerlermiş.

Orpheus, gece yarısı kalkar, civarın en yüksek yerine çıkar, başlanmış lir'ini çalmaya, o zaman, ustası Alpollon, çırağının o büyülü çalışına tutulur, onu bir an önce görmeye, yakından dinlemeye koşarmış; Apollon, güneşi temsil eden Tanrı olduğu için, güneş olup kocaman ve uykulu gözlerle kıpkırmızı doğarmış.

Orpheus bir yerde durmaz, çaldıklarına kendisine de kapılır, dağlarda, bayırlarda, ormanlarda gezermiş.

Bir gün ormana girmiş. Serin bir kaynaktan su içmiş, yüzünü gözünü yıkamış, serinlemiş. Sonra dibinden o suyun çıktığı kayanın üstüne oturmuş, almış gene lir'ini eline, başlamış çalmaya...

Az önce suyundan içtiği kaynağın su perilerinden Eurydike de çimenlere yüzü koyun uzanıp, dirsekleri yerde, çenesini ellerine dayamış Orpheus'u dinliyormuş. Orpheus coşkunuyla kendisinden başka hiçbir şeyin farkında olmayarak durmadan çalışıyormuş. Çok sonra çevresinde toplanıp dinleyenlerin arasında Eurydike'yi görmüş. Eurydike iki gözü Orpheus'ta öylece duruyormuş. O zaman orada toplanan dağlar, taşlar, bütün canlılar Orpheus'un duraklamasının sebebini anlamışlar; aşka olan sonsuz saygılarıyla birer birer oradan uzaklaşmışlar.

İşte o andan itibaren Orpheus yalnız Eurydike için çalmaya başlamış. Fakat Orpheus ilk defa o gün dağlara çıkıp Apollo'nu selamlamayı unutmuş ve Orpheus'un lir'inin sesiyle doğmaya alışmış olan güneş ilk defa o gün gecikmiş. Eskiden tüyleri kar gibi beyaz ve lekesiz olan, sırf gevezeliği yüzünden Apollon tarafından cezalandırılıp karartılarak bugünkü haline döndürülen karben, o sabah çatlak sesiyle: "Orpheus Tanrılar ihmal edilmekten hoşlanmazlar ve asla ortak kabul etmezler, dikkatli ol!" diye ötmüş.

Ama Orpheus mesut ve memnun, Eurydike'sinden başka hiçbir şeyin farkında değilmiş. O zaman başı Eurydike'nin dizlerinde gözleri gözlerin de Orpheus'un şöyle konuştuğunu duymuşlar: "Eurydike'm; dünyayı kucaklamak için açık duran kollarımı kavuşturmaya korkmuyorum artık. Çünkü onların arasında sen varsın. Ne için, kimin için söylediğini bilmediğim şiirlerimi, türkülerimi yalnız senin için söylemenin güzel ve büyük heyecanı içindeyim sensiz bir saniye duramam artık ben".

Eurydike ile Orpheus'un tanışmaları ve evlenmeye karar vermeleri bir olmuş. Heyhat hangi saadet devamlıdır ki; sen Apollon: Parnas dağında ki koca pyton yılanını oklarıyla vurup öldürdüğü halde, çırağına, ancak sana layık şarkıları terennüm eden Orpheus'a bu mutluluğu çok gördün. Trakya'nın kendisi çok ufak fakat zehiri o nispette korkunç engerek yılanını görüp Eurydike'nin ayağını sokmasına mani olamadım.

O heyecan içinde kalkıp gidecekleri sırada otların arasından bir engerek yılanı çıkıp bütün zehirlerini Eurydike'nin ayağına akıtmıştır. Eurydike ölmüştür.

Orpheus, bulmasıyla kaybetmesi bir olan saadeti Eurydike için bir kere daha çalmaya, söylemeye başlamış. Gezmediği, dolaşmadığı yer kalmamış. O kadar acıklı söylüyormuş ki, en sonunda öbür dünyanın tanrısı Hadesle karısı merhametsiz Tanrıça Persephone bile ona acımışlar ve yer altı dünyasına girerek Eurydike'yi görebilmesi için Orpheus'a izin vermişler. Orpheus'un lir'inin büyüdü namelerinden merhamete gelen Persephone daha da yumuşayarak Orpheus'un Eurydike'yi yeryüzüne götürmesine müsaade etmiş. Yalnız öbür dünyanın kanunları gereğince yeryüzüne çıkıncaya kadar arkasını dönüp Eurydike'ye bakmamasını tembih etmişler. Orpheus önde Eurydike arkada, yer altı dünyasından yeryüzü dünyasına çıkmaya başlamışlar. Ama aşkın kanunları bütün öbür kanunlardan baskın çıkmış; Orpheus dayanamamış, yeryüzüne çıkmaya kalmadan dönmüş, Eurydike'sine bakmış, Bakmasıylada Eurydike'yi ebediyen kaybetmesi bir olmuş; Persephone, tembih edileni yapmadığı için Eurydike'yi yer altı dünyasına geri almış.

Ondan sonrada Orpheus üzüntüler için de döndüğü yeryüzü dünyasından elini eteğini çekmiş. Yine çalıyormuş, yine söylüyormuş, yine hep dolaşıyormuş, ama her şeyine de bir üzün varmış. Aynı zamanda çok güzel olan Orpheus'a tutkun Trakyalı kadınlar: "Eurydike ölmüşse biz varız. Orpheus'un gözleri artık bizleri hiç görmez oldu..." diyorlarmış.

En sonunda o hale gelmişler ki o kadınlar, bir gün gene hüznü müzikisini dinledikleri bir sırada vurdumduymazlığa kızıp Orpheus'a saldırmışlar ve onu parça parça etmişler, koparılmış başını ve lir'ini Meriç nehrine atmışlar. Orpheus'un kesik başı ile lir'i son türkülerini söyleye söyleye Meriç nehriyle birlikte akıp Enez de Ege denizine dökülmüş.

Orpheus'un ölümüne su perileri, dağ perileri, orman perileri hatta Trakyalı kadınlar o kadar ağlamışlar ki gözyaşları toplanıp seller, dereler halinde Meriç nehrine akmış ve Meriç ilk defa o gün taşmış” (ipsala.bel.tr).

Anlatılan olayların çoğu belki gerçek beklide gerçek dışıdır ama geçmişten bu güne herkes tarafından anlatılan mitolojik hikâyelerin ortaya çıkmasına en büyük neden olmuştur.

5.2.2.Ekonomik Açıdan Önemi

Bölgede bulunan Trakya Üniversitesi il geneline ekonomik açıdan en büyük katkıyı sağlayan faktör olmuştur. Trakya Üniversitesi 41 Sayılı Kararname ile 20 Temmuz 1982 tarihinde kurulmuştur. İlk başlarda ‘Bölge Üniversitesi’ halinde olan Trakya Üniversitesi, aktarılan birimlerden sonra; 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Edirne merkez ve 4 ilçeyi kapsayan yedi yerleşkede, 10 Fakülte, 4 Enstitü, 4 Yüksekokul, 1 Konservatuar, 9 Meslek Yüksekokulu, 20 Araştırma ve Uygulama Merkezi ile 1 Anaokulunda eğitim-öğretim faaliyetlerini yürüterek ‘İl Üniversitesi’ne dönüşmüştür.

Edirne bulunan öğrencilerin bir kısmının tek başına, bir kısım öğrencinin ise aileleri ile birlikte ikamet etmesi; konut, ulaşım, altyapı, yiyecek, alışveriş, eğlence dinlenme ve sosyo-kültürel faaliyetleri içeren pek çok sektörün Edirne’de gelişmesine neden olmaktadır. Edirne eğitim nedeniyle üniversite kenti görünümüne bürünmüştür. Üniversitenin Edirne’de büyük ve önemli bir kurum olarak varlığını hissettirdiği görülmektedir (Boyacıoğlu ve Oğuzhan, 2013).

Edirne, sağlık hizmetlerinin gelişiminde önemli bir yere sahiptir. Sultan II. Beyazıt döneminde Edirne’de tıp medresesi, darüşşifa da yer alan 1486 yılında açılmış ve günümüzde müze olarak kullanılan Beyazıt Külliyesi en önemli hastanelerdendir. Edirne’de Trakya Üniversitesine bağlı tıp fakültesi hastanesinin bulunması ve Trakya bölgesindeki insanlara da hizmet veriyor olması Edirne’deki kişi başı hastane yatağı sayısı ve kişi başı hastaneye müracaat sayısının yüksek olmasında en önemli etkidir. Sağlık hizmetlerinin ekonomik kalkınmaya olumlu katkıları vardır (www.sosbilko.net/).

Ayrıca Edirne’nin ekonomik açıdan bir diğer önemi ise günümüze kadar devam eden Tarihi Kırkpınar Yağlı Güreşleridir. Başlangıcı Edirne’nin fetih tarihi olan 1361 yılı olarak kabul edilen Tarihi Kırkpınar Yağlı Güreşleri yüzyıllarca kuşaktan kuşağa aktarılarak günümüze ulaşan büyük bir spor ve kültür etkinliğidir. Her sene haziran ayı sonu ila temmuz ayı başında Edirne’de düzenlenen festivalde pehlivanlar üç gün süresince er meydanında mücadele

ederler. Güreşler esnasında Kırkpınar Festivali düzenlenir ve çeşitli etkinlikler gerçekleştirilir (tr.wikipedia.org/).

Bir diğer ekonomik açıdan önemli festivalde Kakava - Hıdrellez Festivalidir. Her yıl mayıs ayında düzenlenen Türk dünyasında önemli günlerden sayılan ve Hızır ve İlyas peygamberlerin bir gül ağacının dibinde buluştukları inancı sebebiyle kutlanmakta olan bir etkinliktir.

Şenlikler her iki gün de baharı karşılamaya yönelik iki özel ritüelle başlar. Bereketin artması, güzelliklerin paylaşılması arzusunu simgeleyen Kakava Ateşi'nin yakılması ve pilav ikramı 5 Mayıs'ta, Sarayıcı'nda yapılır. Arınma ve doğanın uyanışını selamlama amaçlı "Bahara Giriş" ritüeli ise 6 Mayıs sabahı saat 06.00'da, Tunca Nehri kıyısında gerçekleşir. Etkinliklere Türkiye'deki tüm roman derneklerinin temsilcilerinin yanı sıra, yerel ve yabancı fotoğraf sanatçıları ve son yıllardaki verilen rakamlara göre yaklaşık 10 bine yakın izleyici katılmıştır. Kakava Şenliklerine dünya-ulusal basın tarafından da yakından takip edilmektedir (www.edirne.bel.tr).

Yapılan festivaller sayesinde il geleninde turizm açısından birçok ziyaretçi ağırlanmakta ve ziyaretçiler sayesinde çeşitli ekonomik katkılar sağlanmaktadır.

Edirne'nin bir diğer ekonomik etki ise sınır kapılarıdır. Yunanistan ve Bulgaristan için bulunan sınır kapıları her yıl milyonlarca kişinin geçiş yapmam amacıyla Edirne'ye gelmesi sınırı geçene kadar çeşitli harcamalar yapması ekonomik açıdan büyük etki sağlamaktadır.

5.2.3.Sanatsal- Mimari ve Zanaatsal Açıdan Önemi

Şehrin tarih eser bakımından en görkemlisi klasik Osmanlı mimarisinin doruk noktası sayılan ve Mimar Sinan'ın 'ustalık eserim' dediği Selimiye Camii'dir (1575). Edirne'nin simgesi olan yapı, kentin merkezinde yer almaktadır. Kesme taştan yapılan ve 2 bin 475 metrekairelik alanı kaplayan cami, 43,28 metre yüksekliği ve 31,3 metre çapındaki kubbesiyle dikkat çekmektedir. Bunun dışında 300 metre uzunluğu olan Ali Paşa Kapalı Çarşısı Hersekli Semiz Ali Paşa'nın 1560'ta Mimar Sinan'a yaptırdığı çarşı, Kanuni Sultan Süleyman'ın Babaeski'de yaptırdığı caminin vakfidir. İstanbul'daki

Kapalı Çarşı'ya benzeyen ve 300 metre uzunluğunda olan çarşı, 1948'de onarılmış, 1992'de bir yangın geçirmiş ve Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından 1997'de onarımı tamamlanarak eski sahiplerine kiralanmıştır (www.nestle.com.tr).

Bir diğer yapıda Eski Camii (1414)'dir. Edirne'de Osmanlılardan günümüze ulaşmış en eski anıtsal yapıdır. Mimar Konyalı Hacı Alaaddin tarafından yapılan cami, cüsseli camilerin en önemlisi olmaktadır. Yapımına 1403'te Sultan I. Süleyman döneminde başlanmış, 1414'te Çelebi Sultan Mehmet zamanında tamamlanmıştır ve Üç Şerefeli Cami (1447)'de klasik dönem öncesi Osmanlı mimarisinin anıtları olarak kent merkezini süslemektedir. Şehirde görülebilecek diğer tarihi camiler Muradiye Camii (1426), Ayşekadın Camii, Darülhadis Camii, Defterdar Camii, Hıdır Ağa Camii, Gazimihal Camii ve Şahmelek Camii'dir.

Edirne kentinin biraz dışında yer alan İkinci Beyazıt Kulliyesi (1488) mimarisiyle olduğu kadar zihin özürülülerin tedavi edildiği, günümüzde Sağlık Müzesi olarak kullanılan şifahanesi ile de dikkat çekmektedir.

Edirne'de yaşayan diğer medeniyetler tarafından inançları doğrultusunda birçok eser inşa edilmiştir. Bunlardan kentte Kale içinde bulunan İtalyan Kilisesi, Kıyıkta bulunan Sveti Georgi Bulgar Kilisesi ve Kirişhanede bulunan Sveti Helena-Konstantin kilisesi günümüze kadar gelmiş ve ayinler hala yapılmaktadır. Kale içinde bulunan Büyük Edirne Sinagogu Türkiye sınırları içerisindeki en büyük sinagog olup Avrupa'nın 2.dünyanın ise 3.büyük sinagogudur. Fakat yapı günümüzde kullanılmamaktadır (www.csb.gov.tr,2015).

Edirne'de birçok sivil yapılar mevcuttur. Bu sivil yapılar içerisinde anıtsal niteliğe sahip olanların başında Edirne'yi bir gerdanlık gibi süsleyen köprüler gelmektedir. Bu köprülerin en eskisi Tunca ırmağı üzerindeki Gazi Mihal Köprüsü'dür (1420). Bu köprü yakınında Yıldırım ve Seferşah isminde iki küçük köprü daha bulunur. Kent merkezinden Karaağaç'a giden yol üstünde ilk karşılaşılan köprü Tunca Köprüsü (1615), ikincisi ise Edirne'nin görkemli köprüsü ve Meriç nehri üzerinde bulunan Meriç veya Mecidiye Köprüsü'dür

(1842). Edirne'deki en uzun köprü, il merkezi dışında Ergene nehri üzerinde yer alan ve ilçe merkezine ismi vermiş olan Uzunköprü'dür.

Günümüzde bir kısmı otel olarak kullanılan tarihi Rüstem Paşa Kervansarayı (1554) da Edirne'nin önemli anıtlarından birisidir (www.csb.gov.tr ,2015). 1753'te Rüstem Paşa'nın yaptırdığı kervansaray, konaklama amaçlı olmasına rağmen sağlam ve korunaklı olduğu için Edirneli tüccarlar tarafından değerli malları kira karşılığında saklamak amacıyla da kullanılmıştır. Kervansaray 1968-1972 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından otel haline getirilmiş (www.nestle.com.tr).

Resmi defterlerin ve arşivlerin korunması amacıyla defterhane olarak yaptırılmış Deveci Han da 15 yüzyıllarda yapılmıştır. Uzun süre kullanılamaz durumda kalan bina, 2000'de restorasyonu tamamlanarak hizmete açılmış. Ekmekçioğlu (Ayşekadın) Hanı da Sultan I. Ahmet'in buyruğuyla, Defterdar Ahmet Paşa tarafından 1609'da yaptırılmıştır. Mimarı Sedefkar Mehmet Ağa ile Edirneli Hacı Şaban'dır. Duvarları kesme ve yontma taştan yapılmıştır. Tek katlı olan kervansarayda odalar yerine salonlar bulunmaktadır (www.nestle.com.tr).

15. Yüzyıldan kalma Edirne Sarayı 93 Harbi'nde cephanelik olarak kullanılmış ve kentin düşeceğinin anlaşılmasından sonra cephaneler Rusların eline geçmesin diye havaya uçurulmuştur. Bu patlamadan sonra sadece Adalet Kasrı denilen kısmı sağlam kalmıştır. Edirne'de bulunan sivil tarihi yapılar arasında sayıları hızla azalan eski Edirne evleri de önemli yer tutmakta ve çoğu Kaleiçi semtinde bulunmaktadır (www.csb.gov.tr ,2015).

1910 - 1927 yılları arasındaki I. Ulusal Mimarlık Dönemi üslubundaki yapıların özgün örneklerinden biri de Edirne Garı'dır. Mimar Kemaleddin'in ürünü olan yapı simetrik planı ve kubbeleriyle Osmanlı Mimarisi'ne duyulan özlemi yansıtmaktadır.

Zanaatlar şehri Edirne'de birçok ürün yapılmaktadır. Bu Zanaatların başında Mezar Taşı Sanatı gelmektedir. Kadim medeniyet sahibi Osmanlı'da yaşam ve ölüm iç içedir. "Ölmeden önce ölünüz." hadis-i şerifini düstur edinen

ecdat, mezarlıkları şehrin içine yapar ve şehzade de olsa şeyhülislam da olsa bu rüya âleminden bir gün göçüleceğinin unutulmasını istemez. Mezar taşlarını kılı kırk yarararak birer sanat eseri hâline getiren Osmanlı, eski başkenti Edirne'ye de birçok zâtını medfûn etmiştir. Bu nedenle hem sosyolojik hem de sanatsal açıdan büyük önem arz eden mezar taşlarına Edirne'nin birçok yerinde rastlamak mümkündür.

Osmanlı İmparatorluğu'nda gelişen sanatlar arasında adını Edirne'den alan "Edirnekârî" unutulmamaktadır. Osmanlı ve Avrupa sanatının sentezinden oluşan bu sanat, hem coğrafi hem kültürel açıdan Asya ile Avrupa arasında bir köprü görevini üstlenen Edirne'de ortaya çıkmıştır. "Çiçek ressamı" da denilen Edirnekârî ustaları; tavanları, kapıları, çekmeceleri, faytonları, sandıkları birer sanat eseri hâline getirmektedir(edirne.meb.gov.tr).

Bir diğer zanaat ekseri'de mis (meyve) sabunlarıdır. İlk olarak Edirne'de ortaya çıktığı bilinen kokulu meyve sabunun geçmişi, 1600'lü yıllara kadar uzanmaktadır. 17. yüzyılda Osmanlı'da misk, amber ve gül esansı karıştırılarak hamur kıvamına getirilen sabunun birebir meyve boyutlarında şekillendirilmesi ve gerçek meyve renklerine uygun şekilde boyanmasıyla imal edilen meyve sabunları, zamanla Osmanlı sarayına, sultanlara, yerli ve yabancı devlet erkanına sunulan değerli hediyeler arasına girmiş ve meyve sabunculuğu Edirne'de çok önemli bir meslek haline gelerek günümüze kadar ulaşmıştır (www.meyvesabunu.com).

Edirne'nin bir diğer zanaatlarından biride günümüze kadar gelen aynalı süpürge'dir. Geçmişte genç kızların çeyizlerinde bulunması gereken ve bereket olarak görülen bir simgedir. Günümüzde teknolojinin gelişmesiyle tel süpürge'nin yerini elektrikli süpürge almıştır. Şuanda minyatür şeklinde süs eşyası olarak yapılmaktadır.

Edirnelilere zanaat kazandıran diğer bir durum da Kırkpınar güreşleri etkinliğidir. Güreşçilerin bolca yağlayarak giydikleri "kışpet" denilen pantolonlar, özel zanaat gerektiren ürünlerdir. Böylece kışpet yapımı da Edirne'de bilinmesi gereken bir zanaat dalı ve ustalık unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır.

Edirne günümüze kadar birçok zanaat ve sanatı içinde barındırmış ve hala barındıran bir şehir olma unvanını taşımaktadır.

5.2.4. Gastronomi Açısından Önemi

Edirne, Osmanlı Devleti'ne başkentlik yapmış, saray mutfağıyla tanınmış bir sınır kentidir. Edirne'nin gastronomi açısından en önemli yemeklerinin başında meşhur tarihi Edirne tava ciğeri gelmektedir. Edirne Tava Ciğeri'nin tarihi Osmanlı dönemine kadar gitmektedir. İlk başlarda saray mutfaklarında yapılan bu yemek daha sonraları tüm Edirne'de yapılmaya başlanmıştır.

Günümüze kadar gelen şöhretiyle Edirne ciğerini lezzetli kılan en önemli özelliklerden biri, ciğerin kuzudan değil de, Trakya bölgesinde yetişen, doğal meralardaki kokulu otlarla beslenen danalardan elde edilen ciğerden yapılmasıdır. Dana ciğeri'nin günlük ve taze oluşu da, Edirne ciğeri'nin (yaprak ciğer veya tava ciğer de denir) şöhretinde önemli bir etkidir. Ayrıca yine yöreye ait buğday unu ile ayçiçek yağı kullanılarak hazırlanışı, pişirilişi ve servisi ustalık gerektiren yöresel bir yemek olmasına ve servisinde yine Edirne mahsulü, doğal yoldan özel kurutulmuş kızartılmış kırmızıbiber kullanılması da ciğere ayrı bir tat katmaktadır.

Bir diğer Edirne'ye özgün yemek ve meze olarak bilinen mamzana'dır. Bu yemek közlenmiş patlıcan ve sarımsaklı yoğurtla yapılan bir meze olarak bilinmektedir.

Edirne'nin diğer meşhur yiyeceklerinden biride Badem Ezmesidir. Badem ezmesi Edirne mutfağının çok özel bir lezzetlerinden biridir. Badem ezmesinin Deva-i Misk gibi çok köklü bir tatlı olduğu ve Edirne'nin Osmanlı'ya başkentlik ettiği yıllara değindiği tahmin edilmektedir. Sözlü tarihin şahitliğinde; Deva-i Misk Helvası'nı hazırlayıp Sultan 2.Murat Han'a sunan Mısırlı şekerçi ustasının yöre mutfağına kazandırdığı özel bir lezzet olarak kabul edilir (www.trakyaagezi.com).

Bir diğer tatta Gaziler Helvasıdır. Gaziler helvası Edirne'nin geleneksel olarak mutfaklarında yapılan bir lezzettir. Badem ezmesi gibi ürünlerde olduğu gibi, Edirne'nin meşhur bademleri bu tatlıda da öne çıkar. Helvanın

hazırlanışının bir diğerk kendine has yönü ise şerbetinde bal kullanılarak tatlandırılmasıdır. Hazırlanışındaki bu nüans sebebiyle bazı yerlerde ballı badem helvası da denilmektedir (www.trakyaagezi.com).

Bir diğerk lezzet olarak meşhur “Edirne peyniri” bilinmektedir.1930’larda Trakya’da yılda ortalama 2000 ton beyaz peynir üretildiğibunun yarısından fazlasının Edirne’den sağlandığı bilinmektedir. Meşhur olmasının nedeni ise yörede çeşitli otlarla beslenen koyunların sütleriyle yapılmasındandır. Bir diğerk tatlı ve şekerleme cinside Edirne peynir şekeridir. Kazanda kaynatılan şeker, kıvama geldiğinde taşa dökülüp soğutulduktan sonra duvardaki çivilere asılarak bekletiliyor. Taş üzerinde sarı görünen şeker, çivilere asıldıktan sonra kar gibi beyaz olur. Bu şekerlerin pembe olması istendiğinde de pembe şeker boyası ilave edilmektedir. Yöreeye ait olarak bilinen bu lezzetlerin günümüze kadar hala yapımının sürmesi Edirne’nin bir diğerk önemli özelliğiolmuştur.

5.2.5.Tarım, Sanayi ve Ulaşım açısından Önemi

Edirne’de çeşitli tarım ürünleri yetişmekte ve tarla tarımı çok gelişmiştir. Tahılda buğday, sanayi ürünlerinde şekerpancarı ve ayçiçeğii ön sırayı almaktadır. Ayrıca fasulye, susam, kolza, domates, patlıcan, pirinç, pırasa ve lahana ilde yetiştirilen başlıca tarım ürünleridir. Meyve olarak bölgede kavun, üzüm, karpuz, elma, armut, erik, kıvılcık ve badem önemli yer tutmaktadır.

Bir diğerk hususta tarıma dayalı olarak kurulmuş olan fabrikalardır. Sanayi olarak tanımlanan bu durum yakın zamana kadar sanayi tarımı olarak yağ, un, beyaz peynir ve kaşar peyniri fabrikaları ve mandıralarından ibarettir. Son 10 senede sanayi çok hızlı bir şekilde büyümüş ve bu büyüme sonucunda şundaki üretimler imalat, gıda, tarım, sıhhi tesisat malzemeleri, dokuma ve deri sanayi olarak yoğunluk gösterdiğigörülmektedir. (www.cografya.gen.tr).

Bir unsur ise ulaşımdır. Edirne Türkiye’nin Avrupa’daki sınır kapısıdır. Anadolu’yu, İstanbul’u, Ortadoğuyu Avrupa’ya bağlayan kara ve demiryolları Edirne’den geçmekte ve Avrupa’dan Türkiye’ye giren 4 sınır kapısından 3’ü

burada bulunmaktadır. Kapıkule sınır kapısından başlayan E-5 Karayolu, Edirne-Havsa-Babaeski-Çorlu-Silivri-İstanbul güzergâhını takip etmektedir. İpsala sınır kapısından başlayan yol, İpsala-Keşan-Malkara-Tekirdağ-Silivri güzergâhını takip eder ve E-5 Karayolu ile birleşip İstanbul istikametine devam etmektedir. Edirne'nin tüm yolları 230 km'lik düzgün bir yolla İstanbul'a bağlanmaktadır (www.cografya.gen.tr). Edirne'nin bu beşeri yapılarının olanakları nedeniyle ülke bazında önemli bir yer almasına neden olmaktadır.

5.2.6.Politik ve Liderleri Açısından Önemi

Edirne' de yaşayıp ülkemizde politika konusunda önemli yer sahibi olan önemli kişiler bulunmaktadır. Bu kişilerin başında ilk TBMM'nin kuruluşunda bulunan Mehmet İlhami Ertem gelmektedir. Mürefte, Havza ve Sırp Sındığı Nahiye Müdürlüğü görevinde bulunmuştur. Diğer görevleri ise sırasıyla Edirne Maiyet Memurluğu, Refahiye, Çarşamba, Mazıdağı, Midyat, Milas, Karabük, Söke ve Beyoğlu Kaymakamlığı, Mülkiye Müfettişliği, Mardin, Gümüşhane, Elazığ ve Merkez Valiliği, TBMM 1. 2. 3. 4. ve 5. Dönem Edirne Milletvekilliği, 30. Hükümet Millî Eğitim, 31. ve 32. Hükümet Tarım, 41. Hükümet Sosyal Güvenlik Bakanlığı yapmıştır.

Bir diğer önemli politikacı ise, şuanda Edirne belediyesi başkanlığını yapan Recep Gürkan'dır. Recep Gürkan 1964 yılında Edirne İpsala'da doğumludur. 1998-2003 tarihleri arasında Edirne Milli Eğitim Müdürlüğünde, şube müdürlüğü ve milli eğitim müdür yardımcılığı görevlerinde bulunmuştur. Daha sonraki görevleri ise, 2004 yılında Edirne Valiliği İl Planlama ve Koordinasyon müdürlüğü görevi, 2005 yılında Trakya Üniversitesi Genel Sekreterliği görevi ve 2011 yılında Edirne Milletvekili olmuştur. TBMM'de Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonu üyesi olarak görev yapmıştır. Şuanda yapmakta olduğu Edirne belediye başkanı görevine 2014 yılında seçilmiştir

Bir diğer önemli politikacı şuanda sağlık bakanlığı görevini yapan Mehmet Müezzinoğlu'dur. Mehmet Müezzinoğlu 2007 seçimlerinde 23. dönem İstanbul milletvekili görevinde bulunmuş, 2011 seçimlerinde 24. dönem

Edirne milletvekili seçilmiştir. 24 Ocak 2013 günü yapılan kabine değişikliği ile Türkiye Cumhuriyeti'nin 57. Sağlık Bakanı görevini almıştır.

Edirne'nin bir diğer politikacısı ise eski maliye bakanı Kemal Unakıtan'dır. 1946'da Edirne'nin Süloğlu ilçesine bağlı Domurcalı köyünde doğmuştur. Yapılan kabine değişikliği sonucunda 2002 ve 2009 yıllarında maliye bakanlığı görevinde bulunmuştur.

Günümüze kadar ülkemizin gelişmesinde birçok Edirneli liderlerin yeri olmuştur. Bunlar; başta Fatih Sultan Mehmet (yedinci Osmanlı padişahı), Cem Sultan (Fatih Sultan Mehmet'tin en küçük oğlu Osmanlı tarih bilincinde yüzyıllarca hemen hemen bir Osmanlı padişahı kadar önemli bir rol oynayan şehzadedir.) , Talat Paşa (İttihat ve Terakki kurucularından ve önde gelen liderlerinden) , Şeyh Bedrettin (Vahdet-i Vücut okuluna mensup ünlü mutasavvıf ve düşünürdür) , Neşati (divan edebiyat Şairidir), Hüsrev Gerede (Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyet tarihinin önemli isimlerinden olan Türk asker, politikacı ve diplomattır) olarak sıralanabilmektedir.

5.2.7.Coğrafik Açıdan Önemi

Coğrafik açıdan Edirne incelendiğinde; yurdumuzun kuzey batısında olup 41 40 kuzey paraleli, 26 34 doğu meridyenleri arasında yer almaktadır. Edirne, Ülkemizin Avrupa Yakasında, Marmara Bölgesi'nin Trakya kısmında yer alır. Kuzeyinde Istranca Dağları, orta bölümünde Ergene Havzası, güneyinde dağ ve platolar ile Meriç Deltası bulunur (www.tmo.gov.tr, 2015). Güneyinde Ege Denizi ve Çanakkale, Kuzeyinde Bulgaristan, Batısında Yunanistan, Doğusunda Tekirdağ ve Kırklareli ileri ile çevrilidir. Yüzölçümü 6.098 km² olan Edirne'nin, deniz seviyesinden ortalama yüksekliği 41 metredir.

Edirne, biri merkez ilçe olmak üzere 8 ilçe ve 248 köyden oluşmaktadır. İlçelerden; Keşan, Uzunköprü, Havsa, İpsala, Süloğlu, Meriç 3 ve Lalapaşa sahip, Ayrıca; 248 köyü bulunmaktadır.

İlin Bulgaristan'la 88 km. bir sınırı bulunmaktadır. Bulgaristan'la olan sınır, Kırklareli il sınırından başlayarak, Tunca Irmağı'nı kesip, güneybatı yönünde uzanarak Meriç Irmağı'nda sona ermektedir. Burada, Türk, Bulgar ve

Yunan sınırları birleşmektedir. Kendi kendini temizleyebilen Saroz Körfezi Edirne'den yaklaşık 150 Km, İstanbul'dan yaklaşık 250 Km. mesafe uzaklıkta olup, 83 Km. sahil şeridi ile yaz aylarının gözde tatil beldelerinden biridir. Meriç Irmağı, ilin Yunanistan'la sınırını olarak bilinmektedir. Irmağın doğu yakası Edirne, batı yakası Yunanistan'dır. Edirne-Yunanistan sınırının uzunluğu 204 km dir. Bu sınır, Enez'de sona ermiştir (www.csb.gov.tr ,2015). Edirne'nin topraklarında yetişen birçok tarım ürün ülke bazında en önemli yeri almaktadır. Bu tarım ürünlerinin başında ayçiçeği almaktadır. Ayçiçeği dünyada ve Türkiye'de en önemli yağ bitkilerinden biridir. Ayçiçeği dünyada ve Türkiye'de en önemli yağ bitkilerinden biri olup, Türkiye'de genelde yağlık olarak yetiştirilir. Yağlık olarak ekiminin % 70'inden fazlası Trakya ve Marmara bölgesindedir. Coğrafik açıdan Edirne ülkemiz için Trakya bölgesinde bulunan en önemli yerlerden birisidir.

Bir diğer bitki ve tahıl çeşidi de pirinçtir. Pirinç, Buğdaygiller (Poaceae) familyasından mısır ve buğdaydan sonra en fazla ekimi yapılan otsu bir bitki türleri. Dünya nüfusunun yarısından fazlası için beslenmede büyük bir önem taşımaktadır.

Pirinç, yeryüzünün en eski yiyeceklerinden biridir. 8000 yıldır Çin'de yenildiği arkeolojik kayıtlardan bilinmektedir. Ülkemizde en çok üretimi yapılan toplam pirinç'in %52'si Edirne ilinde yapılmaktadır. Bu üretim sonucunda ülkemizin pirin ihtiyacının yarısından fazlasının Edirne de karşılandığı anlaşılmaktadır.

Coğrafik açıdan Edirne de bulunan zenginlikler illin Türkiye açısından önemli bir yer olmasının başlıca nedenlerindedir.

5.2.8.Sportif Açıdan Önemi

Sportif açıdan Edirne'nin en önemli faaliyeti Kırkpınar Yağlı Güreşleridir. Kırkpınar yağlı güreşlerinin olimpiyatlardan sonra en eski 2. spor organizasyonudur. Tarihi yağlı güreşlerin geçmişi incelersen efsanelere göre Kırkpınar yağlı güreşleri Türklerin in 1361 yılında Trakya'ya geçişi ile başlamaktadır. 1354 yılında Orhan Gazi, büyük oğlu Süleyman Paşa'yı: -"Rum Eli'ni alalım!..." diye karşı kıyılarına yollar.

Karşı kıyıya ilk çıkanlar, akıncıların öncü birlikleridir. Bunlar “KIRKLAR” namıyla anılan seçkin erlerdir. Kırklar bu günkü Gelibolu yarımadasını da karaya çıkarlar ve Domuz-Hisarı adıyla anılan Bizans kalesini ele geçirirler. Görevleri Rum Eli'nin içlerine kadar ilerlemek ve gördüklerini Rum-eli Fütuhatı'nı başlatacak olan Süleyman Paşa'ya bildirmektir.

Mola verdikleri sırada eğlemek ve kaslarını gevşetmek için güreş tutan bu Koçyiğitler den iki kardeş birkaç konaklamadan beri güreşlerini bir türlü sonuçlandıramamışlardır. Bir gün mola verdikleri sırada tekrar güreşe tutuşan Kırklardan bu iki kardeşin güreşlerini sonlandıramayacağını anlayan arkadaşları onları ayırmaya giderler ve ayırdıkların da iki kardeş oldukları yerde can verirler. Kırklar er meydanında can veren iki kardeşi orada bulunan ulu bir söğüt ağacının dibine gömüp yollarına devam etmişlerdir.

Kırklar görevleri sona erip geri dönerken er meydanında can veren arkadaşlarının mezarlarını ziyarete giderler, söğüt ağacının dibindeki mezardan billur sulu bir pınar fişkırmaktadır. Bu hayret veren olay dilden dile dolaşarak destanlaşmıştır.

Kırklar da bu iki Koçyiğit'in anısına her sene orada güreşler düzenlenmeye başlanır ve “Kırkların Pınarı” olarak adlandırılan mezar başındaki bu pınar zamanla dilden dile dolaşarak “KIRKPINAR” halini alır (kirkpinar.org,2015).

Günümüze kadar devam eden Tarihi Kırkpınar Yağlı Güreşleri böylece önemli bir ata sporları haline gelmiştir. Yağlı Güreşlerin turizm açısından önemi de böylece gelişmektedir.

5.3. Edirne İlin Yöresel Değerleri Üzerine Derinlemesine Mülakat

Çalışmamın bu kısmında yaptığım çeşitli araştırmalar sonucunda araştırma konusuyla ilgili ortaya çıkan sorularla derinlemesine mülakat tekniği kullanılarak sorular cevaplanmıştır. Mülakata katılan Edirne Belediye Başkanı Sayın Recep Gürkan Bey ve belediye başkan yardımcısı, belediye personellerinden alınan cevaplar neticesinde, varılmış olan sonuçlara yer verilmektedir. Mülakatta kullanılan sorular aşağıda belirtilmektedir;

1. Genel ve bir bütün olarak Edirne'yi nasıl tanımlarsınız?
2. Edirne'ye ait yöresel değerlerinizin kategorize envanteri mevcut mudur?
3. Bu envanterlerin daha gelişmiş olanını yapmayın planlıyor musunuz?
4. İlinizin gelişmesinde yöresel değerlerin yeri nedir?
5. Edirne'de yöresel değerlerin tanıtılabilmesi için ne gibi çalışmalar yapılmaktadır?
6. Bu değerlerin tanıtımında yeni projeleriniz var mıdır? Nelerdir?
7. Yöre değerlerinizi tanıtmak amacıyla kentinizde bulunan Valilik, Sivil Toplum Kuruluşları, Üniversite gibi kurum ve kuruluşlarla işbirliğiniz var mı? Bir proje geliştirmeyi düşünüyor musunuz?
8. Belediye olarak halkınıza yöresel değerleri turizme kazandırmak amacıyla ne gibi teşviklerde bulunuyor musunuz?
9. Yöresel değerlerinizin tamamı veya bir kısmı ekonomiye konu edilmekte mi?
10. Bu değerlerinizden turizm ve ekonomik açıdan getirisi olan 5 tanesi nelerdir?

5.3.1.Genel ve bir bütün olarak Edirne'yi nasıl tanımlarsınız?

Yapılan derinlemesine mülakata bu soruya verilen sonuçlar aşağıdaki şekilde çerçeveselendirilmiştir;

“Edirne tarihtir, Edirne kültürdür, Edirne medeniyettir, Edirne çağdaşıktır, Edirne sevdamızdır. Niyazi Akıncıoğlu'nun şiirinde Bir yerde görürsen ki; Ağır ve edalı akar dal dal söğütleri öperek samur üç belik gibi üç koldan sular; müjdeler olsun efendim: Edirne'desin.” dediği gibi bu güzelliği yaşamak isteyen her kez buraya gelmelidir”

5.3.2.Edirne'ye ait yöresel değerlerinizin kategorize envanteri mevcut mudur?

Cevaplar sonucunda Edirne'ye ait kategorize bir envanterin şuan için mevcut olmadığı fakat ilerleyen zamanlarda yapılması düşünüldüğü sonucuna varılmıştır.

5.3.3.Bu envanterlerin daha gelişmiş olanını yapmayı planlıyorsunuz musunuz?

Sorulan soruya “Evet geliştirmeyi düşünüyoruz hatta birçok çalışmamız mevcuttur” diyenler olduğu gibi şu şekilde cevaplarda alınmıştır;

“Geçtiğimiz dönemlerde Hafız Ağa Konağı'nın 5 yıllık tahsis süresinin sona ermesi üzerine, alınan kararla 25 yıllığına daha belediyemize tahsis edilmesi ile orada bir “Kent Müzesi” yapımına karar verilmiştir. Kültürel açıdan şehrimizin en büyük eksiklerinden biri olan bu müze projesini de en kısa sürede hayata geçirmek adına çalışmalarımız hızla devam etmektedir.”

“Müziğiyle, edebiyatıyla, resmiyle, heykeliyle herkesin kendinden bir parça bulup ilgiyle ziyaret edebileceği Sanat Sokağı projemizi en kısa zamanda hayata geçirmeyi, 12 ay boyunca ziyaret edilebilmeye değer, her kesimden insanı kendine hayran bırakan bir EDİRNE yapmayı planlamaktayız.” Denmiştir.

5.3.4.İlinizin gelişmesinde yöresel değerlerin yeri nedir?

Bu sorunun yanıtı değişik şekillerde olmuştur:

“Osmanlı Devleti' ne 92 yıl başkentlik yapmış, tarihi, kültürel ve doğal zenginlikleri, Arda, Meriç ve Tunca nehirleri, Bulgaristan ve Yunanistan'a açılan sınır kapıları, festivalleri, daha nice eşsiz güzellikleri ve metrekareye düşen tarihi eser sayısı ile Türkiye sıralamasında birinci, Dünya sıralamasında Floransa'dan sonra ikinci sırayı alan Edirne, her geçen gün turizmin yükselen yıldızı yapmaktadır. Bu'da yöresel değerlerimizin zenginliğiyle mevcuttur.”

“ Edirne ilk olarak tarihi Edirne Kırkpınar güreşleriyle bilinmekte ve anıtsal olarak ise Selimiye Camii'nin şehrin en büyük sembolik envanteri olması Edirne'nin gelişmesinde büyük etken olmuştur.”

5.3.5.Edirne'de yöresel değerlerin tanıtılabilmesi için ne gibi çalışmalar yapılmaktadır?

Alınan cevaplar şu şekildedir; “654 yıldır devam eden Dev Çınar Kırkpınar Yağlı Güreşleri Edirne'miz için gurur kaynağıdır. Sadece ülkemize değil tüm dünyaya, sadece tarihe değil geleceğe de ışık tutan, Türk'ün bir taraftan gücünü ve cesaretini diğer taraftan da doğruluğunu, inancını ve asaletini ortaya koyduğu bir spor dalı olan Kırkpınar Yağlı Güreşleri'ne, Edirne'nin tüm yurttaşları adına Edirne Belediyesi olarak ev sahipliği yapmaktan büyük bir onur duymaktayız. Böylesine önemli bir dünya organizasyonun ulusal ve uluslararası basında daha fazla yer bulmasını sağlamak, yağlı güreşleri sevdirmek, Edirne'yi bu vesile ile gündemde tutmak ve hafızalara yerleştirmek en büyük hedeflerimizden sadece birisidir. Bunun için tanıtım çalışmalarını farklı alanlara taşıdık. Bu çalışmaların meyvesi olarak 30 Mayıs 2014 günü Veli Efendi Hipodromu'nda Tarihi Kırkpınar Koşusu'nu gerçekleştirmekteyiz. Yine geçtiğimiz yıl bir ilk olarak Kırkpınar Yılı'nın En iyileri Ödül Töreni düzenleyerek medyanın gözünü Edirne'mize çevirmeye çalıştık. Kırkpınar Yağlı Güreşleri'nin şanlı tarihinin yüzyıllar sonrasına taşınabilmesi için Tarihi Kırkpınar Yağlı Güreşleri Festivali Bilgi ve Dokümantasyon Merkezi'ni kurduk. 1927'de yılında İskoçya'da kurulan ve Kütüphane ve Enformasyon Hizmetleri ile onların kullanıcılarının çıkarlarını temsil etmek üzere liderlik yapan uluslararası bir kurum olan Uluslararası Kütüphane Dernekleri ve Kurumları Federasyonu'nun (IFLA), 15-21 Ağustos 2015 tarihinde Güney Afrika'nın başkenti Cape Town'da yapılacak olan 81. IFLA Genel Kurul ve Konferansı Toplantısı'na, '653 Yıldır Süregelen Efsane: Kırkpınar Yağlı Güreşleri Festivali' adlı Poster Bildiri başvurusu kabul edildi. Bildirimizin kabul edilmesi, Edirne'miz için çok önemli bir gelişmedir. Tarihi Kırkpınar Yağlı Güreşleri Festivali'nin yanı sıra her yıl bahar aylarında büyük bir coşkuyla gerçekleştirdiğimiz Bando ve Ciğer Festivali, Kakava ve Hıdrellez Şenlikleri binlerce ziyaretçiyi şehrimize çekmeye devam etmekteyiz.”

**5.3.6.Bu değerlerin tanıtımında yeni projeleriniz var mıdır?
Nelerdir?**

Verilen cevaplarda yeni çalışmaların yapıldığı ve geliştirmek amacıyla projelerin olduğu belirtilmektedir.

“UNESCO Dünya Kültür Mirası Listesi’nde Tarihi Kırkpınar Yağlı Güreşleri, Selimiye Camii ve Kllyesi ve son olarak Ebru Sanatı olmak üzere 3 eseri ile yerini alan Edirne’imizde daha fazla kültürel mirası bu listeye dahil etmek için çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Aday olan Kakava ve Hıdrellez Şenlikleri de 2015 yılı Kasım ayında yapılacak olan UNESCO Genel Kurulu’nda değerlendirilerek, hak ettiği noktaya taşınacaktır.”

5.3.7.Yöre değerlerinizi tanıtım amacıyla kentinizde bulunan Valilik, Sivil Toplum Kuruluşları, niversite gibi kurum ve kuruluşlarla işbirliğiniz var mı? Bir proje geliştirmeyi düşünüyor musunuz?

Soruyu cevaplayan kişiler tarafından yöre değerlerinin tanıtımı için işbirliğinde bulunulduğuna dair olumlu cevaplar alınmıştır. Bu işbirlikleri ile ilgili projelerden de bahsedilmiştir.

Bir cevaplayıcıımız “2023 hedefleri doğrultusunda Cumhuriyet’in 100. Yılında, Edirne ortak paydası altında kentimizin zaten var olan turizm potansiyelini daha da ileriye taşımak, gelecek nesillere daha yaşanabilir, daha zengin, daha ağdaş bir Edirne bırakmak en öncelikli hedeflerimizden biri. Hiçbir siyasi ayrım gözetmeksizin, tüm kurumlarla işbirliği halinde “Edirne” ortak paydası altında kentimizi geleceğe taşıyacak projeleri hayata geçirmektedir.” Şeklinde bahsetmiştir.

Başka bir cevapta ise; “Muhteşem eserlerin baş mimarı olan Mimar Sinan’ın ustalık eseri Selimiye Camii ve Kllyesi Edirne’imizin en çok ziyaretçi çeken tarihi yapıların arasında ilk sırayı almaktadır. Her geçen gün artan turizm potansiyelini daha da geliştirmek adına her alanda çalışmalarımıza devam ediyoruz. Daha nce Selimiye Camii’nin ön kısmında bulunan, zamanla atıl duruma gelerek üzeri kapanan Yemiş Kapanı Hanı ile ilgili Edirne Valiliği ile birlikte başlattığımız kurtarma kazısıyla eşzamanlı olarak Selimiye’nin

önünde 70'li yıllardan bu yana var olan ancak olmaması gereken beton yığınının kaldırılmasının ardından yeni bir peyzaj ve rekreasyon çalışması başlatarak, Selimiye'nin muhteşemliği ve olağan üstülüğü daha da ortaya çıkartıyoruz.”denmektedir

Diğer bir proje de; “Kentimizin tarihi dokuya sahip semtlerinden biri olan Kaleiçi'ndeki 4 tarihi binanın rölöve projesini,"Edirne Evlerini Geleceğe Taşıyoruz" isimli 3 ay sürecek olan 200.000 TL bütçeli bir çalışma ile Edirne Belediyesi ve Edirne Valiliği işbirliğinde gerçekleştiriliyoruz.” şeklindedir.

Bahsedilen diğer bir proje ise; “İl Özel İdaresi ile birlikte yürüttüğümüz ve şehrimize büyük kazanımlar sağlayacağından emin olduğumuz Sarayıçi Projesi ile Edirne'de Karaağaç'dan sonra ikinci bir destinasyon oluşturacağız. Kırkpınar Er Meydanı'nı da içine alan 4900 dönüm alanda 86 dönümlük bir göl, has bahçe, liman, yüzen havuz, kumsal, bisiklet ve koşu yolu, su gösterileri, cafeler ve restaurant bulunacak. Şuan uygulama projesini bitirip onayını beklediğimiz Sarayıçi Projesi'ni, onayın ardından 1 yıl içerisinde tamamlayarak bölgeyi turizm açısından daha canlı hale getirmeyi, halkımıza nefes alacağı açık yeşil alanları sunmayı hedefleniyor.”dur.

Önem verilen diğer bir proje de,” 24 Eylül 2014 tarihinde temelini attığımız Edirne Asker Hastanesi Şehitliği Projesi'dir. Edirne Şehit Aileleri Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği'nin özverili çalışmaları sonucunda milli mücadele esnasında yaralanıp tedavi amaçlı bu hastaneye getirildikten sonra şehit düşmüş ve hastane yakınında bir alana defnedilmiş 5003 askerimizin olduğu tespit edildi. Vatan topraklarının bütünlüğü için cesurca savaşmış şehit düşmüş ecdadımıza vefa borcumuzu ödemek ve bu destanı gelecek nesillere aktarabilmek adına bu proje büyük önem taşımaktadır. Çanakkale Şehitliği'nden sonra en büyük 2. şehitlik olan bu projenin Temel Atma Törenini Belediyemiz, Edirne Şehit Aileleri Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği ve Türk Şehitlikleri İmar Vakfı'nın destekleri ile gerçekleştirdik. Şehitlikte yatmakta olan 5003 şehidimizin bağlı buldukları ülkelere, kasabalara, köylere ulaşmış şuan yaşamakta olan aileleri için birer davet mektubu gönderdik. Atalarının burada yattığını bilmeleri, bu şehitliği gelip görmeleri için onları Edirne'mize davet ettik. 11 ay gibi kısa bir süre içerisinde

proje tamamlandı. 22 Mayıs 2015 tarihinde açılışını gerçekleştirdik. Yurtiçi ve yurtdışından birçok ziyaretçiyi şehrimize çekeceğine ve tüm Edirne Halkının yaşadıkları şehirde böylesine güzel bir Şehitliğin bulunmasından gurur duyacağına olan inancımız tamdır.”

5.3.8.Belediye olarak halkınıza yöresel değerleri turizme kazandırmak amacıyla ne gibi teşviklerde bulunuyor musunuz?

Yapılan teşvikler ise şu şekilde belirtilmiştir; “Tarih, Kültür ve Turizm Kenti Edirne’yi taçlandıran değerlerin, kentsel, kültürel ve doğal mirasın korunması, muhafazası ve işbirliği ile yürütülecek ortak çabaların teşvik edilmesi amacıyla; 2000 yılında 52 tarihi kent belediyesi tarafından kurulan ve bugün 362 aktif üyesinin bulunduğu Tarihi Kentler Birliği Edirne Seminer Toplantısı’nı, 11 yıl sonra 21-22 Kasım 2014 tarihleri arasında Balkan Ülkeleri Belediye Başkanları’nın da katılımıyla uluslararası boyutta gerçekleştirmekteyiz.”

“Büyük bir özveriyle gerçekleştirdiğimiz bu çalışmaların yanı sıra kentimize turizm açısından istihdam sağlayacak yatırımcıları Edirne’imize davet ediyoruz. Edirne Belediyesi olarak ne kurumsal ne de kişisel hiçbir beklentimiz olmadan, onlara her konuda destek olacağımızı, kapılarımızın her zaman açık olduğunu belirterek teşvik ediyoruz.”

5.3.9.Yöresel değerlerinizin tamamı veya bir kısmı ekonomiye konu edilmekte mi?

Katılımcılardan alınan cevaplar bütün olarak şu şekilde çerçeveselendirilmiştir; “Yöresel değerlerimiz turizm açısından ilimize yapılan ziyaretler sonucunda ekonomik olarak getirileri mevcuttur. Yöresel ürünlerimizin üreticilerine tanıtım ve üretim desteği sağlamaya devam ederek bölge turizmini ve bununla beraber istihdamı artırma çalışmalarımızı sürdürmekteyiz.”

“Kırkpınar yağlı güreşleri ve yapılan çeşitli festivaller sonucunda şehrimizde bulunan otellerde, yeme-içme yerlerinde, hediyelik eşya satışlarında ekonomik olarak büyük katkılar sağlanmaktadır.”

5.3.10. Bu değerlerinizden turizm ve ekonomik açıdan getirisi olan 5 tanesi nelerdir?

Bu soruya çeşitli cevaplar alınmıştır. Alınan cevaplar şu şekildedir;

“Markalaşma yolunda emin adımlarla ilerleyen Edirne Tava Ciğeri, Edirne Peyniri, Edirne Kari Sanatı, Mis Sabunu ve Aynalı Süpürgesi gibi rnlerimizdir.”

Başka bir cevapta ise; “ Aynalı süpürge, Gaziler Helvası, Kısıpet, Tava Ciğeri, Mavzana dır.”

Bir diğer cevap; “Ekonomik olarak getirisi olan değerlerimiz, Badem Ezmesi, Tava Ciğeri, Selimiye Camii, Aynalı Süpürge, Mis Sabunu’dur.” şeklinde cevaplanmıştır.

Alınan tüm cevaplar sonucunda çeşitli çalışmaların yapıldığı ve gelişmeler yapmak amacı ile bir bütün olarak çalışmaların yürütüldüğü sonucuna varılabilmektedir. Yapılan projeler ve teşvikler sonucunda Edirne’nin yöresel ürünleri konusunda daha çok tanınacağı ve turizmden daha çok pay alması tahmin edilebilir.

5.4. Değerlerin Kategorik Envanterinin Oluşturulması

Türkiye’de bulunan illerimizde yöre değerlerine ait envanterlerin oluşturulmamasından dolayı örnek olması için Edirne iline ait yöresel değerler envanterinin oluşturulması amaçlı tablo hazırlanmıştır. Tablo ise şu şekildedir;

Tablo5.1. Edirne İli Değerleri Envanteri Tablosu

Edirne İli Değerleri Envanteri				
<u>Değer Adı</u>	<u>Değer Kategorisi</u>	<u>Değerin Öyküsü</u>	<u>Geliştirme Politikaları</u>	<u>Geliştirecek Kuruluşlar</u>
Kırkpınar Yağlı Güreşleri	Tarihsel – Mitolojik, ekonomik ve Sportif	Pehlivanların güreşirken ölmesi sonucu mezarlarının bulunduğu yerde pınarların oluşmasıdır.	Dünya'ya tanıtmak için çeşitli tanıtım faaliyetlerinin yapılması.	Edirne Belediyesi, Sivil Toplum Kuruluşları ve Üniversite tarafından geliştirilebilir
Meriç Nehri Hikâyesi	Mitolojik hikâye	Tarihi olarak yaşanmış bir hikâyenin olması.	Hikâyenin daha çok gün yüzüne çıkması için çalışmalar yapılması	Edirne Belediyesi'nin tanıtım amaçlı çalışmalarla geliştirilebilir.
Gölbaba hikayesi ve Gölbaba gölü	Mitolojik hikâye	Geçişte bir köyün yok olması ve bulunduğu yerin gölle dönmesidir.	Gölbaba gölünün etrafında düzenlemeler ve çeşitli etkinlikler yapılması.	Edirne Belediyesi ve Milli parklar tarafından çalışmalarla gelişebilir.

<u>Değer Adı</u>	<u>Değer Kategorisi</u>	<u>Değerin Öyküsü</u>	<u>Geliştirme Politikaları</u>	<u>Geliştirecek Kuruluşlar</u>
Trakya Üniversitesi	Ekonomik faktör	Edirne merkez ve birçok ilçesini kapsayan 7 yerleşkeye sahiptir.	Eğitim alanında çalışmaların olması ve hastanesinde araştırmaların yapılabilmesi amaçlı teşvikler.	Edirne Belediyesi, Sağlık Bakanlığı ve Üniversite Başkanlığı
Kakava-Hıdrellez Şenlikleri	Ekonomik faktör	Hızır ve İlyas peygamberlerin gül acında buluştukları inancı doğrultusunda yapılan bir inanıştır.	Her yıl düzenlenen festivallerin basında daha fazla yer verilmesi için firmalar ve kişiler tarafından çalışmaların yürütülmesi.	Edirne Belediyesi ve Sivil Toplum Kuruluşları
Yunanistan Hamza bey ve Karaağaç Sınır Kapısı	Ekonomik, Ulaşım, Coğrafik Faktörü	iki ayrı ülkeye geçişin sağlana bilmesi için yapılan geçiş kapılarıdır.	Sınır kapılarının yakınlarında konaklama yerleri, yeme-içme ve alışveriş imkânlarının fazlalaştırılması	Edirne belediyesi, Girişimciler ve Firmalar

<u>Değer Adı</u>	<u>Değer Kategorisi</u>	<u>Değerin Öyküsü</u>	<u>Geliştirme Politikaları</u>	<u>Geliştirecek Kuruluşlar</u>
Bulgaristan Kapıkule Sınır Kapısı	Ekonomik, Ulaşım, Coğrafik Faktörü	iki ayrı ülkeye geçişin sağlana bilmesi için yapılan geçiş kapısıdır.	Sınır kapılarının yakınlarında konaklama yerleri, yeme-içme ve alışveriş imkânlarının fazlalaştırılması	Edirne Belediyesi, Girişimciler ve Firmalar
Selimiye Camii	Sanatsal – Mimari Faktör	Mimar Sinan’ın eseri ve Edirne’nin simgesidir.	Çevre düzenlemesi ve tanıtım amaçlı çeşitli reklamlar yapılması.	Edirne Belediyesi ve Valilik
Ali Paşa Kapalı Çarşısı	Sanatsal- Mimari Faktör	Kapalı Çarşı tarzında olan tarihi dokuya sahip alışveriş yeridir.	Restorasyon yapılarak İstanbul’da bulunan kapalı çarşı gibi tanıtımının daha fazla olması sağlanabilir.	Edirne Belediyesi, Vakıflar Genel Müdürlüğü ve Sivil Toplum Kuruluşları
Eski Camii	Sanatsal- Mimari Faktör	Osmanlıdan günümüze ulaşmış en eski yapıdır.	En eski camii olmasından dolayı tanıtımlarının ve düzenlemelerinin yapılması sağlanmalıdır.	Edirne Belediyesi, Anıtlar Bölge Müdürlüğü ve Valilik.

<u>Değer Adı</u>	<u>Değer Kategorisi</u>	<u>Değerin Öyküsü</u>	<u>Geliştirme Politikaları</u>	<u>Geliştirecek Kuruluşlar</u>
Üç Şerefeli Camii	Sanatsal-Mimari Faktör	Klasik dönem öncesi Osmanlı Mimarisi eseridir.	Her şerefesi farklı desende yapılmasından dolayı şehirde adının duyması amaçlı tanıtım yapılmalıdır.	Edirne Belediyesi, Valilik ve Sivil Toplum Kuruluşları.
Şahmelek Camii	Sanatsal-Mimari Faktör	Osmanlı dönemine ait İslami inançlar için yapılmış tarihi yapıdır.	Çeşitli restorasyonların yapılması ve ziyaret amaçlı tanıtımlar yapılmalıdır.	Edirne Belediyesi, Anıtlar Bölge Müdürlüğü ve Valilik.
Muradiye Camii	Sanatsal-Mimari Faktör	Osmanlı dönemine ait İslami inançlar için yapılmış tarihi yapıdır.	Çeşitli restorasyonların yapılması ve ziyaret amaçlı tanıtımlar yapılmalıdır.	Edirne Belediyesi, Anıtlar Bölge Müdürlüğü ve Valilik.
Gazimihal Camii	Sanatsal-Mimari Faktör	Osmanlı dönemine ait İslami inançlar için yapılmış tarihi yapıdır.	Çeşitli restorasyonların yapılması ve ziyaret amaçlı tanıtımlar yapılmalıdır.	Edirne Belediyesi, Anıtlar Bölge Müdürlüğü ve Valilik.

<u>Değer Adı</u>	<u>Değer Kategorisi</u>	<u>Değerin Öyküsü</u>	<u>Geliştirme Politikaları</u>	<u>Geliştirecek Kuruluşlar</u>
Hıdır Ağa Camii	Sanatsal-Mimari Faktör	Osmanlı dönemine ait İslami inançlar için yapılmış tarihi yapıdır..	Eski yapı olduğundan dolayı çeşitli restorasyonların yapılması ve ziyaretlerin sağlanması amaçlı tanıtımlar yapılmalıdır.	Edirne Belediyesi, Anıtlar Bölge Müdürlüğü ve Valilik.
Defterdar Camii	Sanatsal-Mimari Faktör	Osmanlı dönemine ait İslami inançlar için yapılmış tarihi yapıdır.	çeşitli restorasyonların yapılması ve ziyaretlerin sağlanması amaçlı tanıtımlar yapılmalıdır.	Edirne Belediyesi, Anıtlar Bölge Müdürlüğü ve Valilik.
Ayşekadın Camii	Sanatsal-Mimari Faktör	Osmanlı dönemine ait İslami inançlar için yapılmış tarihi yapıdır.	Çeşitli restorasyonların yapılması ve ziyaretlerin sağlanması amaçlı tanıtımlar yapılmalıdır.	Edirne Belediyesi, Anıtlar Bölge Müdürlüğü ve Valilik.

<u>Değer Adı</u>	<u>Değer Kategorisi</u>	<u>Değerin Öyküsü</u>	<u>Geliştirme Politikaları</u>	<u>Geliştirecek Kuruluşlar</u>
Darülhadis Camii	Sanatsal-Mimari Faktör	Osmanlı dönemine ait İslami inançlar için yapılmış tarihi yapıdır.	Çeşitli restorasyonların yapılması ve ziyaretlerin sağlanması amaçlı tanıtımlar yapılmalıdır.	Edirne Belediyesi, Anıtlar Bölge Müdürlüğü ve Valilik.
İkinci Beyazıt Külyesi	Sanatsal-Mimari Faktör	Mimari özelliğinin dışında eskiden zihin özürlülerin tedavisi amaçlı kullanılan bir yapıdır.	Sağlık müzesi olarak kullanılan yapıya ziyaretlerin çoğalması amaçlı tanıtımlar yapılmalıdır.	Edirne Belediyesi, Valilik ve Müzeler Genel Müdürlüğü.
İtalyan Kilisesi	Sanatsal-Mimari Faktör	Edirne’de yaşayan diğer medeniyetler tarafından yapılmış inançlarına ait yapıdır.	Ayinlerin yapılması amaçlı yabancı ziyaretçileri davet etmek için çeşitli girişimlerde bulunmak ve tanıtımlar sağlanmalıdır.	Edirne Belediyesi, Müzeler Genel Müdürlüğü, Anıtlar Bölge Müdürlüğü, Sivil Toplum Kuruluşları.

<u>Değer Adı</u>	<u>Değer Kategorisi</u>	<u>Değerin Öyküsü</u>	<u>Geliştirme Politikaları</u>	<u>Geliştirecek Kuruluşlar</u>
Helena-Konstantin Kilisesi	Sanatsal-Mimari Faktör	Edirne’de yaşayan diğer medeniyetler tarafından yapılan inançlarına ait yapıdır.	Ayinlerin yapılması amaçlı yabancı ziyaretçileri davet etmek için çeşitli girişimlerde bulunmak ve tanıtımlar sağlanmalıdır.	Edirne Belediyesi, Müzeler Genel Müdürlüğü, Anıtlar Bölge Müdürlüğü, Sivil Toplum Kuruluşları.
Büyük Edirne Sinagogu	Sanatsal-Mimari Faktör	Türkiye sınırları içinde en büyük sinagogtur.	Kullanılabilmesi ve ziyaretlerin olabilmesi amaçlı restorasyon çalışması yapılmalıdır.	Anıtlar Bölge Müdürlüğü, Valilik, Edirne Belediyesi.
Sveti Georgi Bulgar Kilisesi	Sanatsal-Mimari Faktör	Edirne’de yaşayan diğer medeniyetler tarafından inançlarına ait yapılardır.	Ayinlerin yapılması amaçlı yabancı ziyaretçileri davet etmek için çeşitli girişimlerde bulunmak ve tanıtımlar sağlamak.	Edirne Belediyesi, Müzeler Genel Müdürlüğü, Anıtlar Bölge Müdürlüğü, Sivil Toplum Kuruluşları.

<u>Değer Adı</u>	<u>Değer Kategorisi</u>	<u>Değerin Öyküsü</u>	<u>Geliştirme Politikaları</u>	<u>Geliştirecek Kuruluşlar</u>
Gazi Mihal Köprüsü	Sanatsal-Mimari Faktör	Tunca ırmağı üzerinde bulunan en eski köprüdür.	Restorasyon çalışması ve çevre düzenleme çalışmaları yapılması.	Edirne Belediyesi, Valilik
Yıldırım Köprüsü	Sanatsal-Mimari Faktör	Gazi Mihal Köprüsünün diğer parçaları olarak kabul edilmektedirler.	Rölöve çalışması yapılarak geleceğe taşınmalıdır.	Edirne Belediyesi ve Valilik.
Şerefşah Köprüsü	Sanatsal-Mimari Faktör	Gazi Mihal Köprüsünün diğer parçaları olarak kabul edilmektedirler.	Rölöve çalışması yapılarak geleceğe taşınmalıdır.	Edirne Belediyesi ve Valilik.
Uzunköprü	Sanatsal-Mimari Faktör	Edirne'nin en uzun köprüsüdür.	isminin verildiği yerleşim yerinde çeşitli etkinlikler düzenlenmelidir.	Edirne Belediyesi ve Valilik.
Tunca Köprüsü	Sanatsal-Mimari faktörler	Edirne'yi Karağaçla birleştiren köprüdür.	Etrafında çeşitli sanatsal faaliyetlerin yapılması için yerlerin hazırlanması.	Edirne Belediyesi ve Valilik.

<u>Değer Adı</u>	<u>Değer Kategorisi</u>	<u>Değerin Öyküsü</u>	<u>Geliştirme Politikaları</u>	<u>Geliştirecek Kuruluşlar</u>
Meriç veya Mecidiye Köprüsü	Sanatsal-Mimari faktörler	Edirne'nin iki yerini bir birine bağlayan en görkemli köprüsüdür.	Sanatsal faaliyetlerin yapılabilmesi için köprü üzerinde trafik akışının azaltılmalıdır.	Edirne Belediyesi, emniyet genel müdürlüğü, Valilik.
Rüstem Paşa Kervansarayı	Sanatsal-Mimari faktörler	Konaklama ve değerli malların saklanması amacıyla yapılmıştır.	Günümüzde otel olarak kullanılan kervansaray, tarihi nitelikleri açısından bir kısmı müze olmalıdır.	Müzeler Genel Müdürlüğü, Valilik ve Edirne Belediyesi.
Deveci Han	Sanatsal-Mimari faktörler	Resmi belgelerin saklanması ve arşivlerin korunması amaçlı defterhanedir.	Kültür merkezi olarak kullanılan yapının tarihi geçmişi hakkında bilgilendirme çalışması.	Kültür ve Turizm Bakanlığı, Edirne belediyesi
Ekmekçioğlu (Ahmet Paşa-Ayşe Kadın) Hanı	Sanatsal-Mimari faktörler	Duvarları kesme ve yontma taştan olan tek katlı kervansaraydır.	Han çeşitli sanatsal etkinliklerin gerçekleştirilmesi amaçlı kullanılabilir.	Edirne Belediyesi-Kültür ve Turizm Bakanlığı

<u>Değer Adı</u>	<u>Değer Kategorisi</u>	<u>Değerin Öyküsü</u>	<u>Geliştirme Politikaları</u>	<u>Geliştirecek Kuruluşlar</u>
Edirne Sarayı	Sanatsal-Mimari faktörler	Edirne padişahları için yapılmış saraydır. 93 harbinde cephanelik kullanılmıştır.	Yapı tekrardan inşa edilip Müze şeklinde kullanılabilir.	Turizm Bakanlığı, Müzeler Genel Müdürlüğü, Edirne Belediyesi ve Valilik.
Edirne Evleri	Sanatsal-Mimari faktörler	Kaleiçi semtinde bulunan tarihi evlerdir.	Rölöve yapılarak evler sağlamlştırılmalıdır.	Edirne Belediyesi ve Valilik.
Edirne Garı	Sanatsal-Mimari faktörler	Osmanlı Mimari yapısı özlemiyle yapılan eserdir.	Tarihi dokunun korunması amaçlı koruma alanları yapılmalıdır.	Edirne Belediyesi , Valilik
Kıspet	Zanaatsal faktör	Yağlı güreşlerde giyilen kıyafettir.	Diğer yağlı güreşlerde kullanılması amaçlı Edirneli üreticiler tarafından dikiminin sağlanması.	Sivil Toplum Kuruluşları, Girişimciler, Edirne Belediyesi.

<u>Değer Adı</u>	<u>Değer Kategorisi</u>	<u>Değerin Öyküsü</u>	<u>Geliştirme Politikaları</u>	<u>Geliştirecek Kuruluşlar</u>
Mis (meyve) Sabunları	Zanaatsal faktör	Osmanlı dönemimde saray halkı ve devlet adamlarına sunulan değerli hediyelerdendir.	Mis sabunun dünyaca tanınması amaçlı reklam çalışması yapılmalıdır.	Edirne Belediyesi, Valilik.
Mezar Taşı Sanatı	Zanaatsal faktör	Osmanlı yaşamından sonra yâda inandıkları için önemli bir sanat olmuştur.	Tekrar bu zanaatın yapılması için çalışmaların yürütülmesi ve eğitimlerin verilmesi sağlanmalıdır.	Edirne Belediyesi, Valilik.
Aynalı Süpürge	Zanaatsal Faktör	Gelinlik çağındaki kızların çeyiz eşyalarında bulunan süslü süpürge dir.	Günümüzde çeşitli süs eşyası olarak yapılan süpürgeyi tanıtmak için reklam yapılmalıdır.	Edirne Belediyesi, Valilik.
Edirnekari	Zanaatsal faktör	Tahtalara çeşitli şekiller verilerek yapılır. İlk saraylarda yapılmıştır.	Tekrar bu sanatın yapılması için eğitimlerin verilmesi sağlanmalıdır	Eğitim Kurumları, Edirne Belediyesi, Valilik.

<u>Değer Adı</u>	<u>Değer Kategorisi</u>	<u>Değerin Öyküsü</u>	<u>Geliştirme Politikaları</u>	<u>Geliştirecek Kuruluşlar</u>
Edirne Beyaz Peyniri	Gastronomi faktörü	Yörede beslenen koyunların sütünden yapılan peynirdir.	Trakya bölgesinde bilinen bu peynirin ülkenin her tarafına satışın sağlanması.	Gıda Üreticileri, Girişimciler, Edirne Belediyesi.
Edirne Tava Ciğeri	Gastronomi faktörü	Saray mutfağında yapılan günümüze kadar gelmiş yemektir.	Araştırmalar sonucunda ciğerin kapsamlı olara tarihi geçmişi ortaya çıkartılarak tanıtım yapılması.	Eğitim kurum ve Kuruluşlar, Araştırmacılar, Edirne Belediyesi.
Mavzana	Gastronomi faktörü	Edirne'ye özgün meze çeşididir.	İsminin pek bilinmemesinden dolayı reklam ve tanıtım çalışmaları yapılmalıdır.	Gıda üreticileri, Girişimciler, Edirne Belediyesi.
Gaziler Helvası	Gastronomi faktörü	Kendine has bal kullanılarak yapılan badem tatlısıdır.	Bademden yapılan çeşitli ürünlerle birlikte festivaller düzenlenmelidir.	Edirne Belediyesi, Valilik, Sivil Toplum Kuruluşları.

<u>Değer Adı</u>	<u>Değer Kategorisi</u>	<u>Değerin Öyküsü</u>	<u>Geliştirme Politikaları</u>	<u>Geliştirecek Kuruluşlar</u>
Badem Ezmesi	Gastronomi faktörü	Edirne yöresine ait bademlerden yapılan tatlıdır.	Badem ezmesi diğer bölgelerinde tanınması için festivallerin yapılması.	Edirne Belediyesi, Gıda Üreticileri ve Valilik.
Deva-i Misk Helvası	Gastronomi faktörü	Sarayda şifa olması amaçlı yapılan tatlıdır.	Tanıtımı amaçlı çeşitli etkinliklerin yapılması sağlanmalıdır.	Edirne Belediyesi, Gıda Üreticileri,
Pirinç	Tarımsal, Coğrafi faktörü	Tarım alanlarında üretimi yapılmaktadır.	Ekimin ve üretimin fazlalaşması için teşviklerin yapılması.	Edirne Belediyesi, Tarım ve Köy İşleri, Valilik.
Kızılcık	Tarımsal, Coğrafi faktörü	Tarım alanlarında üretimi yapılmaktadır.	Ekimin ve üretimin fazlalaşması için teşviklerin yapılması.	Edirne Belediyesi, Tarım ve Köy İşleri, Valilik.
Buğday	Tarımsal, Coğrafi faktörü	Tarım alanlarında üretimi yapılmaktadır.	Ekimin ve üretimin fazlalaşması için teşviklerin yapılması.	Edirne Belediyesi, Tarım ve Köy İşleri, Valilik.

<u>Değer Adı</u>	<u>Değer Kategorisi</u>	<u>Değerin Öyküsü</u>	<u>Geliştirme Politikaları</u>	<u>Geliştirecek Kuruluşlar</u>
Şekerpancarı	Tarımsal, Coğrafi faktörü	Tarım alanlarında üretimi yapılmaktadır.	Ekimin ve üretimin fazlalaşması için teşviklerin yapılması.	Edirne Belediyesi, Tarım ve Köy İşleri, Valilik.
Ayçiçeği	Tarımsal, Coğrafi faktörü	Tarım alanlarında üretimi yapılmaktadır.	Ekimin ve üretimin fazlalaşması için teşviklerin yapılması.	Edirne Belediyesi, Tarım ve Köy İşleri, Valilik.
Peynir Şekeri	Gastronomi Faktörü	Özel üretim tarzıyla peynirde yapılan şekerdir.	Farklı yörelere ait bilinen bu şeker Edirne yöresi ait olarak tanıtımlarının yapılması sağlanmalıdır.	Edirne Belediyesi, Gıda Üreticileri, Valilik.
Badem	Tarımsal, Coğrafi faktörü	Tarım alanlarında üretimi yapılmaktadır.	Ekimin ve üretimin fazlalaşması için teşviklerin yapılması.	Edirne Belediyesi, Tarım ve Köy İşleri, Valilik.

<u>Değer Adı</u>	<u>Değer Kategorisi</u>	<u>Değerin Öyküsü</u>	<u>Geliştirme Politikaları</u>	<u>Geliştirecek Kuruluşlar</u>
Un Fabrikaları	Sanayi Faktörü	İldeki tarım ürünlerinden dolayı faaliyet halindeki fabrikalardır.	Yatırımcılara yardımcı olunmalıdır.	Edirne Belediyesi, sanayiciler Odası, Valilik.
Beyaz ve Kaşar Peynir Fabrikaları	Sanayi Faktörü	İlde üretilen ürünlerden dolayı faaliyet veren fabrikalardır.	Yatırımcılara yardımcı olunmalıdır.	Edirne Belediyesi, sanayiciler Odası, Valilik.
Gıda Fabrikaları	Sanayi Faktörü	İlde üretilen ürünlerden dolayı faaliyet veren fabrikalardır.	Yatırımcılara yardımcı olunmalıdır.	Edirne Belediyesi, sanayiciler Odası, Valilik.
Sıhhi Tesisat Fabrikaları	Sanayi Faktörü	İlde bulunan üretim fabrikasıdır.	Yatırımcılara yardımcı olunmalıdır.	Edirne Belediyesi, Sanayiciler Odası,
Dokuma ve Deri Fabrikaları	Sanayi Faktörü	İldeki deri üretimi yapan fabrikalarıdır.	Yatırımcılara yardımcı olunmalıdır.	Edirne Belediyesi, Sanayiciler Odası,

<u>Değer Adı</u>	<u>Değer Kategorisi</u>	<u>Değerin Öyküsü</u>	<u>Geliştirme Politikaları</u>	<u>Geliştirecek Kuruluşlar</u>
Yağ Fabrikaları	Sanayi Faktörü	İlde üretimi yapılan ürününden dolayı faaliyet veren fabrikalardır.	Yatırımcılara yardımcı olunmalıdır.	Edirne Belediyesi, Sanayiciler Odası, Valilik.
E-5 karayolu	Ulaşım Faktörü	Edirne'nin İstanbul'a bağlantı yoludur.	Yol boyunca dinlenme alanları fazlalaştırılmalıdır.	Edirne Belediyesi, Valilik Yatırımcılar.
Mehmet İlhami Ertem	Politikacı Ve Liderler	TBMM kurucuların, ilk milletvekillidir .	Tanınması amaçlı hayatıyla ilgi bilgiler çoğaltılmalıdır.	Edirne Belediyesi, Valilik.
Recep Gürkan	Politikacı Ve Liderler	Milli Eğitim Müdür Yardımcılığı, Edirne Valiliği İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü, 2011 yılında Milletvekili yapmıştır. Şuanda Edirne Belediye Başkanıdır.	Kariyer günlerine katılması istenmelidir, kitaplarda önemi belirtilmelidir üniversitelerde çeşitli sempozyumlara davet edilmedi.	Edirne Belediyesi, Valilik, Üniversiteler

<u>Değer Adı</u>	<u>Değer Kategorisi</u>	<u>Değerin Öyküsü</u>	<u>Geliştirme Politikaları</u>	<u>Geliştirecek Kuruluşlar</u>
Mehmet Müezzinoğlu	Politikacı Ve Liderler	Edirneli Sağlık Bakanı	Tanıtımı ve gençlere yol göstermesi amaçlı üniversitelerde çeşitli sempozyumlara davet edilmedi.	Edirne Belediyesi, Valilik.
Kemal Unakıtan	Politikacı Ve Liderler	Edirneli Eski Maliye Bakanı	Tanıtımı ve hayatı hakkında bilgi verilmelidir.	Edirne Belediyesi, Valilik.
Fatih Sultan Mehmet	Politikacı Ve Liderler	Edirne doğumlu Osmanlı devleti 7. Padişahı	Tanınması için hayatıyla ilgili bilgileri çoğaltılmalıdır.	Edirne Belediyesi, Valilik.
Cem Sultan	Politikacı Ve Liderler	Fatih Sultan Mehmet'in oğlu önemli bir Şehzade	Tanınması için hayatıyla ilgili bilgiler çoğaltılmalıdır.	Edirne Belediyesi, Valilik.
Enes Sahil	Coğrafik Etkin	Edirne Enez kıyısında Marmara denizinin bulunması kıyı turizmi	Deniz turizmini geliştirmek için konaklama ve tanıtım çalışması yapılmalı.	Edirne Belediyesi, Valilik

<u>Değer Adı</u>	<u>Değer Kategorisi</u>	<u>Değerin Öyküsü</u>	<u>Geliştirme Politikaları</u>	<u>Geliştirecek Kuruluşlar</u>
Hüsrev Gerede	Politikacı Ve Liderler	Kurtuluş savaşı ve Cumhuriyet tarihi önemli Türk asker, politikacı ve diplomattır.	Tanınması amaçlı hayatıyla ilgili bilgilerin çoğaltılmalıdır.	Edirne Belediyesi, Valilik.
Neşati	Politikacı Ve Liderler	Edirne doğumlu Divan edebiyat şairidir.	Tanınması amaçlı hayatıyla ilgili bilgilerin çoğaltılmalıdır.	Edirne Belediyesi, Valilik.
Şeyh Bedrettin	Politikacı Ve Liderler	Edirne doğumlu ünlü mutasavvıf ve düşünürdür.	Tanınması için hayatıyla ilgili bilgilerin çoğaltılmalıdır.	Edirne Belediyesi, Valilik.
Talat Paşa	Politikacı Ve Liderler	Edirne doğumlu İthalat ve Terakki kurucularından	Tanınması amaçlı hayatı hakkında daha fazla bilgi verilmeli.	Edirne Belediyesi, Valilik.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yörelerimizin ekonomik açıdan geliştirilmesinde birçok yol ve yöntem varken, tarihi değerlerinle de kalkınmasını anlamlı kılmak pekala mümkündür.

Zira ülkemizde hemen hemen her şehrimizin tarihi, kültürel, coğrafik, tarımsal değerleri vardır. Bunların bilinenleri olduğu gibi, bilinmeyenleri de vardır. Değişik kültürlerin değer odaklı kalkınması için tüm değerlerinin envanteri çıkarılıp turizm ve kalkınma amaçlı konu edilmeleri gerekir.

Değerden kastedilen şey, ekonomik, tarihsel, mitolojik, tarımsal açıdan önem ifade eden maddi ve manevi varlıklar, eserler ve kişilerdir. Değerler konusunda zengin yapımızın sayılı değerleri dışında yeni değerlerin ortaya çıkartılması amaçlı çalışmaların yapılması gerekmektedir. Ayrıca bölgelere özgün değerlerin çalınmaması ve taklit edilmemesi amaçlı daha fazla patent alınması ve “Coğrafi İşaret” olarak tescillenmesi sağlanmalıdır.

Ülkemizin tarihi bakımından zengin turizm merkezlerinden bir olan Edirne’de turizmden faydalanma konusunda belli başlı değerlerine önem verilmiştir. Edirne’de bulunan Osmanlı ve diğer ülkelere ait camiler, kiliseler, sinagoglar, kaleler, çarşılar, köprüler, tarihi evler, yöresel yemekler ve çeşitli zanaatlar ile kültürel olarak zengin bir yapıdadır.

Edirne’nin ekonomik kalkınmasını sağlayabilecek tarihi ziyaret alanları ve satışlardan gelir elde edilebilecek zanaatlar bulunması nedeniyle turizm amaçlı daha fazla çekim alanı sağlanabilir. Osmanlı ve diğer uygarlıklardan kalan yapılardan bazılarında yeterince önem verilmemektedir. Türkiye sınırları içinde bulunan en büyük sinagog Edirne’de olmasına rağmen ziyaret amaçlı kullanılmamaktadır. Çeşitli restorasyon çalışmaları yapılması sonucunda bu sinagogun turizm kazandırılması büyük katkı sağlayacaktır.

Tarihi yapıların günümüzde restorasyon edilerek çeşitli amaçlarla kullanılması tarihin kaybolmasını önlemede en güzel yoldur. Buna örnek olarak bugün kültür merkezi olarak kullanılan Deveci Hanı gibi çeşitli yapıların restorasyon yapıp kullanıma açılması sağlanmalıdır.

İli çevreleyen Meriç, Tunca(Tuna) ve Arda nehirleri etrafında çeşitli düzenleme ve nehirler boyunca gezi amaçlı tekne turları yapılması turizm yönünden önemli bir faktör olacaktır.

Yöreye özgün Edirne tava ciğerinin tanıtımı amaçlı düzenlenen etkinliklerin yine yöreye özgün Badem ezmesi, Gaziler helvası ve Deva-i Misk helvasının da tanıtımları amaçlı çalışmaların yürütülmesi gereklidir. Birçok zanaata sahip olan ilin bu zanaatlar konusunda bilgi, beceri ve ustalığa sahip olan kişiler tarafından gelecek nesillere aktarılması amaçlı eğitim ve meslek edindirme çalışmaları yürütülmelidir.

Edirne'nin yöresel değerleri konusunu içeren bu çalışmamda, literatür taramaları sonrasında Sayın Belediye Başkanı ve ilgili kişilerle derinlemesine mülakat çalışması yapılmıştır. Yapılan derinlemesine mülakatta yöre değerleri üzerine mevcut envanterlerinin olup olmadığının bilgisi alındı.

Alınan cevaplar sonucunda tarihi yapıların bakımı, yenilenmesi, yeniden kullanımı amaçlı çalışmaların yapıldığı ve turizmin geliştirilmesi için gayret ve çaba harcandığını gördüm. Fakat yöre değerleri konusunda mevcut envanterlerinin bulunmadığı sonucuna vardım.

Çalışmamda başta Edirne ili olmak üzere yöre değerleri konusunda envanter oluşturulması amaçlı Edirne ili örnek envanteri oluşturuldu. Bu envanterin oluşturulması şehirlerin her yönüyle geliştirilmesi amaçlı uygulanmalıdır. Yöre değerlerinin bilinmesi turizmden yararlanma konusunda büyük paya sahip olunmasını sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Albayrak, Aslı.(2013). Alternatif Turizm, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Avcıkurt, C. (2008). Turizm Sosyolojisi, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Boz. Necip, ve Hoccoğlu. Ulvi, (2008). Turizm Hukuku, 3.Baskı. Seçkin Yayınları, Ankara.
- Çınar, Tayfun, Güler, Birgül A., (2004).Yerel Maliye Sistemi, TODAİE yayını: Ankara.
- Erdoğan Nazmiye.(2003) Çevre ve (Eko) Turizm, Erk Yayınları, Ankara.
- Evlıyaoğlu, Sait. (1989), Genel Turizm Bilgileri, Beta Yayınları, Ankara
- İçöz. Orhan, (2005). Turizm Ekonomisi, S.3, Turhan Kitapevi Yayınları, Ankara.
- Jenkis, C.L. (1995). "Tourism Policies in Develo-Ping Countries'in Medlik, S.(ed.) Managing Tourism, Oxford: Butterworth-Heineman Ltd.
- Kozak, Meryem Akoğlan ve Bahçe, Sadık. (2009), Özel İlgi Turizmi, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Kozak, Meryem, A.(2002). Genel Turizm Bilgisi. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Kozak,N.vd (2008). Genel Turizm: İlkeler ve Kavramlar. Detay Yayıncılık, Ankara.
- Küçük Abdurrahman. (2003). Dönemler Tarihi, Andanç Yayınları, Ankara.
- Küçükaslan, Nazife. (2007), Özel İlgi Turizmi, Ekin Yayınevi, Bursa.
- Lyons, S. (2003) An exploration of generational values in life and at work. Unpublished doctoral dissertation, Carleton University, Canada
- MICHAELIS, U. John (1988). Social Studies for Children (A Guide to Basic Instruction) (Ninth Edition) New Jersey: Prentice Hall Inc.
- NAYLOR, David T. and DIEM, Richard (1987). Elementary and Middle School Social Studies. Random House, New York.
- Özen Yılmaz. (1986). Kongre Turizmi ve Kongre Organizasyon Tekniği, TURSAB Yayınları, Ankara.

Özgüç Nazmiye. (1998). Turizm Coğrafyası Özellikleri Bölgeler, Çantay Kitapevi,

Sezgin, O.M.(1995). Genel Turizm, Tutibay Yayınları, Ankara.

Smith, S.L.J.(1989). Tourism Analysis a Handbook Longman Scientific & Technical, John Wiley & Sons.Inc, New York.

Toskay. Tunca, (1978) Turizm Olayına Genel Yaklaşım, Kalem Yayınları, İstanbul.

Tunç.A., Saç. F, (1998). Genel Turizm Gelişimi-Geleceği, Detay Yayıncılık, Ankara.

Ünüsan, Çağatay- Sezgin, Mete. (2007). Turizm Pazarlaması, Literatürk Yayıncılık. İstanbul.

Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi, (2007). Turizm Sektörünün Ekonomideki Yeri ve Önemi, yıl,4 sayı,7

Bahar, Ozan ve Sarı, Yaşar.(2006). Küreselleşme Sürecinde Türkiye’de Turizm Sektörüne Sağlanan Teşvikler. 11. Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi, Dost Yayınları, Ankara.

Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı(BAKA), (Eylül 2012),Ekoturizm Sektör Raporu,

Borsa Nomi Dergisi, Antalya Ticaret Odası Bülteni, ” Yöresel Ürünler Anadolu’nun Sahipsiz Değerleri” 2010 yılı 25 Sayılı Basım.

Boyacıoğlu. Ezgi.Z, ve Oğuzhan. Adil. (2013). Yerli Halkın Üniversite Algılaması: Trakya Üniversitesi Örneği, Sosyal Bilimler metinleri, Edirne: Süreli Hakemli Dergi: Sayı:3 Tarih: 2013.

Çeken, Hüseyin. Dalgın, Taner. Karadağ, Levent.(2009). Küreselleşme ve Uluslar arası Turizm,10. Ulusal Turizm Kongresi- Mersin. Detay Yayıncılık:Ankara.

DPT, 8 BYKP.(2000), Bölgesel Gelişme ÖİK Raporu, Ankara.

Durlu Özkaya, F.ve Can (2012). Gastronomi Turizminin Destinasyon Pazarlamasına Etkisi. Türktarım, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Dergisi, Temmuz Ağustos, Sayı 206, sf. 28-33.

EMEKLİ. Gözde, (2005), Avrupa Birliği'nde Turizm Politikaları ve Türkiye'de Kültürel Turizm, İzmir, Ege Coğrafya Dergisi, 14.

İlkin Akın ve Dinçer Mithat Zeki.(2003).Turizm Kesiminin Türk Ekonomisindeki Yeri ve Önemi. Ekonomik ve Sosyal Sorunlar-Çözüm Önerileri Dizisi (2),TOBB Yayını No.217. Ankara.

İncekara Ahmet. (1998). Doğu Anadolu'da Kış Turizmi ve Gelişme Olanakları. İstanbul Ticaret Odası Yayın No:1998-18. İstanbul.

Kızılırmak, İ. Kurtuldu, H. (2005). Kültürel Önemi ve Tüketici Tercihlerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Çalışma. Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, 1,100-120.

Kurar. İhsan ve Baltacı. Furkan, Halkın Boş Zaman Değerlendirme Alışkanlıkları: Alanya Örneği, International Journal of Science Culture and Sport, Ağustos 2014, sayı 2, Antalya.

Küçükylmazlar. Aysun (2006).İstanbul Ticaret Odası Çini Araştırması, İstanbul.

Meriç Uluslararası Sosyal ve Kültürel Araştırma Dergisi, (2015). Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi. "Turizm ve Coğrafi İşaretleme: Balıkesir örneği" Eray Polat, Sayı:1 Cilt:1 Ocak-Şubat-Mart 2015.

Oral Saime. (1999).Türkiye'de Gençlik Turizmi ve Geliştirilmesi, Turizm Bakanlığı Gençlik Turizmi Konferans- Workshop, Ankara.

SÜNNETÇİOĞLU, S., CAN, A. ve DURLU ÖZKAYA, F. (2012): "Yavaş Turizmde Coğrafi İşaretlemenin Önemi", 13.Ulusal Turizm Kongresi Bildiriler Kitabı, 6-9 Aralık, Antalya. (953-962).

Turizm ve Çevre Konferansı Bildirisi, (1991).

TOLUNGÜÇ, Ahmet(1999) Turizm Olgusu ve Türk Turizm, A.Ü. İLEF Reklâm Atölyesi, Ankara.

YAZICI, Kubilay. Değerler Eğitimi'ne Genel Bir Bakış Makalesi, Türük Bilimi Araştırmaları (TÜBAR), 19.Basım, 2006 Yılı Bahar Dönemi.

Yüncü, H. (2010). Sürdürülebilir Turizm Açısından Gastronomi Turizmi ve Perşembe Yaylası. 10. Aybastı- Kabataş kurultayı: Yerel değerler ve yayla turizmi içinde (s. 28-34). Şengel, S. (Edt.) Detay Anatolia Akademik Yayıncılık: Ankara.

AKBAŞ, Oktay (2004). Türk Milli Eğitim Sisteminin Duyuşsal Amaçlarının (Değerlerinin) İlköğretim II. Kademedeki Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

ÇINAR, Ramazan, (2013), Turizm Bölgesinde Yaşayan 18-25 Yaş Arası Gençlerin Dinî Tutum ve Davranışları: Kuşadası Örneği, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Din Sosyolojisi Bilim Dalı, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Doğan Cemal. (2000) Ankara'da Termal Turizm Potansiyeli, (Master Tezi) Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, Turizm İşletmeciliği Eğitimi Anabilim Dalı

Durgun, Ayşe. (2006). Bölgesel Kalkınmada Turizmin Rolü: Isparta Örneği, (Yüksek Lisans Tezi) Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, Isparta.

Ege,Z. (1998).Bir rekreasyon türü olarak av turizmi ve Türkiye'de av turizminin geliştirilmesi ile ilgili bir model önerisi, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı.

ÖZEL,Mehmet Ali. (2010), Turizmin Çeşitlendirilmesi Bağlamında Doğa Turizmi: Ankara İli Örneği, Uzmanlık Tezi, Ankara. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü

Sezer, M. Serdar. (2010). Türkiye Turizm Sektöründe Müze Turizminin Payının Değerlendirilmesi. (Yüksek Lisans Tezi)Ankara. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu yönetimi Bilim Dalı.

Sivil, İ.H. (2007). Avrupa Birliği Turizm Politikaları ve Türkiye Turizmi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ:Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Ana Bilim Dalı.

Şahiner, Tuba. (2012). İnanç Turizmi Potansiyeli ve Halkın İnanç Turizmine Bakışı Açısından Karaman, Yüksek Lisans Tezi, Karaman: Karaman Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,

ŞİMŞEK. Leyla, (2012). Avrupa Birliği Üye Ülkeleri'nden İngiltere ve Almanya ile Türkiye'nin Turizm Politikalarının Karşılaştırmalı Analizi, İstanbul. Uzmanlık Tezi, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Personel Dairesi Başkanlığı,

Uluçen. Tolga Han, (2011), Özel İlgi Turizmi: Kapsamı, Çeşitleri ve Türkiye'de Uygulanabilirliği, Uzmanlık Tezi, Ankara. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi Başkanlığı.

Yağcıoğlu Yalçın. Havva, (2008). Abojrin Turizmi ve Ülke Tanıtımındaki Rolü; Güney Ege Bölgesinin Değerlendirilmesi, İstanbul. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Dünya Turizm Gelirlerinin GSMH Etkisi 2014, www.unwta.org, Erişim Tarihi:15.03.2015 17.40

Dünya Turizm Sıralaması Barometresi, <http://politikaakademisi.org/2013-dunya-turizm-siralaması-barometresi/> Erişim Tarihi: 06.03.2015 18.50

Gastronomi Turizmi lokantacilarvepastacilar.org.tr/gastronomi-ve-turizm.html Erişim Tarihi:07.04.2015 17.05

Gelir Düzeyinin Yükselmesi <http://www.beyince.net/yazi/turizmi-etkileyen-faktorler/> Erişim Tarihi: 29.01.2015: 19.30

<http://deger.nedir.com/> Erişim Tarihi:16.03.2015 20.40

http://dtx4w60xqpw.cloudfront.net/sites/all/files/pdf/international_tourist_arrivals_by_subregion_4pr_en.pdf Erişim: 06.03.2015 :16,40

http://edirne.meb.gov.tr/belgeler/e-dergi/edirne_MEM_Dergisi_5Sayi.pdf
Erişim Tarihi : 11.05.2015 19.00

<http://ipsala.bel.tr/sayfa.asp?sayfaID=12> Erişim Tarihi:25.05.2015 19.05

<http://kirkpınar.org/tarihce> Erişim Tarihi: 19.04.2015 14.35

<http://kultur.gov.tr>. Erişim Tarihi: 08.02.2015

http://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/So%C4%9Fanl%C4%B1%20Bebekler.pdf Erişim Tarihi:05.04.2015 17.50

<http://politikaakademisi.org/2013-dunya-turizm-siralamasi-barometresi/> Erişim Tarihi: 06.03.2015 20:46

<http://tr.wikipedia.org/wiki/K%C4%B1rpk%C4%B1nar> Erişim Tarihi: 19.04.2015 15.00

<http://vision2023turkey.blogspot.com.tr/2008/07/dnyada-ve-trkiyede-turizmin-tarihsel.html> Ulaşım Tarihi:02.03.2015 18:05 Şaban Ali YAŞAROĞLU İstanbul Teknik Üniversitesi vakfı, Turizm Eğitimi Bölüm Başkanı yazısı.

<http://www.cerezforum.net/konu/edirne-efsaneleri-tum-edirne-efsaneleri.88724/> Erişim Tarihi:27.03.2015 18.50

<http://www.cografya.gen.tr/tr/edirne/ekonomi.html> Erişim Tarihi:19.05.2015 14.00

<http://www.csb.gov.tr/db/edirne/webmenu/webmenu11222.pdf>. Erişim Tarihi: 09.04.2015 18.00

<http://www.dersteknik.com/2011/10/kulturel-varliklarimiz-5-sinif-sosyal.html> Erişim Tarihi 29.03.2015 20.07

<http://www.dinibil.com/default.asp?L=TR&mid=1033> Erişim Tarihi: 16.03.2015 20.30

<http://www.edirne.bel.tr/s/kultur---turizm-9.html> Erişim Tarihi:15.05.2015 13.25

<http://www.ktbyatirimisletmeler.gov.tr/TR,72942/turizm-gelir-gider-ve-ortalama-harcama.html> Erişim Tarihi:10.03.2015 15.30

<http://www.ktbyatirimisletmeler.gov.tr/TR,9870/turizm-raporlari.html> Erişim Tarihi: 02.03.2015 20.41

<http://www.kulturvarliklari.gov.tr> Erişim Tarihi: 12.02.2015

<http://www.marmaracografya.com/pdf/24.6.pdf> Erişim Tarihi: 18.05.2015

17.00

http://www.meyvesabunu.com/edmis_tarihce.html Erişim Tarihi: 23.05.2015

21.20

<http://www.nestle.com.tr/media/yayinlar/dergiler/documents/eylul-ekim-kasim-2012.pdf> Erişim Tarihi:15.05.2015 18.40

http://www.sosbilko.net/dergi_EBD/arsiv/2012_2/Ebru%20Z.%20Boyacioglu.pdf Erişim Tarihi:05.05.2015 20.05

<http://www.trakyaagezi.com/trakya-mutfagi/sutlu-ve-serbetli-tatlilar/983-badem-ezmesi-edirne-.html> Erişim Tarihi:15.05.2015 19.05

<http://www.trakyaagezi.com/trakya-mutfagi/sutlu-ve-serbetli-tatlilar/976-gaziler-helvasi-edirne-.html> Erişim Tarihi:15.05.2015 19.10

<http://www.trdemarka.com/MakaleDetay.aspx?i=23&Name=%C3%87anakale%20E1%20Hal%C4%B1s%C4%B1> Erişim Tarihi:05.04.2015 18.18

<http://www.turkcebilgi.com/de%C4%9Fer> Değer Nedir? Erişim Tarihi:16.03.2015 20.50

<http://www2.unwto.org/content/data-0> Erişim Tarihi:04.03.2015 18.08

Kamp ve Karavan Turizmi <http://ttso.org.tr> Erişim Tarihi: 16.02.2015

Turizm Verileri www.aktob.org.tr/pdf/aktob.turizm.verileri.pdf Erişim Tarihi:12.03.2015

Turizmde En Fazla Kazanan Ülkeler, <http://www.tuyed.org.tr/> Erişim Tarihi:05.03.2015

Türkiye’de Sosyal Değerlerin aşınması ve Kültür Sömürgeciliği, eprints.sdu.edu.tr/67/1/TS00236.pdf , Erişim Tarihi:29.03.2015 19.00

TÜRSAB ArGe Departman, (Nisan 2002), Turizmde Yükselen Değer: Ekoturizm. www.tursab.org.tr. Erişim Tarihi:16.02.2015

wowturkey.com/forum/viewtopic.php?t=47943 Erişim Tarihi:04.04.2015 16:00

Antep Baklavası

www.agri.ankara.edu.tr/peyzaj/1353_Turizm_ders.doc Erişim tarihi: 16.02.2015

www.bartintelkirmasi.com.tr/ Erişim Tarihi:02.04.2015 17.40

www.bayat.bel.tr/sayfa.php?id=6 Erişim Tarihi:02.04.2015. 18.01

www.devrek.gov.tr/index.php/devrek-bastonu Erişim Tarihi:04.04.2015
16:41

www.erzincan.edu.tr/daire_baskanlik_sablon.php?git=75...238 Erişim Tarihi:
04.04.2015 16.50

www.kentselyenileme.org/.../L_Mardinin_Gelecegini_Dogru_Kurgulam...

Erişim Tarihi:06.04.2015 19.00

www.kto.org.tr/d/file/turizm-sektoru-2008.doc Erişim Tarihi:02.03.2015
19.50 turizm Sektör Raporu(2008).

www.sosyalbilgiler.gen.tr/forum/sosyal-bilimler-sozlugu/deger-nedir/ Erişim
Tarihi: 16.03.2015 21.00

www.tmo.gov.tr/Upload/Images/SubeHarita/Kultur/edirne.pdf Erişim Tarihi:
09.04.2015 18.15

www.tpe.gov.tr/TurkPatentEnstitusu/getFile?fileId=D817B23C.

ErişimTarihi:30.03.2015 19.30

www.yeminlisozluk.com/yöre Erişim Tarihi:26.03.2015 16.50

yore.nedir.com/ Erişim Tarihi:26.03.2015 16.55

OZGECMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı : GİZEM ÇAKMAK
Doğum Yeri ve Tarihi : Silivri /İstanbul 22.09.1991
Medeni Hali : Bekar
E-Mail : gizemcakmak1991@hotmail.com
Adres (ev) : Piri Mehmet Paşa Mah. İnönü Cad. Hasan
Özvarnalı Sok. Zeynep ATAŞ Apt. No:2 D. 8
Silivri / İstanbul.
Telefon (ev/cep) : 0212 727 8124- 0546 846 9029

EĞİTİM DURUMU

Lisans :2009- 2013 İstanbul Arel Üniversitesi
Turizm ve Otelcilik Bölümü
Lise :2005- 2009 Kumburgaz Anadolu Otelcilik ve
Turizm Meslek Lisesi
İlk ve Orta Öğretim :1997- 2005 Hasan Özvarnalı İlköğretim Okulu

YABANCI DİL

İngilizce, Orta Seviye
Almanca, Başlangıç